

Arto Lindholm & Laura Päiviö-Häkämies (toim.)

Helsingin malli

– taidetta ja osallisuutta lähiöihin

Miten pilottikauden hankkeet tavoittivat alueiden asukkaat 2016–2019?

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU

Arto Lindholm & Laura Päiviö-Häkämies (toim.)

Helsingin malli – taidetta ja osallisuutta lähiöihin

**Miten pilottikauden hankkeet tavoittivat
alueiden asukkaat 2016–2019?**

ISBN 978-952-456-388-8 (verkkojulkaisu)

ISSN 2343-0664 (painettu)

ISSN 2343-0672 (verkkojulkaisu)

Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja, 114.

Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.

© Humanistinen ammattikorkeakoulu & tekijät 2020

Taitto: Emilia Reponen

Sisällys

Ari Tolvanen

Esipuhe	5
----------------------	---

Arto Lindholm

1 Johdanto	8
1.1 Humakin tekemät lähiöhankkeet.....	9
1.2 Opiskelijat tutkijoina.....	9

Zita Kóbor-Laitinen & Pia Lundbom

2 Taidelaitosten ja asukasaktiivien näkökulmat Helsingin malliin (2016)	11
2.1 Taide on lahja!	12
2.2 Selkokieltä ja taidekieltä.....	12
2.3 Monenlaisia konsteja.....	12
2.4 Miten saada ihmiset osallistumaan?	13
2.5 Helsinki-mallin hyödyt	14
2.6 Asukasaktiivien kertomaa.....	15
2.7 Mistä uusia osallistujia?.....	16
2.8 Tiedotus ja viestintä.....	17
2.9 Yhteenveto.....	17

Arto Lindholm

3 Pilottivaiheen kvantitatiivinen alkukartoitus Kaarelan, Jakomäen ja Vuosaaren alueilla (2016)	18
3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	19
3.2 Tutkimusaineisto	19
3.3 Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset	21
3.4 Minkälaisena pilottialueiden asukkaat kokivat asuinalueensa?	24
3.5 Miten asukkaat kokivat taidelaitosten suunnittelemaat tapahtumat asuinalueellaan?.....	26

Laura Päiviö-Häkämies & Arto Lindholm

4 Tutkimus Helsingin mallin pilottihankkeiden vaikuttavuudesta (2018)	30
4.1 Tutkimusaineisto	30
4.2 Tapahtumien tunnettuus ja osallistuminen eri kaupunginosissa	36
4.3 Tiedonsaanti tapahtumista.....	40
4.4 Helsingin mallin tärkeys	41
4.5 Aluetalojen merkitys paikallisille asukkaille.....	43
4.6 Johtopäätökset.....	45

Riitta Kujanpää & Arto Lindholm

5 Helsingin malli laajenee: Tapulikaupungin alueen alkukartoitus (2019)	47
5.1 Tutkimuskysymykset ja aineisto.....	48
5.2 Tapulikaupunki asuinympäristönä	49
5.3 Tutkimustulokset	51
5.4 Johtopäätökset.....	60
5.5 Tekijöiden pohdintaa	60

Laura Päiviö-Häkämies

6 Loppusanat – Helsingin mallin tulevaisuus ja tutkitun tiedon merkitys?	62
LÄHTEET	65

Ari Tolvanen, suunnittelija, kulttuurin edistäminen -palvelu, Helsingin kaupunki

Esipuhe

Helsingin malli

Helsingin kulttuurikeskuksessa oltiin jo 2000-luvun alussa tietoisia monien Euroopan kaupunkien kulttuurisista osallisuushankkeista. Erityisesti viehätymme Lyonin tavasta torjua segregaatiota kulttuurin avulla ja demokratisoida kulttuurin kuluttamista. Sen seurauksena mallinsimme Lyonin käytännön ja hahmotelimme oman mallimme. Sen työnimi jäi elämään hieman abstraktina ”Helsingin mallina”. Mallin ensimmäinen pilottikausi toteutettiin vuosina 2016–2018 ja tätä kirjoitettaessa vuonna 2020 on meneillään toinen kolmivuotiskausi. Pilottia edelsivät erilaiset vastaavat kokeilut. Helsingin mallin rahallisilla avustuksilla on houkuteltu taidelaitoksia jalkautumaan lähiöihin. Tavoitteina on ollut tasapainottaa alueellista osallisuutta ja kulttuurin kuluttamista, vahvistaa paikallista sosiaalista pääomaa ja alueiden vetovoimaa sekä kehittää taidelaitoksille erilaisia tapoja uusien yleisöjen löytämiseksi. Malli perustui kolmen päätoimijan eli kaupungin kulttuuritoimen, paikallisten palvelutuottajien ja asukasryhmien sekä taidelaitosten resurssien yhdistämiseen ja yhteisten tavoitteiden määrittelyyn. Helsingin mallin onnistuminen edellytti näiden kolmen toimijan tiivistä yhteistyötä.

Kulttuuritoimessa käytännön toimintaa edelsi seikkaperäinen tutkimustyö. Kulttuuripalveluiden käyttöä eri kaupunginosissa kartoitettiin muun muassa lipunmyyntitiedoilla. Lisäksi selvitettiin kaupungin avustusten alueellista jakautumista, jolloin ilmeni, että keskustapainotteisuus oli vahvempaa kuin oli osattu ennakoida. Samalla aloitettiin tutkimusyhteistyö Humakin kanssa. Valituista pilottialueista tehtiin alku- ja loppukartoitukset asukkaiden laajahkoina puhelinhaastatteluina. Kyselyillä kartoitettiin asukkaiden ja asukasryhmien suhdetta kulttuuriin ja etenkin paikallis-kulttuuriin ja Helsingin malliin.

Luonnollisesti muutamassa vuodessa ei kulttuurin kuluttamisessa tapahdu merkittäviä harppauksia, ainakaan sellaisia, joiden syyt olisivat kohdistettavissa yksittäisiin projekteihin. Selvitykset ovat kuitenkin tuottaneet tärkeää tietoa alueista ja niiden sisäisestä tiedonkulusta. Vastaavan tyyppisiä pitemmän ajanjakson seurantatutkimuksia ei kaupungilla juuri tehdä. Myös Humakin oppilaille Helsingin mallin selvityksiin osallistuminen on tarjonnut mahdollisuuden soveltaa kirjaviisautta käytännössä.

Pilottikaudella opimme ainakin sen, ettei taidetta voi viedä keskustasta lähiöihin eikä ylhäältä alaspäin. On lähdeittä liikkeelle paikallisista ehdoista ja madallettava asukkaiden kynnystä tulla mukaan monin tavoin. Jalkautujilla on ollut kuhunkin tilanteeseen erilaisia strategioita, mutta kaikki ovat ymmärtäneet liittoutumisen merkityksen.

Keväällä 2019 julkaistussa Helsingin mallin 2016–2018 loppuraportissa lanseerattiin termi ”toisenlainen taidemaailma”. Se sijoittuu jonnekin ammattitaiteen ja harrastuskentän väliin. Helsingin mallissa kyse on pitkäjärteisestä taiteellisesta tuesta ja ohjauksesta, joten tuotokset ovat usein harrastustasoa laadukkaampia. Kytkös alueeseen, sen ihmisiin ja yhteisöjen resursseihin luo teoksiin sisällöllisen ulottuvuuden, jota ulkopuolelta on mahdoton saavuttaa.

Helsingin mallin pilottikauden aikana ei suoraan kartoitettu projekteihin osallistuneiden taustoja. Epäsuorasti ja myös palautteiden perusteella voi kuitenkin päätellä, että yhtäältä kaikkein syrjäytyneimmät ja toisaalta ”eliitti” eivät olleet kovin innokkaita osallistujia. Hyvätuloiset ja koulutetut toki arvostivat mallia. Nyt käynnissä olevalla kaudella osallistujien taustoja selvitetään tarkemmin.

Osallisuus ja saavutettavuus on sisällytetty yleisiin avustuskriteereihimme pari vuotta sitten. Joudumme nyt ratkaistaan, alammeko soveltaa näitä kohtia avustuspäätöksissä kattavasti osana arkielämää vai jatkammeko erillishakujen linjalla. Erillishaut ovat antaneet taidekentälle aikaa totuttautua uusiin vaatimuksiin, ja samalla niiden avulla on hankittu tietoa, jota voidaan käyttää uudenlaisen toiminnan virittämisessä. Jonakin päivänä ne ovat kuitenkin historiaa. Humaanin panos murrosvaiheen tiedontuottajana on ollut arvokas.

1. Johdanto

Arto Lindholm

Lähiöt ovat kulttuurityhjiössä. Kaupunkien trendikkäillä alueilla on paljon kaupunkiaktivismia ja yhteisöllisiä kulttuuritapahtumia, kun taas kaupungin laitamien lähiöissä tapahtuu hyvin vähän mitään. Kaupunginjohtaja Jussi Pajunen (Lindholm 2015, 22) puhui jopa kulttuurin uudesta kultakaudesta viitatessaan kaupunkilaisten itse tuottamaan kulttuuriin 2010-luvulla. Samalla kaupungin rooli alkoi muuttua yhä enemmän palveluiden tuottajasta omaehtoisen toiminnan mahdollistajaksi. Lähiöissä omaehtoisen kulttuurin noususta ei ole ollut paljoakaan merkkejä (Lindholm 2018).

Asuinalue on yksi voimakkaimmista kulttuurin kulutusta selittävästä tekijöistä. Keskikaupungilla asuvat sekä kuluttavat että tuottavat kaikkea taidetta ja kulttuuria paljon enemmän kuin lähiöissä asuvat. Kun ihmiset ovat aktiivisia, nämä alueet saavat myös paljon julkista tukea hauskoille ideoilleen. Täten Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustukset keskittyvät ydinkeskustaan ja trendikkäisiin kaupunginosiin, kuten Kallioon, Käpylään ja Arabian seudulle. Sen sijaan monille Pohjois-Helsingin alueille, kuten esimerkiksi Jakomäkeen, ei ole useampana vuonna suuntautunut euroakaan kohdeavustuksia tai kulttuuriyhteisöjen toiminta-avustuksia ennen Helsingin mallin käynnistämistä. (Räisänen 2014.) Näin kulttuuripolitiikka tulee tahtomattomaan edistäneeksi lähiöiden ja keskustan välistä epätasa-arvoa.

Helsingin mallin tavoitteena on tasapainottaa ja monipuolistaa kaupunginosien taide- ja kulttuuritarjontaa ja

vähentää kaupunginosien välistä epätasa-arvoa. Mallin julkilausuttuna tavoitteena on ”vahvistaa kaupunginosien yhteisöllisyyttä ja myönteistä profiloitumista sekä asukkaiden kulttuurista osallisuutta” (Helsingin kaupunki 2020). Helsingin mallissa sitoutettiin julkista tukea saavat taidelaitokset ”haasteellisten kaupunginosien” kehittämiseen (Kuusi & Tolvanen 2011, 3). Pohjimmiltaan Helsingin malli kiinnittyi osallisuuden lisäämisen voimakaaseen yhteiskunnalliseen trendiin. Osallistamisen ajatukselta on tuskin välttynyt mikään yhteiskunnan osaluue, vaan osallistamiseksi on työntynyt liiketalouteen, yhdyskuntasuunnitteluun ja yhteiskuntapolitiikan kaikille sektoreille.

Helsingin kulttuurikeskus pyysi Humakilta tarjoustaan Helsingin mallin pilottialueiden (Kaarela, Vuosaari, Maunula ja Jakomäki) alkukartoituksesta ja myöhemmin tehtävästä evaluointitutkimuksesta syksyllä 2015. Humakille tehtävä oli mieluihin aiheen tärkeyden ja kulttuuripoliittisen kiinnostavuuden vuoksi. Pilottivaiheen (2016–2018) alkukartoitus tehtiin vuoden 2016 alkupuolella. Siinä arvioitiin lähiöiden asukkaiden suhtautumista omaan asuinalueeseensa ja kiinnostusta Helsingin mallin toimintoihin. Toiminnan evaluointitutkimus asukkaiden näkökulmasta toteutettiin vuoden 2018 loppupuolella. Kolmannessa tutkimuksessa tehtiin alkukartoitus uudelle toimintakaudelle Tapulikaupungin alueella keväällä 2019. Tutkimusten perimmäisenä tavoitteena oli selvittää Helsingin mallin vaikuttavuutta ja yksittäisten hankkeiden tavoitteiden toteutumista.

1.1 Humakin tekemät lähiöhankkeet

Myös Humak on tehnyt paljon hankkeita, joissa on jalkauduttu lähiöihin tekemään omaehtoista taidetta ja kulttuuria lähiöiden asukkaiden kanssa. Nämä hankkeet eroavat Helsingin mallin toiminnoista siinä, että Humak ei ole taidelaitos, vaikka hankkeissa ammattitaiteilijoita olikin mukana erilaisissa tehtävissä. Humakin hankkeissa taiteen korkea laatu ei ollut varsinainen tavoite, vaan toiminta perustui osallisuuden tavoittelulle. Humakin hankkeissa järjestettiin muun muassa lähiöbiisin sanotuskilpailu, rakennettiin muistipelin kaltainen lähiöiden muistopeli, maalattiin yhteisöllinen muraali, tuotettiin lähiöbaarien asiakkaiden oma aforismikirja ja järjestettiin asukkaiden suunnittelema lähiöiden kävelykierroksia. Kokemukset esitellään sekä onnistumisen edellytykset ja vaikutukset arvioidaan teoksessa *Lähiöiden osallisuuskirja* (Lindholm 2018).

Humakin osallistavat kulttuurihankkeet onnistuivat erinomaisesti, niihin osallistui huomattava määrä lähiöiden asukkaita ja koimme onnistuneemme pääsääntöisesti hyvin. Silti mieleemme hiipi epäily siitä, yritimmekö kantaa vettä kuivalle maalle unohtuneeseen kaivoon tunnetuin seurauksin. Lisäksi jouduimme alituisesti pohtimaan sitä, miten vältämme kohtaamasta ihmisiä objekteina, joille tehdään ”hyviä asioita” taiteen ja kulttuurin keinoin. On helppoa sanoa, että toiminnot suunnitellaan ja toteutetaan tasavertaisesti lähiöiden asukkaiden kanssa, mutta käykö niin oikeasti? Lisäksi osallisuushankkeiden vaarana on, että harvoille valmiiksi aktiivisille ihmisille tarjotaan yksi osallisuusmahdollisuus lisää, ja muita toiminta ei kiinnosta. Hanketiimimme jäsen lehtori Minna Hautio tiivistä ydinajatuksemme näin: ”Kyse on siis lähinnä konseptin tuomisesta valmiin tuotteen sijaan: ei tuoda valmista lentokonetta vaan tuodaan ajatus lentämisestä. Sen jälkeen on yhteisön asia päättää, lennetäänkö ollenkaan ja jos lennetään, minne ja miksi.

Sen jälkeen lähdetään rakentamaan siihen sopivaa väli-
nettä yhdessä” (ks. Lindholm & Pekkarinen 2018, 67).

Lähiöihin suuntautuneita hankkeita on kritisoitu terävästi. Esimerkiksi sosiologi Eeva Luhtakallio ja toimittaja Maria Mustranta (2017, 26) havaitsivat, että pitkäänkin alueella toimineet lähiötyöntekijät sanovat olevansa asukkaiden puolella, mutta puhuvat heistä erilaisten toimenpiteiden kohteina luottamatta ihmisten aktiivisuuteen ja kyvykkyyteen. Sosiologi Lotta Junnilainen (2019) puolestaan kritisoi lähiötyötä siitä, että hankkeiden avulla yritetään luoda lähiöihin yhteisöllisyyttä, vaikka lähiöt ovat jo yhteisöllisiä – ne vain eivät ole sitä keskustan eliitin mielestä oikealla tavalla. Osallistamisen käsitteen sisältää ikävän miellelyhtymän osallistajista ja osallistettavista. Lisäksi osallistaminen saattaa herättää mielikuvan työvoimapolitiisesta pakko-osallistumisesta. (Lindholm 2018.)

Kritisoiminen on helppoa, mutta todellisen muutoksen aikaansaaminen vaikeaa. On varmaa, että jos mitään ei tehdä, mitään ei myöskään tapahdu. Olen nähnyt, miten ihmiset ovat ylpeitä omasta kasvokuvastaan lähiön muraalissa tai omasta aforismistaan painatussa kirjassa. Omistajuudella taiteelliseen tuotokseen voi olla hämmästyttävä voima saada ihmiset tuntemaan ylpeyttä sekä itsestään että asuinalueestaan. Tällaista yksilötason muutosta on kuitenkin vaikea tutkia ja todistaa kvantitatiivisen tutkimuksen keinoin. Sen sijaan kvantitatiivinen tutkimus osoittaa, kuinka moni ja minkälaiset ihmiset pitävät Helsingin mallin toimintoja tärkeinä.

1.2 Opiskelijat tutkijoina

Humakilla on pitkät perinteet viedä opinnäytetyöhön valmentavat opinnot luokkahuoneesta käytännön työelämään. Ideana on ollut opiskelijavoimin tehtävän

tutkimuksen myyminen kulttuurialan toimijoille. Tutkimukset suunnitellaan yhdessä tilaajan kanssa, opiskelijat keräävät tutkimusaineiston, analyysit suoritetaan menetelmäopintojen yhteydessä ja lopuksi tilaajalle esitellään toimenpidesuositukset sekä luovutetaan tutkimusraportti. Opiskelijat ovat aktiivisesti mukana suunnittelusta tutkimustulosten soveltamiseen asti. Opetuksellisenä tavoitteena on perehdyttää kulttuurituotannon opiskelijat siihen, miten toimintaa kehittävä tutkimus suunnitellaan, tilataan, suoritetaan, ja miten tuloksia sovelletaan toiminnan kehittämiseen. Yhteistyökumppaneina ovat olleet Kiasma, Taidemuseo Meilahti, Valokuvataiteen museo, Taidemuseo Tennispalatsi ja Taidehalli.

Helsingin mallia käsittelevien tutkimusten tekeminen ei olisi onnistunut ilman opiskelijoiden suurta panosta. Kulttuurituotannon ja yhteisöpedagogien koulutusten opiskelijat olivat mukana tutkimusten kaikissa vaiheissa suunnittelusta aineistonkeräämiseen, analysoimiseen ja tulosten esittämiseen tilaajalle. Opiskelijapalautteen perusteella oikeaan tutkimushankkeeseen osallistumisesta pidettiin enemmän kuin luokkahuoneopetuksesta. Toeutustapa kehitti sekä opiskelijoiden tutkimusosaamista että syvensi ymmärrystä taiteen ja kulttuurin keinoin tehdystä lähiötystä.

Silloiset yhteisöpedagogiopiskelijat Mari Laakso ja Pekka Turunen (2019) tekivät myös opinnäytetyönsä Helsingin kulttuurikeskuksen tilauksesta. Heidän työssään arvioitiin Helsingin mallin onnistumista osallisuuden näkökulmasta. Laakson ja Turusen johtopäätös oli, että hankkeet onnistuivat parhaiten, kun kohderyhmänä olivat lapset ja nuoret. Sen sijaan pilottihankkeet eivät tavoittaneet niitä aikuisia, jotka eivät olleet taiteesta kiinnostuneita. Hankkeita oli hieman onnistuttu vakiinnuttamaan alueille, mutta ei merkittävässä määrin.

2 Taidelaitosten ja asukasaktiivien näkökulmat Helsingin malliin (2016)

Zita Kóbor-Laitinen & Pia Lundbom

Helsingin mallin kolmivuotisessa pilotoituvaiheessa Helsingin kulttuurikeskus tuki 12:tä hanketta, jotka toteutettiin pääasiassa Kaarelan, Maunulan, Jakomäen ja Vuosaaren alueilla. Hankkeet olivat:

- Helsingin kaupunginteatteri / Estradilla Jakomäki
- Pohjois-Helsingin bändikoulu / Jakis-musikaali (Jakomäki)
- Kansallisteatteri / Maunulan maisema
- Mediakulttuuriyhdistys M-Cult ry / Osallistavan yhteisötaiteen residenssit (Maunula)
- Zodiak / Minun nimeni on (Kaarela)
- Helsingin taiteilijaseura ry / Taidekehä I (Kaarela)
- Q-teatteri ry / Kaupungin huminaa Kaarelassa
- Suomen valokuvataiteen museo / Toisin sanoen –Vuosaari
- KOM-teatteri / Ääni –Viestejä Vuosaaresta
- Klockriketeatern / Vuosaari-projekti
- Teatterimuseo / Kohtaamisia voimaannuttavan taiteen äärellä (Itä-Helsinki)
- Tanssiteatteri Hurjaruuthin kannatus ry / Sirkus saapuu kaupunkiin (Ruoholahti ja Jätkäsaari)

Haastattelimme pilottivaiheen kaikkien kahdentoista taidelaitoksen edustajia ja kysimme heidän näkemyksiään siitä, miten heidän hankkeensa palvelee Helsingin mallin tavoitteita ja miten se vastaa pilottialueiden asukkaiden tarpeisiin. Lisäksi selvitimme, miten valituilla alueilla käynnistyvistä taideprojekteista vastaavat taidealan

toimijat arvioivat hankkeensa hyödyllisyyden ja millaisia suunnitelmia heillä on asukkaiden osallisuuden varmistamiseksi. Haastattelijoina toimivat Zita Kóbor-Laitinen, Pia Lundbom ja Arto Lindholm. Tutkimuskysymyksemme olivat seuraavat:

1. Miten hanke palvelee Helsingin mallin tavoitteita?
2. Miten hanke vastaa kaupunginosan asukkaiden tarpeisiin?
3. Millaisia suunnitelmia hankkeella on asukkaiden osallisuuden varmistamiseksi?
4. Miten taidelaitokset arvioivat hankkeen hyödyllisyyden oman organisaationsa toiminnan kannalta?

Lisäksi kartoitimme asukasaktiivien näkemyksiä Helsingin mallin toimintaedellytyksistä. Tältä osin tutkimuskysymyksemme olivat seuraavat:

1. Miten edellä mainittujen alueiden asukkaat kokevat asuinalueensa? Mitä alueilla on?
2. Osallistuminen: ketkä osallistuvat ja mitä haasteita on?
3. Viestintä: miten tiedotetaan ja viestitään?

2.1 Taide on lahja!

Taidelaitosten edustajat kuvasivat jalkautumistaan Itä-Helsinkiin osana toimintatapojensa muutosta. Useat heistä mainitsivat, että päätavoitteena on ilahduttaa ihmisiä tarjoamalla heille taidetta ja kulttuuria eri muodoissa sekä mahdollisuuksia osallistua taiteen tekemiseen. Eräs haastateltava puhui taiteesta lahjana. Lahja täytyy paketoida sopivasti, jotta se pääsee ehjänä perille. Hänen mielestään taiteilijat tuntevat ammattiympäristöä ja intohimoa suunnitellessaan ja toteuttaessaan jotakin uutta ja yllätyksellistä uudessa toimintaympäristössä. Heillä on keinoja ja verkostoja, joita he osaavat hyödyntää, mutta he ovat avoimia myös alueellisten yhteistyökumppaneiden ja kaupunginosan asukkaiden ideoille ja ajatuksille. Heillä on aito halu kuunnella alueiden ihmisten toiveita ja odotuksia ja tulla myös itse nähdyksi ja ymmärretyksi.

Kun taidelaitokset vierailevat lähiöissä, paikallisen kulttuurin verkko ja tasot on kartoitettava tarkkaan. Vaikka intoa ja kiinnostusta lähteä oman taidelaitoksen ulkopuolelle löytyy ja valmiudet kenttätöihin ovat hyviä, jalkautuminen vaatii verkostoitumista ja resurssien tehokasta jakamista. Resurssit halutaan kohdistaa ennen kaikkea taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Taiteen ammattilaiset käyttävät tietoisesti hyväksi kokemustietoaan ja intuitiotaan siitä, miten kannattaa toimia jalkautuvassa taiteessa. He pohtivat, miten taide osallistuu kaupungin muutoksiin, eikä toisinpäin.

2.2 Selkokieltä ja taidekieltä

Jotta kaikki pilottien osallistujat ymmärtäisivät toisiaan, tarvittiin yhteinen kieli eli yhteisymmärrys siitä, mitä ollaan tekemässä. Ammattitaiteilijat joutuivat miettimään tarkasti, millä tavalla taiteesta ja taiteen tekemisestä voi ja kannattaa puhua. Kulttuuri ja taide olivat avainsanoja,

mutta niitä ei lausuttu ääneen – mieluummin puhuttiin vaikkapa ”tapahtumasta”. Eri haastatteluisissa julkilausuttuja, kohdealueilla järjestettäviä taidetempauksia luonnehtivia avainsanoja olivat iloisuus, elämyksellisyys, juurruttavuus, jatkuvuus, yllätyksellisyys, kohtaaminen, dialogi ja läsnäolo. Taidelaitosten edustajat korostivat, että toimintaa ei saa lokeroida yleisötöyöprojektiksi eikä taidetta saa samaistaa palveluun. Erään taidelaitoksen edustajan sanoin ”me halutaan tehdä kunnianhimoista nykytaidetta asukkaiden kanssa”.

Samalla taiteilijat pitivät tärkeänä, että ihmiset oppivat tunnistamaan taidetta ja sen monimuotoisuutta sekä uskaltavat käyttää taiteen kieltä ja termistöä. Taidealan toimijat pyrkivät taidekieltä kansanomaistamalla varmistamaan, että taideprojektit olivat asukkaille mahdollisimman helposti lähestyttäviä. Taiteilijat pitivät tärkeänä, että kaikki osallistujat ymmärtävät taidekieltä: ”Ei pelkästään englanti ja suomi vaan lisäksi myös se selkokieli ja taidepuhe, koska meidän täytyy pitää se yllä. [...] Ja jos halutaan pitää se taso yllä, niin se vaatii just sitä, että puhutaan sen taidemaailman kieltä myöskin.” Haasteelliseksi koettiin ulosannin selkeys ja konkreettisuus sekä se, miten toiminta näyttäytyy osallistujille. ”Sitä me ollaan mietitty, että miten voidaan olla tarpeeksi konkreettisia mutta tarpeeksi selkeitä. Näyttäytyisi oikeassa valossa.”

2.3 Monenlaisia konsteja

Taidelaitoksilla on omat perinteensä ja hyväksi todettuja käytänteitä, joita kenttätöissä voidaan yleisesti soveltaa. He eivät kuitenkaan halunneet tässä tilanteessa minäkäänlaista luokittelua tai rajoitteita toiminnalleen, vaan pyrkivät luomaan tunnustelemalla ja soluttautumalla siltoja taiteen keinoin eri ihmisten, eri organisaatioiden ja eri alueiden välillä. Tavoitteena oli kylvää ”taidekipinöitä”, jotta ihmiset rohkaistuisivat toimimaan myös itsenäisesti

ja toimintamalli jäisi elämään alueellisesti. Haluttiin innostaa ihmisiä niin, että ”se oma tekeminen alkaisi sykimään”. Alueiden eristämistä, kohderyhmien tarkkaa rajausta ja erityispiirteiden korostamista pidettiin riskinä. Vaihtoehtona tarjottiin joustavaa, vuorovaikutuksellista toimintaa ilman varsinaista kohderyhmää tai menetelmää, yli aluerajojen. Tämä ajattelutapa edellytti, että taiteilijat lähtivät kentälle avoimin mielin ja toimivat melko spontaanisti.

Osa taidelaitoksista ja alueellisista kulttuuriorganisaatioista kohdisti toimintaansa kuitenkin eri kohderyhmille esimerkiksi jakamalla tarjontaansa ajallisesti: ”kevät on enemmän nuorille, syksy on taas vähän vanhemmille”. Usein alueellisen toiminnan kohteena ovat lapset, nuoret, vanhukset tai syrjäytyneet tai maahanmuuttajat. Kaikille edellä mainituille ryhmille löytyi sopivia toimintapaketteja, joita voi soveltaa paikallisiin tarpeisiin ja olosuhteisiin.

Kokeilujen ja prosessoinnin kautta saatiin selville, että niin kertaluonteisille tempauksille kuin pitempikestoisille projekteille on kysyntää. Ristiriitaa saattoi aiheuttaa pohdinta, pystytäänkö ylipäätään yhdistämään korkeatasoisen taiteen tuottaminen paikallisten asukkaiden tarpeisiin ja valmiuksiin osallistua. Luodaanko taidetta vapaasti vai tehdäänkö räätälöityä mittatilaustyötä? Pulma pyrittiin ratkaisemaan muun muassa koostamalla taidepedagogista materiaalia ja järjestämällä koulutusta paikallisten toimijoiden tarpeisiin: ”Me emme vie sinne valmista esitystä, missä taiteilijat tulee ja esittää, vaan valmiita luovia työkaluja niille ihmisille ja toimijoille, jotka toimivat näiden ryhmien kanssa”.

Hankkeita ja projekteja yhdisteltiin myös ”globaalisti ja lokaalisti, jotta pystytään tekemään enemmän”. Haastattelussa näkyi ajatus siitä, että taidelaitosten roolina oli auttaa ideoiden ja motivaation syntymisessä. Taidealan

toimijat kätilöivät tilanteita. Tämä vaati matalan kynnyksen lähestymistapaa ja korkeaa työmoraalia: ”ihmisiä ei voi käsitellä massana”, vaan heidät on kohdattava niin, että he kokevat tulleen huomioiduksi yksilöinä.

Yksi haastateltavista toi esille osallistumisen ambivalentin luonteen: ”Individualismin ehkä paras puoli on se, että kuka tahansa voi olla mitä hyvänsä, mutta toinen puoli on se, että enää ei ole kollektiivisia näkökulmia.” Toisen haastateltavan mielestä yhteisötaidebuumin takana piili riski kentän kylläntymisestä osallistavilla projekteilla: ”Mä sanoin että siellä alkaa kohta olla tutkijoita ja taiteilijoita enemmän kuin asukkaita”. Toiset taas näkivät, että tarjonnan runsaus antaa tilaa verkostoitumiselle ja voimavarojen yhdistämiselle.

2.4 Miten saada ihmiset osallistumaan?

Jokainen taidelaitos pohti keinoja siihen, miten alueiden asukkaat saadaan kiinnostumaan, osallistumaan ja sitoutumaan. Hyvänä tapana pidettiin suoraa yhteydenottoa ja paikan päällä tapahtuvaa vuorovaikutusta, jossa oli mukana jotakin odottamatonta. ”Täräytetään sinne keskelle missä ne on.” Tässä tapauksessa tarvittiin näytävä sisäänvalo, esimerkiksi tarpeeksi houkuttelevan näköinen ”taidepaku”. Myös yksinkertaiset konstit, kuten grillaus ja torimusiikki, voivat houkuttaa ihmisiä paikalle. Taidelaitokset tiedostivat, että tarvittiin nopean toiminnan projekteja. Paikallisten pyyntöihin oli kyettävä vastaamaan välittömästi.

Kannatti myös tutkia alueen historiaa ja kartoittaa siellä olevat yhteisöt. Osallistamista ei voida toteuttaa ylhäältä päin. Valmiiden menetelmien ja sitovien suunnitelmien sijaan jalkautuvat taiteilijat luottivat intuitioon ja tilannetaajuun. Myös ammattitaidon ja kokemuksen

merkitys korostui. Taidelaitosten edustajat tähdensivät, että osallistujat eivät olleet taiteilijan ”materiaalia”, vaan heille säilytettiin iso vastuu taideteoksen luomisessa. Vieraskieliset asukkaat ja alemmista sosioekonomisista taustoista tulevat koettiin haasteellisena joukkona saada mukaan aktiivisiksi toimijoiksi. Haastateltavat olivat kuitenkin panneet merkille, että ihmiset saadaan sitoutumaan toimintaan, jos he saavat itse suunnitella toimintaa ja toteuttaa omia ideoitaan. Yhteisötaiteen projekteissa ”pieni on kaunista” -ajatus korostui eli speaktaakkelimaisuuteen ei edes pyritty.

Haastatteluista piirtyi esiin osallistumisen neljä eri muotoa:

1. Ensimmäinen paikallisen osallistujan perustyyppi on perinteinen (sivusta)katsoja, joka ottaa melko passiivisesti vastaan, mitä tarjotaan. Osa tämän ryhmän edustajista saattaa olla yllättävän vaativia tai jopa kriittisiä, osa avoimen kiinnostuneita ja kiitollisia.
2. Toinen tyyppi on spontaani osallistuja, joka innostuu helposti. Hän osallistuu lyhytkestoisin juttuihin positiivisella energialla ja luontevasti, mutta ei kuitenkaan mielellään sitoudu pitemmäksi aikaa mihinkään projektiin.
3. Kolmas tyyppi on aktiivinen yhteistyökumppani, joka on valmis kantamaan kortensa kekoon, sitoutuu pitkäjänteisesti ”urakkaan” ja kantaa vastuunsa alusta loppuun asti. Tähän ryhmän kuuluvat usein ne paikalliset aktiiviasukkaat, joilla on muutenkin tapana osallistua vapaaehtoistoimintaan ja pyrkiä vaikuttamaan asuinalueensa yhteisiin asioihin.
4. Neljäs tyyppi on innokas edelläkävijä, joka esittää omia ideoitaan ja edustaa näkemyksiään voimakkaasti. Hän on jopa valmis ottamaan ohjat käteen ja

ryhtyy viemään projektia uuteen suuntaan. Tällöin hän voi olla toiminnan moottorina tai jarruna.

Alueellisten taidetapahtumien markkinointi oli haastateltavien mielestä helppoa. Rahoituksen saanutta hanketta oli helppo kaupata niin taidealan yhteistyökumppaneille kuin alueellisille toimijoille. Kun järjestetään jotakin uutta, itse tapahtuma saattaa toimia mainoksena ja tiedotuksen välineenä: ”kaikki meidän tapahtumat ovat pieniä infopaikkoja”. Taidelaitokset hyödynsivät markkinoinnissa jo olemassa olevia kanaviaan. Verkostoitumista tapahtui myös aluetapaamisissa ja käymällä tapaamassa uusia mahdollisia yhteistyökumppaneita. Myös sosiaalisen median merkitys oli suuri. Osa toimijoista totesi haastattelussa, ”ettei tarvitse markkinoida lainkaan, sillä kysyntä on niin suuri, että syntyy kilometrin jonot”.

2.5 Helsinki-mallin hyödyt

Taidelaitosten edustajat arvioivat, että Helsinki-mallin hengessä toteutuvien hankkeiden kautta avautuu mahdollisuuksia luoda uudenlaisia tekemisen muotoja eri yhteisöille. ”Olen nähnyt niin konkreettisesti omin silmin, miten se vaikuttaa, ja miten upeita maailmoja taide voi avata ja juuri sellaisille ihmisille, jotka eivät muuten löytäisi kulttuurin ja taiteen positiivista vaikutusta”, luonnehti hankkeen hyötyjä eräs haastateltavista. Taiteilijoiden mielestä hanketoiminnan kautta tarjoutui mahdollisuus kytkeä alueen sisäiset resurssit jo olemassa oleviin verkostoihin ja elvyttää sekä uudistaa yhteistyön erilaisia muotoja. Alueet nähtiin projektien mahdollistajina, ja eri alueiden välillä syntynyt kilpailuhenki koettiin positiivisena. Jakomäestä, Kaarelasta, Maunulasta ja Vuosaaresta voi tulla ”Euroopan taidelähiöitä”, joissa kansainvälisyys, valtakunnallisuus ja paikallisuus ovat yhtä aikaa läsnä. Taidelaitosten edustajat arvioivat, että varsinaiset hyödyt kaupunginosien kulttuurissa olisivat näkyvissä vasta

pitemmän ajan päästä. Tarvitaan useita hankkeita ja paljon aikaa, sillä kehitys on hidasta ja onnistuminen vaatii aktiivisuutta ja sitoutumista myös paikallisilta ihmisiltä. Taidelaitosten tuotannollinen osaaminen syventyi hankkeiden myötä, vaikka päätavoitteena oli pikemminkin jakaminen kuin hyödyn saaminen: ”kylvetään onnistumisen mahdollisuuksia itämään”.

2.6 Asukasaktiivien kertomaa

Tavoitimme seitsemän asukasaktiivia eri alueilta niin, että jokaiselta alueelta oli vähintään yksi haastateltava. Halusimme kuulla alueiden aktiivien kokemuksia ja ajatuksia siitä, miten he kokevat Helsingin mallin merkityksen. Haastattelijat olivat Humakin menetelmäopintoja suorittavia opiskelijoita.

Osa haastateltavista oli toiminut alueillaan varsin pitkään, jopa kymmeniä vuosia, osa muutamia vuosia. Osa työskenteli alueella, osa oli monella tavalla aktiivinen alueen vaikuttaja. Helsingin malli ja pilottihankkeet olivat haastateltaville vähintään jollain tavalla tuttuja. Haastatteluisa välittyi innostuneisuus sekä alueen kehittämiseen että osallisuuden edistämiseen.

Pilottialueet olivat keskenään varsin erilaisia ja myös alueiden sisällä oli eroavaisuuksia. Esimerkiksi Maunulan alueen aktiivit kuvasivat alueen muuttuneen viimeksi kuluneen 20 vuoden aikana paljon. Ilmapiiirin arvioitiin muuttuneen välittävämmäksi. Vuosaassa metron tulo muutti kaupunginosan luonnetta. Vuosaassa on erilaisia alueita, kuten hyväosaisten alue (Aurinkolahti) ja vanhemman väestön alue (vanha Vuosaari). Kaarela on kasvava ja muuttuva alue, jonne rakennetaan paljon parhailaan. Jakomäkeä haastateltava kuvasi rakenteellisesti haastavaksi, mutta yllättävän mukavaksi.

Joitain yhteneväisiä huomioita asukasaktiivien puheesta voi tehdä. Lapsiperheet osallistuvat erilaisiin tapahtumiin aktiivisesti. Maunulan jääjuhlaan, joka on perhetapahtuma, tulee paljon samoja osallistujia joka vuonna. Hyvällä säällä alueen ykköstapahtumiin, kuten Kaarelan Mätis-festareille, tulee tuhansittain osallistujia. Kaarelassa on Mätis-festareiden lisäksi itsenäisyyspäivänä sekä ennen joulua juhlat Kanneltalossa. Kanneltalossa tapahtumia on paljon, samoin Vuotalo Vuosaassa on tärkeä toimintapaikka. Vuosaassa Venetsialaiset on oma tapahtumansa ja nuorten tarpeista ja toiveista rakentuneet katufestarit myös. Maunulassa on Maunulan Musaa ja makkaraa, joka on uudelleen elvytetty tapahtuma. Sen ohella on aluefoorumitapahtumia, jääjuhla ja Maunulapäivä. Saunabaarissa on tansseja. Vireillä on pienempiä tapahtumia, kuten esimerkiksi se, että kaduille saataisiin musiikkia. Yksi haastateltavista kaipaili alueelle puhujanpönttöä, johon voisi kuka tahansa mennä milloin vain puhumaan. Kirjastoissa on lasten satuhetkiä.

Alueilla olikin haastateltavien kertoman mukaan monipuolista toimintaa tarjolla. Yksi haastateltavista ehdotti kysymään esimerkiksi nuorilta, mitä puuttuu ja mitä tahdotaan. Kuitenkin esimerkiksi Jakomäessä niin ikäihmisiä kuin ”pubiveikkoja” pitäisi saada otettua mukaan ja osallistettua uusien keinoin. Sillä, missä tapahtuma järjestetään, on merkitystä sen kannalta, keitä saadaan mukaan. Esimerkiksi Maunulan Musaa ja makkaraa on haastateltavan mukaan varsin keskiluokkainen tapahtuma.

Asukaslähtöinen toiminta, jossa esimerkiksi suoraan kysytään, oletko kiinnostunut tulemaan mukaan kehittelemään jotain uutta toimintaa, näyttäytyi aineiston valossa merkittävänä tapana saada uusia osallistujia ja toimijoita mukaan. Kulttuurista ja kulttuurin määritelmästä haastateltavilla oli pohdintoja, ”kun kulttuurin voi niin monella tapaa ymmärtää”.

Pohdintaa herätti, toimiiko valmiiden hankkeiden kanssa alueelle tuleminen. Haastateltavista muutamat kuvasivat olleensa kriittisiä ja myös tehneensä ehdotuksia siitä, millaisin toimin hanketyötä kannattaisi tai voisi tulla alueelle tekemään. Erään maunulalaisen haastateltavan mielestä keskeistä on saada asukkaat mukaan: ”asukkaiden täytyy olla aktiivisia, että jos se jää viranomaisten varaan todennäköisesti se taantuu”. Kaarelassa puolestaan on paljon kulttuuria tarjolla, haastateltavan mukaan niin paljon, että ”aika saamaton ihminen on, jos ei löydä itselleen sopivaa”.

2.7 Mistä uusia osallistujia?

Kysymys siitä, mihin alueen asukkaat lähtevät mukaan, on iso ja tärkeä. Eräs aineistosta nouseva huomio on se, että yhteiskunnallisesti aktiiviset ja tiedostavat ihmiset käyvät tapahtumissa, mutta vähemmän koulutettuja ihmisiä on hankalampi saada osallistumaan. Uusien osallistujien mukaan saaminen ei ole tämänkään aineiston valossa yksinkertainen tehtävä. ”Pienet porukathan ne aina hoitaa tämmöisissä seuroissa ja järjestöissä”.

Alueilla on erilaisia toimijoita ja esimerkiksi kulttuuriharrastukset näyttävät tämän aineiston valossa tärkeinä. Haastatteluiden mukaan ainakin Maunulassa lapsia ja nuoria on ollut melko hankalaa saada mukaan toimintaan. Nuorten tavoittamisessa nuorisotaloilla on tärkeä rooli. Erilaisten tilojen, kuten kerhotilojen, parempi hyödyntäminen voisi tuoda tapahtumat lähemmäksi alueiden asukkaita. Esimerkiksi Jakomäessä toiminnot keskittyvät haastateltavan mukaan ostarille. Haastateltava arvioi, että useampia saisi osallistumaan viemällä toimintoja lähemmäs jakomäkeläisiä kerhotiloihin ja muuallekin kuin ostarin kulmille.

Vuosaassa teatteri- ja kuorotoiminta on tärkeässä roolissa. Vuosaassa kaivattiin monitoimitilaa, joka mahdollistaisi monipuolisemman kulttuuriannin. Vuonna 2016 Vuosaari täytti 50 vuotta ja alueella järjestettiin erilaista toimintaa juhluvuoden kunniaksi. Kaarelassa oman jäähallin saaminen oli tutkimushetkellä yksi lähitulevaisuuden isoista tavoitteista. Urheilu ja liikkuminen näyttytyi myös olennaisena tapana olla osallinen ja toimija alueella. Kouluissa ei ole riittävästi tilaa käytettävissä esimerkiksi liikkumiseen.

Alueilla on erilaisia tapahtumia. Osa on perinteisiä ja vuodesta toiseen toistuvia. Ilmainen toiminta näyttyy merkityksellisenä ja madaltaa alueen asukkaiden osallistumisen kynnystä. Tällaisia tapahtumia alueilla tuottavat kirjastot, nuorisotalot, koulut ja seurakunnat sekä erilaiset hankkeet, kuten esimerkiksi Jakomäen lähiöprojektin toteuttama Perhe on pop -tapahtuma. Jotta tapahtumat onnistuvat, on niistä tiedotettava oikeaa kohderyhmää monien eri kanavien kautta.

Vuosaassa erilaisia toimijoita on paljon ja yhtenä haasteena tämän aineiston perusteella näyttyykin se, miten erilaiset toimijat saadaan saman pöydän ääreen ja toimimaan yhteisiä tavoitteita kohti. Kaarelan alueella on haastateltavan mukaan muun muassa Perspektiivi-niminen kuvataideyhdistys, useita virkeitä eläkeläisyhdistyksiä, aktiivinen Kannelmäen voimistelijat ry, omakotiyhdistyksiä ja seurakunnan kanssa hyvää yhteistyötä. Maunulan haastatteluissa mainittiin aktiivisina toimijoina kaupunginosayhdistyksen ja Maunula-seuran ohella muun muassa SPR, MLL, taiteilijayhteisö ja alueen demokratiahanke.

2.8 Tiedotus ja viestintä

Osalla alueista ilmestyi ja ilmestyy oma lehti. Kaarela-seura julkaisee Tanotorvi-lehteä, Maunula-seura julkaisee omaa lehteä ja Vuosaari-seuralla on Vuosaari-lehti. Jakomäellä ei ollut omaa lehteä, mutta Koillis-Helsingin Lähtieto-lehdessä tiedotetaan Jakomäenkin tapahtumista. Alueen lehdillä on iso rooli ja merkitys tiedotuksessa, mutta oletettavasti myös yhteisöllisyyden luomisessa.

Sosiaalinen media määrittyi myös tärkeäksi tiedotusympäristöksi. Facebookissa Maunulan seinä on varsin aktiivinen tiedotuskanava. Vuosaari-Seuralla on Facebookissa julkinen ryhmä, ja Vuosaarella on myös omat Facebook-sivut. Alueiden kierrätysryhmät Facebookissa ovat nekin varsin aktiivisia, kuten esimerkiksi Maunula kierrättää -ryhmä. Kannelmäki-liike on ”Kannelmäessä asuvien tai muutoin Kantsu-henkisten ihmisten avoin ja puoluepoliittisesti sitoutumaton, vapaamuotoinen yhteisö, jolla ei ole johtoa eikä taloudenhoitajaa”. Kaarelan Omakotiyhdistys ry:llä on julkinen Facebook-sivu, jossa on joitakin kymmeniä henkilöitä mukana. Haastateltavien mukaan vaikuttaa siltä, että perinteisempi ilmoitustaulu olisi olennaisempi kuin sosiaalisen median ympäristöjen muotoileminen. Perinteinen puskaradio, ”suusta suuhun”-tiedotus ei kuitenkaan ole menettänyt merkitystään.

2.9 Yhteenveto

Tämän tutkimuksen neljä pilottialuetta ovat keskenään varsin erilaisia. Jakomäki on erityisen haasteellinen kaupunginosa taiteeseen osallistamisen näkökulmasta. Koulutus ja sosioekonominen asema selittävät huomattavan osan taiteen kuluttamisesta (Purhonen 2014). Jakomäessä koulutustaso on selvästi alhaisempi kuin kaupungissa keskimäärin ja myös alhaisempi kuin muilla Helsingin mallin pilottialueilla (Tilastokeskus 2019). Näistä systä

jakomäkeläiset ovat epätodennäköisempiä osallistujia kulttuuririentoihin kuin vaikkapa Kallion seuduilla asuvat ihmiset. Jakomäessäkin toki asuu aktiivisia ihmisiä, mutta jalkautuvien taidelaitosten iso haaste on, miten saada mukaan myös taidetta vieroksuvat ihmiset. Jakomäen hankkeet vaikuttavat kaikkein tärkeimmiltä, jotta taide tavoittaa tasapuolisesti kaupungin kaikki asukkaat.

Myös alueiden asukasaktiivit toivoivat tapahtumiin muitakin kuin asukasaktiiveja. Asukasaktiivit haastoivat taidelaitokset jalkautumaan myös vanhusten, yksinäisten, maahanmuuttajien ja ”pubiveikkojen” pariin. Asukasaktiivit pitivät tärkeimpänä monipuolista tiedottamista, jossa pelkästään Facebook-seinä ei riitä. Asukasaktiivit olivat tosin vielä epätietoisia siitä, mitä on tulossa. He toivoivat, että hankkeet pian konkretisoituisivat ja tulisivat ymmärrettäviksi. Hankkeille asetettiin myös vaatimuksia ja niistä toivottiin olevan todellista hyötyä alueille.

Samat osallistamisen haasteet koskevat toki myös muita pilottikaupunginosia, mutta lievemmin. Vuosaarella ja Kaarelassa on jo valmiiksi paljon kulttuuritarjontaa. Vuosaaren yhteisöllinen ilmapiiri helpottaa siellä tehtäviä yhteisöllisiä hankkeita. Kaarelan ja Maunulan demografinen rakenne tukee alueiden kulttuurihankkeita, sillä niillä asuu kohtalaisen paljon koulutettua väkeä, joka on jo valmiiksi kulttuurista kiinnostunut.

Taidelaitokset vaikuttivat innostuneen jalkautumishankkeistaan. Ne olivat myös hyvin tietoisia siitä, että kaikki asukkaat eivät innostu taiteesta ja kulttuurista – ja nekin, jotka innostuvat, eivät välttämättä sitoudu. Taidelaitokset olivatkin valinneet sen strategian, ettei jalkauduta taide edellä, vaan tuodaan se mukaan ”huomaamatta”. Tässä strategiassa vältetään sanoja *taide* ja *kulttuuri*. Toisaalta taiteilijat ja taidelaitosten johto eivät myöskään halua tinkiä vähääkään taiteen korkeasta laadusta.

3 Pilottivaiheen kvantitatiivinen alkukartoitus Kaarelan, Jakomäen ja Vuosaaren alueilla (2016)

Arto Lindholm

Helsingin mallin pilottialueet sijaitsevat Länsi-Helsingissä (Kaarela ja Maunula), Pohjois-Helsingissä (Jakomäki) ja Itä-Helsingissä (Vuosaari). Kaarela ei ole varsinaisesti kaupunginosa, vaan epäselvästi rajautuva alue, joka kattaa Kannelmäen, Maununnevan ja Malminkartanon kaupunginosat. Kaarelassa asuu noin 27 000 asukasta, Maunulassa 8 000, Jakomäessä 6 000 ja Vuosaarella 30 000 henkilöä.

Tilastokeskuksen (2015) ja Helsingin kaupungin tietokeskuksen (2015) tietopankin mukaan Jakomäki on alueista ”sosiaalisesti haasteellisin”. Jakomäessä on korkea työttömyysaste, alhainen koulutustaso, korkea vieraskielisten osuus ja alhainen tulotaso. Lisäksi sairastavuus-

deksi on Jakomäessä Helsingin korkein. Jakomäki onkin tyypillinen 1960-luvulla rakennettu vuokra-asuntovaltainen segregoitunut lähiö, josta keskiluokka on paennut jo kauan sitten.

Kaarela ja Maunula ovat selvästi Jakomäkeä arvostettuja kaupunginosia, eikä niissä ole tapahtunut merkittävää eriytymiskehitystä. Maunulassa on näistä neljästä alueesta paras koulutustaso, mutta Kaarelassa parhaat tulot ja pienin työttömyysaste. Vuosaari on selvästi vähemmän haasteellinen kaupunginosa kuin Jakomäki, mutta ei niin lähellä keskiluokkaista asuinseutua kuin Maunula ja Kaarela.

Taulukko 1. Tilastotietoa Kaarelasta Maunulasta, Jakomäestä ja Vuosaaresta

	Kaarela	Maunula	Jakomäki	Vuosaari
Asukkaita	26940	7852	6433	29388
Keskimmäinen ikä	39	44	39	41
Keskimmäinen tulo	22110	196661	18078	21162
Ylempi korkeakoulututkinto	10,0 %	12,4 %	3,0 %	7,9 %
Työttömyysaste	12,2 %	15,6 %	18,5 %	15,3 %
Vieraskielisten osuus	15,4 %	11,4 %	28 %	18,1 %

3.1 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tässä tutkimuksessa selvitetään Kaarelan, Maunulan, Jakomäen ja Vuosaaren asukkaiden ajatuksia omasta kaupunginosastaan, taiteesta ja kulttuurista sekä Helsingin mallin pilottihankkeista. Lisäksi kartoitetaan pilottialueiden asukasaktiivien mielipiteitä ja hankkeeseen osallistuvien taidelaitosten ensitunnelmia. Tämän tutkimuksen vastuuhenkilöt olivat Humakin lehtori Zita Kóbor-Laitinen sekä yliopettajat Pia Lundbom ja Arto Lindholm. Tutkimuksen suunnitteluun, aineistonkeruuseen ja analyysiin osallistui 35 Humakin menetelmäopintojen opiskelijaa. Tutkimusaineistot kerättiin talvella 2016 ja analysoitiin samana keväänä.

Kvantitatiivisen osan tutkimuskysymykset (asukkaiden näkökulma):

1. Minkälaista kulttuuria pilottialueilla kulutetaan ja mitä asuinalueille toivotaan?
2. Minkälaisena pilottialueiden asukkaat kokevat asuinalueensa?
3. Miten asukkaat kokevat taidelaitosten suunnittelemat tapahtumat asuinalueellaan?

3.2 Tutkimusaineisto

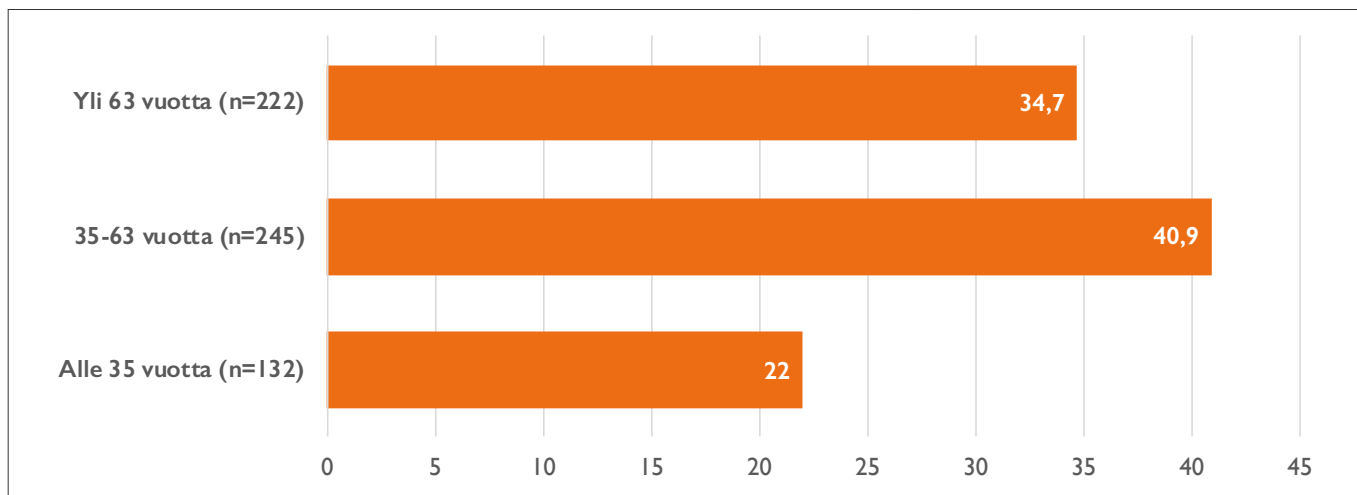
Kvantitatiivinen tutkimusaineisto kerättiin satunnaisotannalla puhelinhaastatteluilla. Humakin menetelmäopintojen opiskelijat soittivat suurimman osan puheluista. Heidän tuekseen palkattiin viisi kokeneempaa haastattelijaa. Puhelinnumerot saatiin tilaamalla Fonectalta jokaiselta neljältä pilottialueelta 800 satunnaista puhelinnumeroa. Alueet rajattiin postinumeron mukaisesti

seuraavasti: Maunula 00630; Kaarela 00410, 00420, 00430; Jakomäki 00770 ja Vuosaari 00980. Alaikäisillä ei voi olla omaa puhelinliittymää, ja perheliittymien alaikäisten numeroita ei ole edes mahdollista saada. Tutkimuksen perusjoukko rajattiin siis täysi-ikäisiin. Aineistoon silti sisältyi muutamia alle 18-vuotiaita, koska vanhempien nimissä oleva liittymä saattoi olla alaikäisen käytössä.

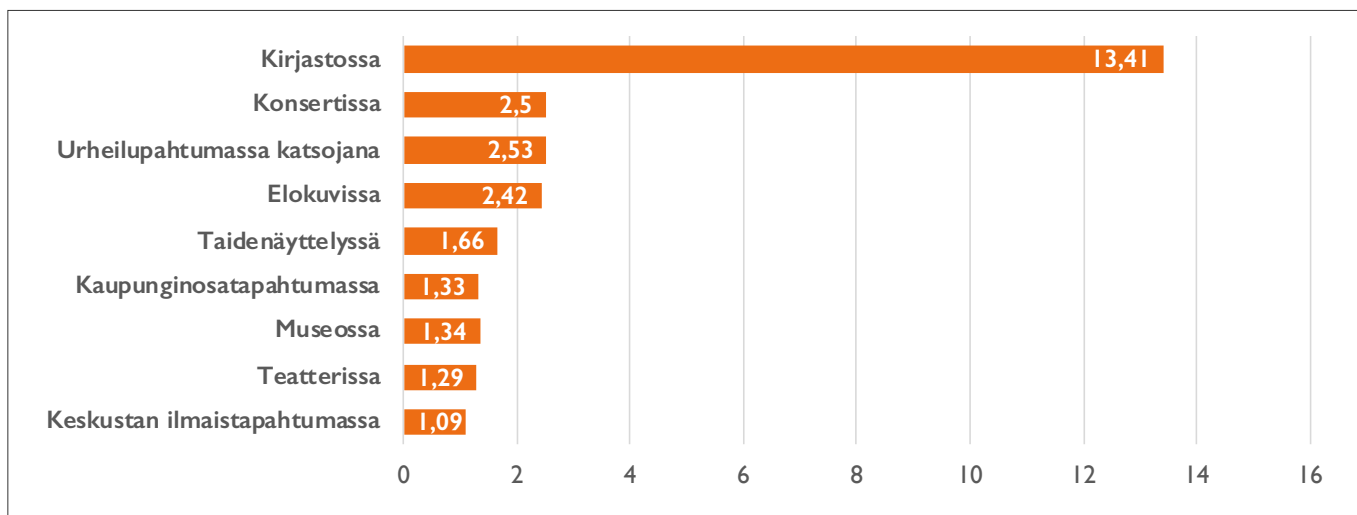
Haastattelijat soittivat 2765 numeroon. Tuntemattomasta numerosta tulleeeseen puheluun vastasi 1394 henkilöä (49,6 %). Heistä tutkimukseen osallistui 640 henkilöä eli 54,1 % vastanneista. Hyvä sääntö vaikuttaa olevan, että puhelinhaastattelututkimuksissa puolet vastaa puheluun ja heistä puolet osallistuu tutkimukseen. Vastausprosentti oli hitusen korkeampi kuin aikaisemmissa vastaavissa tutkimuksissamme.

Kokemuksemme on, että puhelinhaastatteluilla saadaan yleensä luotettavampi tutkimusaineisto kuin muilla aineistonkeruumenetelmillä. Jos aineisto olisi kerätty esimerkiksi kirjekyselyllä, niin luultavasti kulttuurin harrastajat olisivat olleet aineistossa yliedustettuina. Puhelinhaastatteluissa vastaaja ei etukäteen tiennyt, minkälaisia kysymykset tulevat olemaan. Tämän vuoksi kulttuuria harrastamattomat eivät ole tässä tutkimuksessa aliedustettuina. Puhelinhaastattelu on siis luotettava, mutta varsin raskas tapa kerätä tutkimusaineisto.

Tämän tutkimuksen otos vastasi hyvin todellista perusjoukkoa. Miehet (44,2 %) vastasivat lähes yhtä aktiivisesti kuin naiset. Pelkän peruskoulun suorittaneet vastasivat kyselyyn yhtä aktiivisesti kuin korkeasti koulutetut. Tutkimukseen osallistuneiden iän keskiarvo oli 54,3 (keskimääräinen ikä 56 vuotta). Tämä on suurin piirtein sama kuin perusjoukon keskiarvo, tosin nuorimmat aikuiset (18–22 vuotiaat) olivat otoksessa hieman aliedustettuina. Keskimäärin asuinalueella oli asuttu 17 vuotta (mediaani 12 vuotta). (Ks. Tilastokeskus 2019.)

Kaavio 1. Ikäluokka (prosentteina)

Kaavio 2. Käynnit kulttuuritapahtumissa (prosenttia)

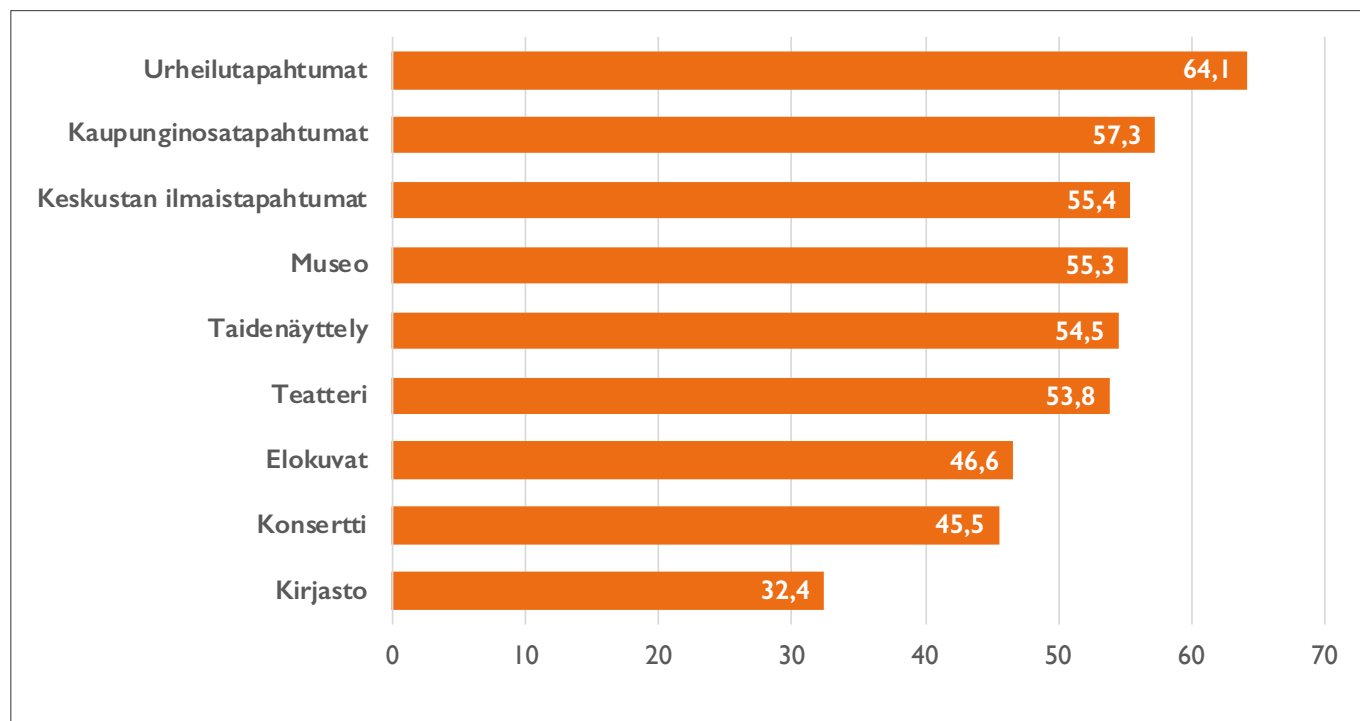
Luonnollisesti kirjastossa käynti on tyypillisin kulttuuripalvelun käyttäminen (ka. 13 kertaa vuodessa). Muilta osin lähiöiden asukkaat vaikuttavat suurin piirtein samanlaisille kulttuurin kuluttajille kuin muutkin suomalaiset. Toisaalta juuri tässä kysymyksessä puhelinhaastattelu saattaa antaa tutkimukseen osallistuneista aktiivisemmän kuvan kuin mitä todellisuus on, koska haastattelijalle saatetaan korostaa omaa aktiivisuutta.

Maunulalaisia oli otoksessa enemmän kuin muiden asuinalueiden asukkaita, mutta tämä ei estänyt vertaamasta alueiden suhteellisia osuuksia. Tutkimus toteutettiin suomen kielellä, mutta kieliongelmiensa vuoksi vastaamatta jättäneiden määrä oli hyvin pieni. Kokonaisuutena tut-

kimusaineistolla pystyi vastaamaan tutkimuskysymyksiin varsin luotettavasti.

3.3 Kvantitatiivisen tutkimuksen tulokset

Pääasiallisina tutkimusmenetelminä käytettiin aineiston suorien jakaumien tarkastelua ja ristiintaulukointia. Kulttuurin kulutusta, suhtautumista asuinalueeseen ja pilottihankkeisiin tarkasteltiin kaupunginosan, iän, sukupuolen, asuinalueella asuttujen vuosien, koulutuksen, perhemuodon ja tulotason mukaan.

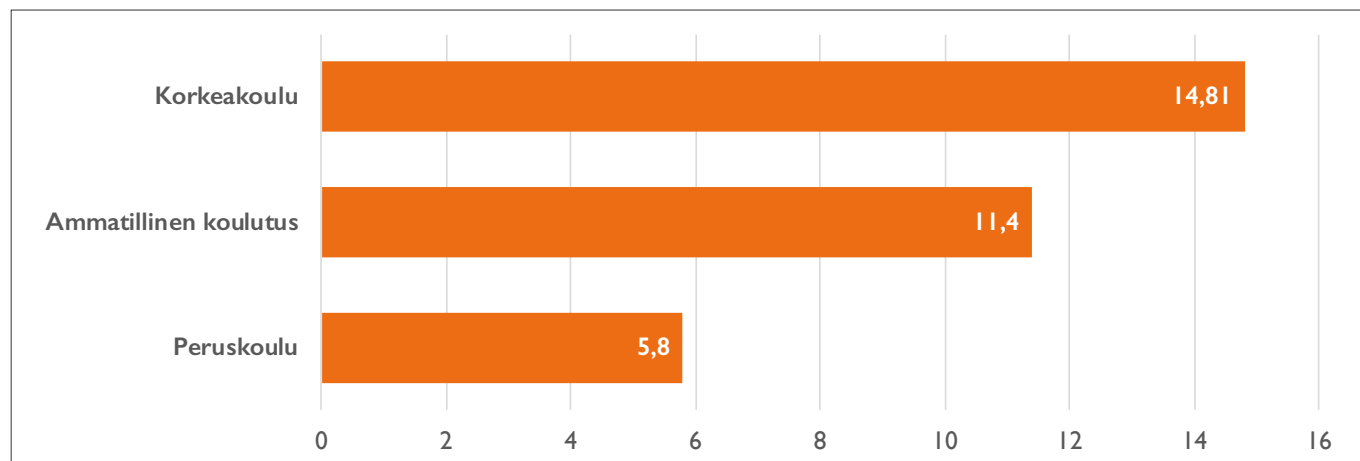
Kaavio 3. Niiden osuus, jotka eivät ole käyneet kulttuuritapahtumassa lainkaan viimeisen 12 kk aikana (prosenttia)

Tämän tutkimuksen mukaan koulutus oli ylivoimaisesti voimakkain kulttuurin kulutusta selittävä tekijä. Tutkimuksen mukaan pilottilähiöissä korkeakoulututkinnon suorittaneet kuluttivat kaikkea kulttuuria enemmän kuin ammatillisen koulutuksen tai peruskoulutuksen hankkineet, lukuun ottamatta juuri kaupunginosatapahtumia. Ammatillisen tutkinnon suorittaneet kävivät kaupunginosatapahtumissa 1,8 kertaa vuodessa ja korkeakoulututkinnon suorittaneet 1,03 kertaa. Sen sijaan taidetapahtumissa, elokuvissa, kirjastossa ja Helsingin keskustan ilmaistapahtumissa korkeakoulututkinnon suorittaneet kävivät selvästi enemmän kuin muut koulutusryhmät.

Vastaavasti peruskoulun suorittaneet kuluttivat tutkimuksen mukaan lähes kaikkea kulttuuria vähiten. Erot koulutusryhmien välillä olivat suuria: karkeasti ottaen korkeasti koulutetut kävivät taidetapahtumissa noin kolme kertaa useammin kuin vähän koulutetut. Ero on hyvin selvä myös ammatillisen koulutuksen ja pelkän peruskoulun suorittaneiden välillä. Erot kirjastossa käymisessä olivat pienempiä kuin taidetapahtumissa.

Ikä selittää kulttuurin kulutusta siten, että yli 63-vuotiaat kuluttivat kulttuuria vähemmän kuin työikäiset ja nuoret aikuiset. Toisaalta kulttuurin kulutus vaikutti alkavan vähetä selvästi vasta noin 77 ikävuoden paikkeilla. Lähiöiden vanhempi väki kulutti varsin erilaista kulttuuria kuin nuoret aikuiset. Seniorit olivat ahkerimpia kirjastoissa kävijöitä ja tulivat mielellään oman kaupunginosan tapahtumiin. Nuoret taas kävivät ikäryhmistä eniten elokuvissa ja konserteissa. Nuoret lähtivät helpoiten ilmaistapahtumiin Helsingin keskustaan. Työikäiset taas kävivät ikäryhmistä eniten taidetapahtumissa, jotka yleensä ovat keskustassa.

Jakomäessä kulutettiin tutkimuksen mukaan kaikkea kulttuuria vähemmän kuin muissa kaupunginosissa, lukuun ottamatta kirjastoa. Jakomäessä ei tiettävästi ole paljon omia tapahtumia, ja kaupunginosatapahtumissa käydäänkin erittäin vähän. Jakomäkeläiset eivät lähde myöskään keskustaan kulttuuritapahtumiin. Jakomäkeläisten alhainen koulutustaso ja kaupunginosan sosiaalinen eriytyminen selittänevät vähäisen kulttuurin kulutuksen. Täysin passiivisia kulttuurin kuluttajia jakomäkeläiset eivät

Kaavio 4. Kulttuuritapahtumissa käynnit koulutuksen mukaan (käyntikertojen keskiarvo)

kuitenkaan ole: he käyvät kirjastossa enemmän kuin maunulalaiset ja elokuvissa melkein yhtä usein kuin muiden pilottialueiden asukkaat.

Käytettävissämme ei ole aineistoa, joka kertoisi helsinkiläisten keskimääräisen kulttuuriharrastuneisuuden. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että maunulalaiset ja kaarelalaiset eivät elä minkäänlaisessa kulttuurityhjiössä. He käyvät taidetapahtumissa 2-3 kertaa useammin kuin jakomäkeläiset, ja maunulalaiset käyvät paljon myös kaupun-

ginosatapahtumissa. Vuosaarelaisten kulttuurinkulutus sijoittuu kaarelalaisten ja jakomäkeläisten väliin.

Usein ajatellaan, että lapsiperheet ovat aliedustettuina kulttuuritapahtumissa, koska lapsia ei haluta tuoda ”häiritsemään” taidetapahtumia. Tämän tutkimuksen mukaan näin ei kuitenkaan ollut. Päinvastoin, näissä lähiöissä yksin asuvat kuluttivat lähes kaikkea kulttuuria vähemmän kuin lapsiperheet. Myös yksinhuoltajat olivat aktiivisia kulttuurin kuluttajia.

Taulukko 2. Kulttuurin kulutus ikäluokan mukaan.

	Teatteri	Taide- näyttely	Elokuvat	Museo	Kirjasto	Konsertti	Kaupungin osa- tapahtumat	Hgin ilmais- tapahtumat
Alle 35 v.	1,3	1	4,64	1,42	14,49	3,17	1	1,54
35-63 v.	1,47	2,17	2,58	1,67	11,87	2,88	1,09	1,31
Yli 63 v.	1,1	1,47	0,98	0,89	14,56	1,66	1,85	0,58

Taulukko 3. Kulttuurin kulutus pilottialueilla.

	Teatteri	Taide- näyttely	Elokuvat	Museo	Kirjasto	Konsertti	Kaupungin osa- tapahtumat	Hgin ilmais- tapahtumat
Kaarela	1,16	2,12	3,08	1,26	13,84	2,25	1,1	1,28
Maunula	1,71	2,4	2,23	1,69	9,69	3,6	2,03	1,17
Jakomäki	0,8	0,76	2,17	1,1	15,35	1,58	0,79	0,89
Vuosaari	1,4	1,11	2,35	1,13	15,95	2,15	1,12	1,01

Sukupuoli ei selittänyt pilottialueiden kulttuurin kulutusta juuri millään tavalla. Tämän tutkimuksen mukaan pilottialueiden miehet kävivät kulttuuritapahtumissa lähes yhtä usein kuin naiset. Miehet käyvät kulttuuritapahtumissa kuusi kertaa vuodessa ja naiset seitsemän kertaa (mediaani). Myös aikaisemmissa lähiötutkimuksissamme olimme Humakissa havainneet, että sukupuoli selittää melko heikosti kulttuurin kulutusta lähiöissä, mutta nyt sukupuolen selitysvoima katosi kokonaan. Tämä oli hyvin yllättävää, koska useimmissa taide- ja kulttuuritapahtumissa on selvä naisemmistö (esim. Purhonen ym. 2014).

Johtopäätöksemme kulttuurin kulutuksesta pilottikaupunginosissa oli selvä: mitä ”haasteellisempi” lähiö on, sen vähemmän siellä oltiin kulttuurista kiinnostuneita. Tämän tutkimuksen mukaan oli paljon vaikeampaa jalkautua onnistuneesti Jakomäkeen kuin Kaarelaan tai Maunulaan. Aiemmistä Humakin tutkimuksista tiedämme, että osa kulttuurin epätodennäköisimmistä yleisöistä suhtautuu

taiteeseen ja taiteen harrastajiin ei vain välinpitämättömästi, vaan myös halveksuen, lähes vihamielisesti.

3.4 Minkälaisena pilottialueiden asukkaat kokivat asuinalueensa?

Selvä enemmistö (65–80 %) pilottilähiöiden asukkaista koki ylpeyttä asuinalueestaan, vaikka ulkopuolinen puhuisikin eriytyneestä tai haasteellisesta kaupunginosasta. Jakomäkeläiset olivat kuitenkin vähemmän ylpeitä kuin muut. Eniten ylpeyttä kokevat vuosaarelaiset. Heistä neljä viidesosaa on ylpeä kaupunginosastaan.

Hieman yllättäen turvallisuuden kokemus oli käänteisesti verrannollinen kaupunginosasta koettuun ylpeyteen. Jakomäkeläiset pitivät kaupunginsa erityisen turvallisenä ja vuosaarelaiset kaikkein turvattomimpana. Vuosaarelaisista naisista peräti 28 prosenttia piti

Taulukko 4. Kulttuurin kulutus pilottialueilla perhesuhteen mukaan.

	Teatteri	Taide- näyttely	Elokuvat	Museo	Kirjasto	Konsertti	Kaupungin osa- tapahtumat	Hgin ilmais- tapahtumat
Pari- suhteessa, ei alaikäisiä lapsia	1,36	2,62	1,98	1,44	9,89	2,86	2	0,86
Pari- suhteessa, alaikäisiä lapsia	1,39	1,77	3,08	1,63	12,23	2,58	1,04	1,04
Yksin asuva	1,24	1	1,03	1,03	14,89	2,33	0,93	0,93
Yksin- huoltaja	1,29	1,22	2,66	2,1	21,59	2,22	1,29	1,73

kaupunginosaa turvattomana iltaisin. Toinen ääripää oli jakomäkeläiset miehet, joista juuri kukaan ei pitänyt asuinalueita turvattomana.

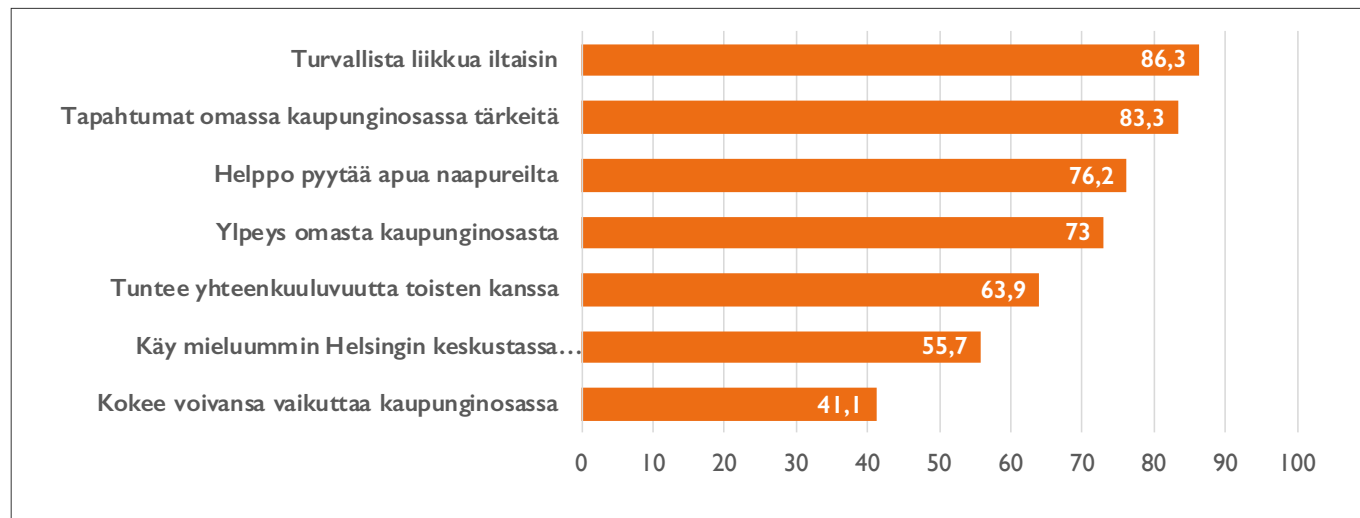
Ylpeys vaikutti olevan yhteydessä yhteisöllisyyden kokemukseen. Vuosaarelaiset olivat erityisen yhteisöllisiä. He kokivat enemmän yhteenkuuluvuuden tunnetta ja heidän oli helpompi pyytää naapureilta apua kuin muiden pilottilähiöiden asukkaiden. Heikointa yhteisöllisyys oli Jakomäessä, mutta erot kaupunginosien välillä eivät olleet kovin suuria.

Kaikkien kaupunginosien selvä enemmistö piti tärkeänä, että omassa kaupunginosassa on tapahtumia. Erot kaupunginosien kesken olivat kuitenkin melko suuria. Vuosaarelaiset pitivät oman kaupunginosan tapahtumia tärkeimpänä. Vuosaari vaikutti olevan jonkinlainen ”kaupunki kaupungissa”, koska sieltä kaikkein vähiten haluttiin lähteä keskustan tapahtumiin hyvistä yhteyksistä huolimatta. Huomionarvoista oli, että jakomäkeläiset

pitivät vähiten tärkeänä oman kaupunginosan tapahtumia. Ilmeisesti tämä kertoi siitä, että mitä vähemmän kaupunginosassa tapahtuu, sitä vähemmän tapahtumia myös osataan kaivata.

Toisaalta myös ikä selitti voimakkaasti sitä, haluttiinko tapahtumia juuri omaan kaupunginosaan. Erityisesti Vuosaaren seniorit eivät halunneet lähteä keskustaan tapahtumiin, mutta nuoret kylläkin. Myös Jakomäen ja Maunulan nuorten selvä enemmistö kävi mieluummin keskustan tapahtumissa kuin kaupunginosan omista tapahtumissa, mutta senioreista hieman alle puolet. Kaarelassa taas kaiken ikäiset kävivät tapahtumissa mieluummin Helsingin keskustassa. Yksi mahdollinen tulkinta kaupunginosien isolle erolle on, että kenties Vuotalo tyydytti senioreiden kulttuuriset tarpeet erityisen hyvin.

Merkittävää oli se, että kulttuuripalvelujen sijainti vaikutti eniten pienituloisten ja vähän koulutettujen kulttuuripalveluiden käyttämiseen. Erot ryhmien välillä olivat

Kaavio 5. Näkemykset omasta kaupunginosasta (prosenttia)

suuria: sijainnilla oli suuri merkitys kolmelle neljästä pienituloisesta, mutta vain joka kolmannelle suurituloiselle. Koulutus selittää sijainnin merkitystä samansuuntaisesti kuin tulotaso: korkeasti koulutetuille kulttuuripalveluiden sijainnilla oli selvästi vähemmän merkitystä kuin vähän koulutetuille.

Johtopäätöksemme oli, että kaikissa Helsingin mallin pilottialuilla viihdyttiin jopa yllättävän hyvin. Ihmiset kokivat paljon yhteisöllisyyttä ja ylpeyttä omasta asuinalueesta. Vuosaari oli selvästi yhteisöllisin kaupunginosa ja Jakomäki koetusta turvallisuudestaan huolimatta vähiten yhteisöllinen. Kaupunginosiin todella haluttiin tapahtumia, ja paikalliset tapahtumat olivat erityisen tärkeitä vanhemmalle väelle sekä pienituloisille ja vähän koulutetulle väelle.

3.5 Miten asukkaat kokivat taidelaitosten suunnittelemat tapahtumat asuinalueellaan?

Pilottitapahtumat olivat tutkimuksen aikaan vasta aivan alkuvaiheessaan ja tämän vuoksi oli selvää, ettei niitä tunnettu alueilla vielä hyvin. Joka viides maunulalainen oli kuitenkin kuullut Kansallisteatterin tai M-Cultin tekevä alueella jotakin. Ainoa merkittävä tietolähde oli toistaiseksi ollut paikallinen sanomalehti. Esimerkiksi Facebookista ei ollut saatu tietoa, eivätkä isot mediat ilmeisestikään olleet vielä aiheesta kirjoittaneet. Helsingin Sanomien näytävä artikkeli 23.3.2016 ei ehtinyt vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin.

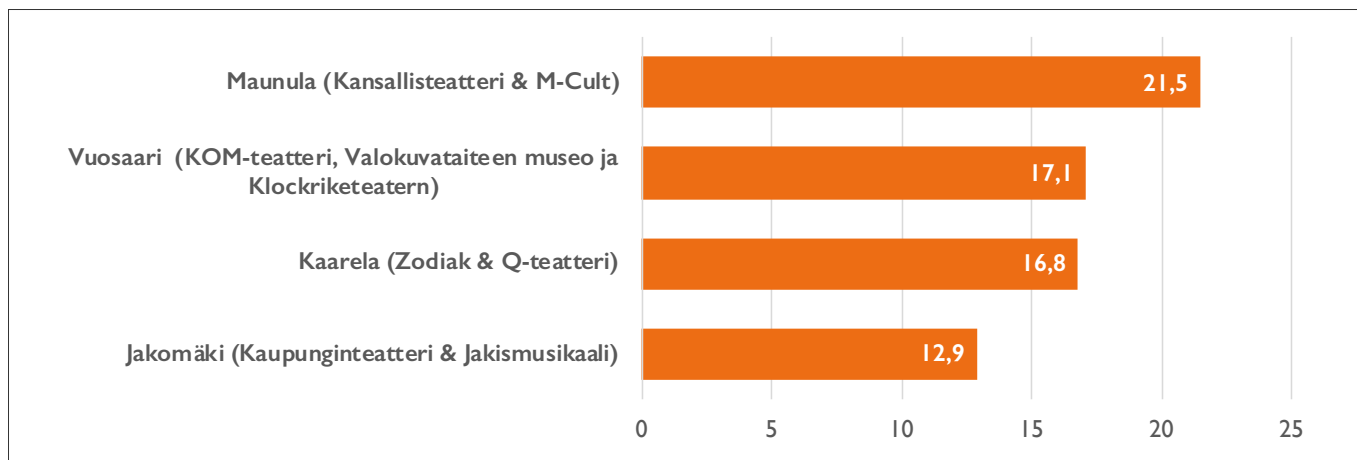
Enemmistö pilottialueiden asukkaista halusi osallistua tapahtumiin katsojana. Joka kolmas ei ollut tapahtumista lainkaan kiinnostunut. Joka kymmenes halusi olla mukana tapahtumissa tekijänä, mitä voi pitää melko suurena mää-

ränä. Tekijänä osallistumisen kynnyks oli suurin Jakomäessä (halukkaita 4,7 %) ja pienin Vuosaaressa (halukkaita 13,8 %). Jakomäkeläiset halusivat kuitenkin osallistua katsojana jopa vuosaarelaisia enemmän. Oli hiukan yllättävää, että Vuosaaressa oli eniten sekä täysin kiinnostumattomia että osallistuvia tekijöitä.

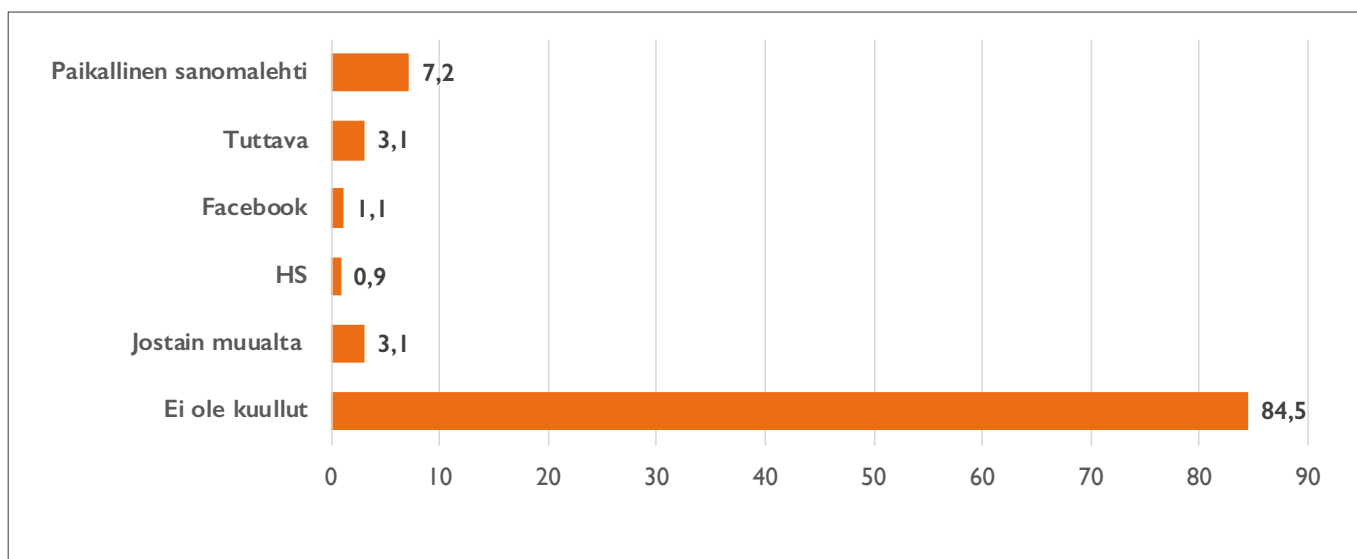
Osallistuminen tekijänä kiinnosti eniten nuoria. Heistä 13 % ilmoitti, että voisi osallistua tekijänä, mutta seniorista vain viisi prosenttia. Katsojana haluttiin osallistua yhtä paljon kaikissa ikäryhmissä. Halukkaat osallistujat olivat kokeneempia kulttuurin kuluttajia, ja he olivat myös paremmin koulutettuja kuin muut. Sen sijaan katsojana osallistumista ei selittänyt mikään taustatekijä.

Kvantitatiivisen tutkimuksen perusteella Helsingin mallin piloteilla oli paljon mahdollisuuksia. Alueille todella haluttiin tapahtumia ja niihin haluttiin osallistua ainakin katsojana. Jalkautuminen Jakomäkeen vaikutti olevan paljon haasteellisempaa kuin muihin lähiöihin. Jakomäen kaltaisia segregoituvia kaupunginosa on Helsingin itä- ja pohjoisosissa melko paljon.

Tämän tutkimuksen mukaan pilottialueilla viihdytään ja ne ovat yhteisöllisiä. Nämä ovat seikkoja, jotka saattavat helposti unohtua keskustasta lähiöihin jalkautuvilta toimijoilta. Toisaalta jalkautuva kulttuuritoiminta on tulojen perusteella aitoa tasa-arvotyötä sen vuoksi, että pienituloisimmat ja vähiten koulutetut arvostavat sitä eniten.

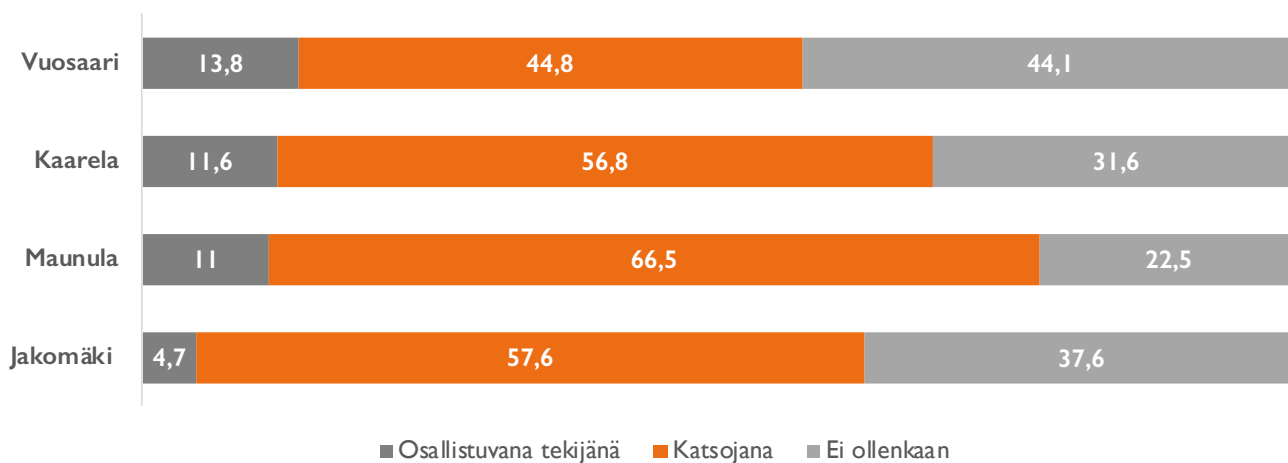

Kaavio 6. Helsingin mallin tapahtumien tunnettuus pilottien alkuvaiheessa

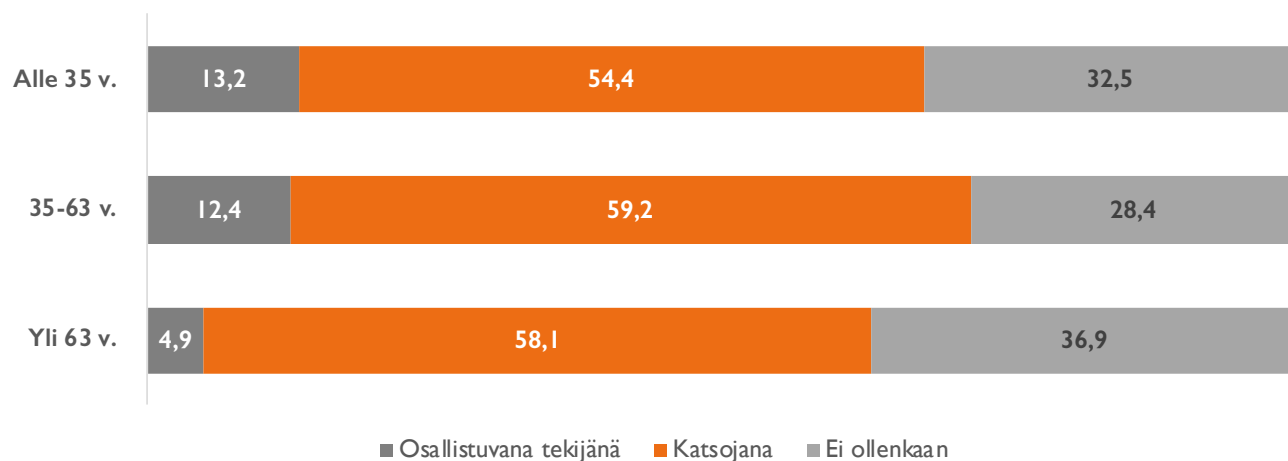
Kaavio 7. Tiedonsaanti Helsingin mallin tapahtumista (prosenttia)

Kaavio 8. Osallistumishalukkuus kaupunginosittain (prosenttia)

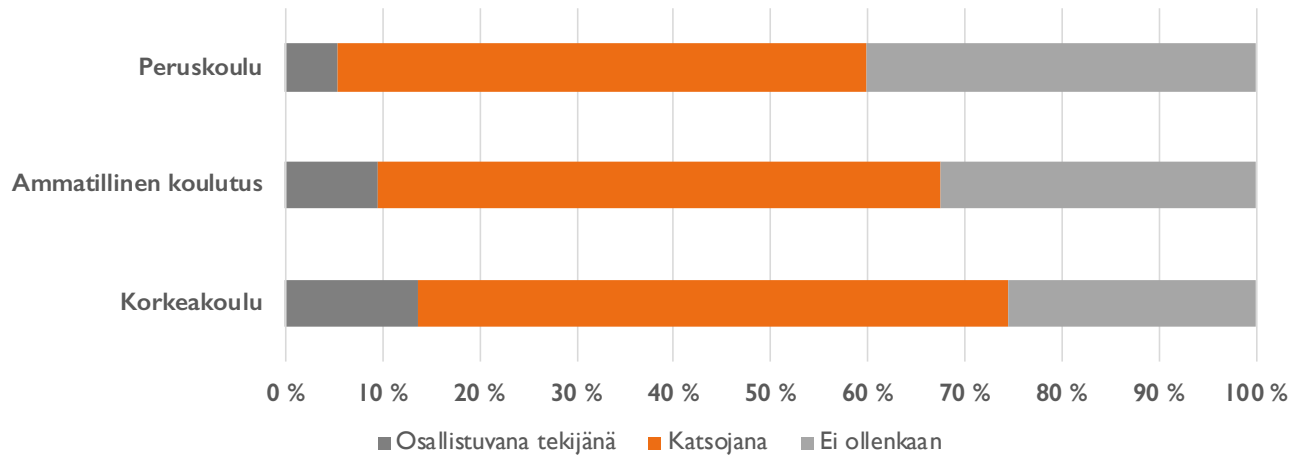
Kaavio 8. Osallistumishalukkuus kaupunginosittain (prosenttia)

Kaavio 9. Osallistumishalukkuus ikäluokittain (prosenttia)

Kaavio 9. Osallistumishalukkuus ikäluokittain (prosenttia)

Kaavio 10. Osallistumishalukkuus koulutuksen mukaan (prosenttia)

Kaavio 10. Osallistumishalukkuus koulutuksen mukaan (prosenttia)

4 Tutkimus Helsingin mallin pilotti-hankkeiden vaikuttavuudesta (2018)

Laura Päiviö-Häkämies & Arto Lindholm

Helsingin mallin pilottivaihe alkoi vuonna 2016 ja päättyi vuonna 2018. Pilottivaiheen hankkeiden tavoitteena oli, että Helsingin kulttuurikeskukselle syntyy selkeä malli alueilla tapahtuvaan osallistavaan kulttuuritoimintaan. Tässä luvussa neljä (4) esiteltävän tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, kuinka hyvin Helsinki-mallin pilottien tuottamat tapahtumat tunnettiin alueilla, missä määrin niihin osallistuttiin, miten tärkeinä tapahtumia pidettiin ja mitä toiveita niihin liittyi.

Tutkimus toteutettiin pilottikauden päättyessä vuoden 2018 lopussa, ja kirjallinen raportti valmistui tammi-kuussa 2019. Tutkimusta valmisteltiin Humakissa syksyn 2018 ajan. Aikavälillä 29.10—31.11.2018 toteutettiin tutkimusprojektiin osallistuneiden opiskelijoiden puhelinhaastattelulla Jakomäen, Kaarelan, Maunulan ja Vuosaaren alueille jalkautuneiden Helsinki-mallin hankkeiden vaikuttavuuden arviointi. Tutkimusaineiston keräsivät Humakin vuoden 2018 menetelmäopintojen opiskelijat. Opiskelijat eivät kuitenkaan olleet ”ulkopuolisia” aineistonkerääjiä, vaan heidän oli tärkeä olla perillä paitsi toteutettavasti projektista, myös aiemmasta tutkimuksesta.

Tämä tutkimus täydensi Helsingin kaupungin omana työnään tekemää väliraporttia Helsingin mallista (Helsingin kaupunki 2016). Väliraportissa esitellään Helsingin mallin pilotit sisältöineen hyvin yksityiskohtaisesti. Itsearviointin tärkein johtopäätös oli, että jalkautuminen onnistui parhaiten lapsille ja nuorille suunnatuissa toiminnoissa.

Muissa tapahtumissa tapahtumiin osallistuivat lähinnä alueiden harvat muutenkin aktiiviset ja kulttuurista innostuneet henkilöt. (Laakso & Turunen 2019; Helsingin kulttuurikeskus 2019.)

4.1 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen perusjoukon muodostivat Helsingin kaupungin Jakomäen, Kaarelan, Maunulan ja Vuosaaren kaupunginosien täysi-ikäiset asukkaat. Alueet rajattiin postinumeron mukaan. Tutkimusaineisto kerättiin puhelinhaastattelulla marraskuun loppuun mennessä 2018. Haastattelijat olivat tehtävään koulutettuja Humakin opiskelijoita.

Humak hankki tiedonkerääjien käyttöön puhelimet sekä noin 3200 puhelinnumeroa, joihin soitettiin yhden keran. Lähtökohtaisesti arvioitiin, että noin 1600 puhelua vastattaisiin, ja noin 600–800 suostuisi haastatteluun. Tutkimukseen osallistui 602 henkilöä. 963 henkilöä puheluihin vastanneista ei osallistunut tutkimukseen. Puhelimeen ei vastannut 1513 henkilöä. Puhelimeen vastanneista tutkimukseen osallistui 38 prosenttia, mikä on selvästi vähäisempi osuus kuin alkukartoituksessa (ks. tämän teoksen edellinen luku, prosenttiosuus oli tällöin 54,1 %). Vastausprosentti oli Maunulassa hieman suurempi kuin muilla alueilla. Tutkimus toteutettiin vain suomen kielellä, mutta kieliongelmien vuoksi vastaamatta jättäneiden määrä oli hyvin pieni.

Kyselylomakkeen sisältö suunniteltiin yhteistyössä Humakin, Helsingin kulttuurikeskuksen ja hanketoimijoiden kanssa. Kyselylomakkeen kysymykset muotoiltiin sellaisiksi, että ne voitaisiin esittää vaivattomasti puhelimitse ja että yksittäinen puhelu kestäisi pääsääntöisesti enintään seitsemän minuuttia. Kyselylomake oli kaikille samanlainen sillä erotuksella, että eri kaupunginosissa keskityttiin kysymään juuri niissä vaikuttaneista piloteista sekä aluetalojen palveluista.

Alla on esiteltynä Kaarelan aluetta koskeva kyselylomake. Kysymykset olivat muilta osin samat kaikkialla, mutta tapahtumien osalta kysymykset olivat kohdennettuja niin, että ihmisiltä kysyttiin juuri heidän asuinalueidensa tapahtumista.

1. Kuinka monta kertaa olette käynyt seuraavissa kulttuuritapahtumissa viimeisen 12 kuukauden aikana

- a. teatterissa?
- b. taidenäyttelyssä?
- c. elokuvissa?
- d. museossa?
- e. urheilutapahtumassa katsojana?
- f. oopperassa tai baletissa?
- g. kirjastossa?
- h. konserteissa?
- i. oman alueen kaupunginosatapahtumissa?
- j. jossain muussa kulttuuritapahtumassa?

2. Kuinka paljon arvelette käyttävänne kuukaudessa rahaa taide- ja kulttuuripalveluihin?

_____ euroa.

3. Mistä musiikkityylistä olette eniten kiinnostunut? Valitkaa vain yksi, sopivin vaihtoehto.

- 1. Iskelmämusiikki
- 2. Pop- tai rock-musiikki
- 3. Jazz
- 4. Klassinen musiikki
- 5. Ei mikään edellä mainitusta

Pilottitapahtumat

4. Seuraavaksi luettelen Kaarelan alueella järjestettyjä tapahtumia. Pyydän Teitä vastamaan oletteko (i). osallistunut siihen tekijänä (ii). osallistunut yleisönä (iii). kuullut tapahtumasta vai (iv). ette ole kuullutkaan.

- a. Kuvataidetapahtuma Taidekehä
- b. Kävelyteos ”Aidatut unelmat”
- c. Sirkustapahtuma ”Carnaval”
- d. Tanssitapahtuma ”Kotimatalla”
- e. Antinniityn yhteisöpuutarha

5. Mistä olette kuullut tai hakenut tietoa edellä mainituista tapahtumista? (vain jos on kuullut jostain tapahtumasta)

- a. Facebookista
- b. Hankkeen kotisivuilta tai muualta internetistä
- c. Kaupunginosalehdestä
- d. Ilmoitustauluilta
- e. Helsingin Sanomista
- f. Ystävältä tai tuttavalta
- g. Jostain muualta (ei lueta)

6. Onko paikallinen kulttuuritoiminta muuttanut käsitystänne Kaarelasta paremmaksi viime vuosien aikana?

1. On muuttunut paremmaksi
2. Ei ole muuttunut miksikään

7. Niin kutsutussa Helsinki-mallissa kulttuurilaitokset tekevät taidetapahtumia yhdessä kaarelalaisten kanssa. Kuinka tärkeänä pidätte tätä toimintaa? Vastatkaa:

1. Erittäin tärkeänä
2. Melko tärkeänä
3. En kovin tärkeänä

8. Miten Kanneltalon ohjelmisto vastaa omia tarpeitanne?

1. Erittäin hyvin
2. Melko hyvin
3. Ei kovin hyvin
4. En tunne Kanneltalon ohjelmistoa

9. Sukupuoli, Ei kysytty, vastaus nimen ja äänen perustella.

1. Nainen
2. Mies

10. Mikä on syntymävuotenne? _____

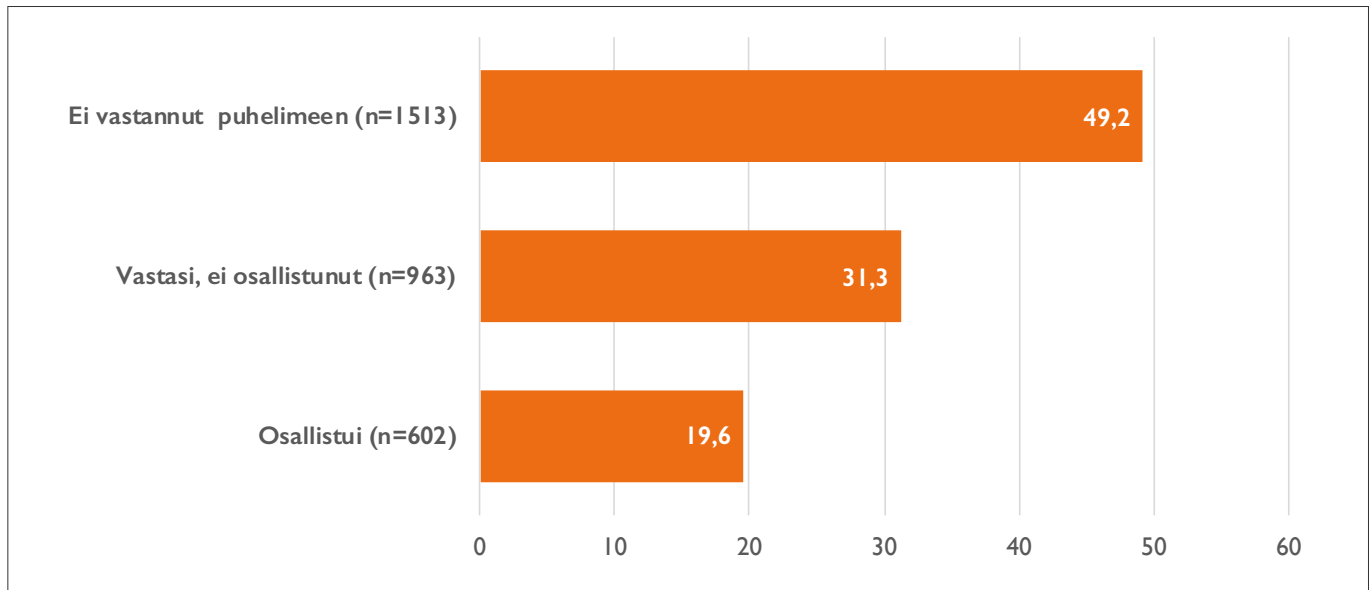
11. Mikä on ylin suorittamanne koulutus:

1. Perus-, keski- tai kansakoulu?
2. Ylioppilas tai ammatillinen tutkinto?
3. Korkeakoulu?

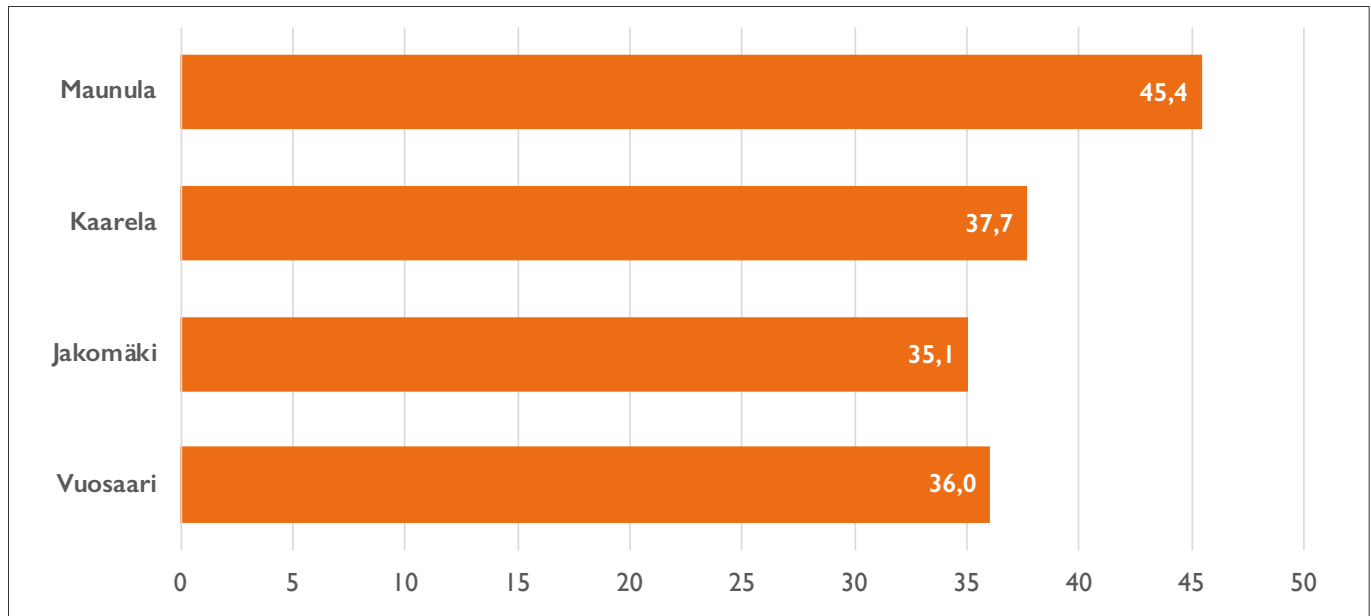
12. Paljonko bruttotulonne ovat keskimäärin kuukaudessa, vaihtoehdot ovat:

1. alle 1500 euroa?
2. 1500-2500 euroa?
3. 2500-3500 euroa?
4. yli 3500 euroa?

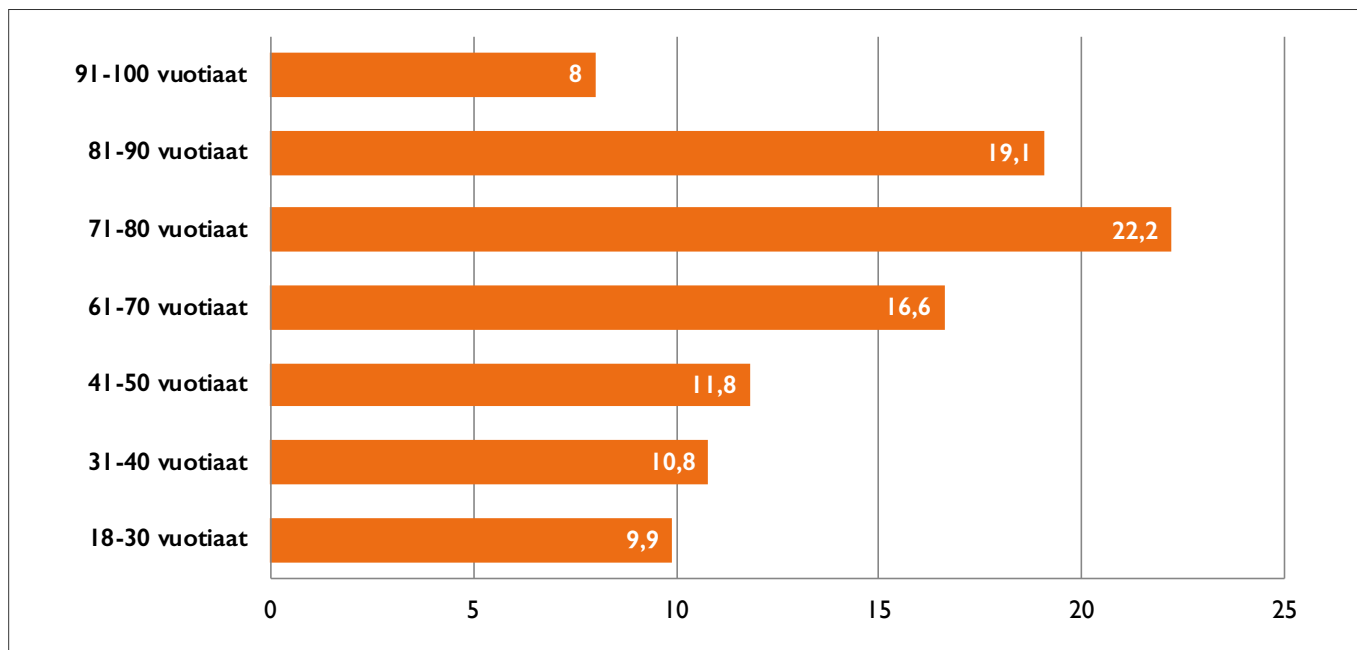
Tutkimukseen osallistuneet olivat keskimäärin 58-vuotiaita. Keskimääräinen ikä oli 61 vuotta. Nuorin osallistunut oli 19-vuotias ja vanhin 96-vuotias. Naisia osallistuneista oli 58 prosenttia. Tutkimukseen osallistuneiden enemmistö kuului alimpiin tuloluokkiin eläkeläisten suuren osuuden vuoksi. Korkeakoulututkinnon suorittaneita oli kolmannes. Tutkimukseen osallistuneet vaikuttaisivat olevan melko aktiivisia kulttuurin kuluttajia käyntikerroilla mitattuna. Toisaalta kulttuuritapahtumiin käytetyn rahan mediaani oli vain 10 euroa vuodessa. Otos kuvastaa perusjoukkoa muuten kohtalaisen hyvin, mutta nuorimpien (alle 30-vuotiaiden) osallistujien kohdalla on katoa. Kokonaisuutena tutkimusaineistolla pystyy vastaamaan tutkimuskysymyksiin melko luotettavasti. Tutkimusaineiston analyysissä selittävinä taustatekijöinä käytettiin koulutusta, ikää, sukupuolta ja kulttuurin harrastuneisuutta.

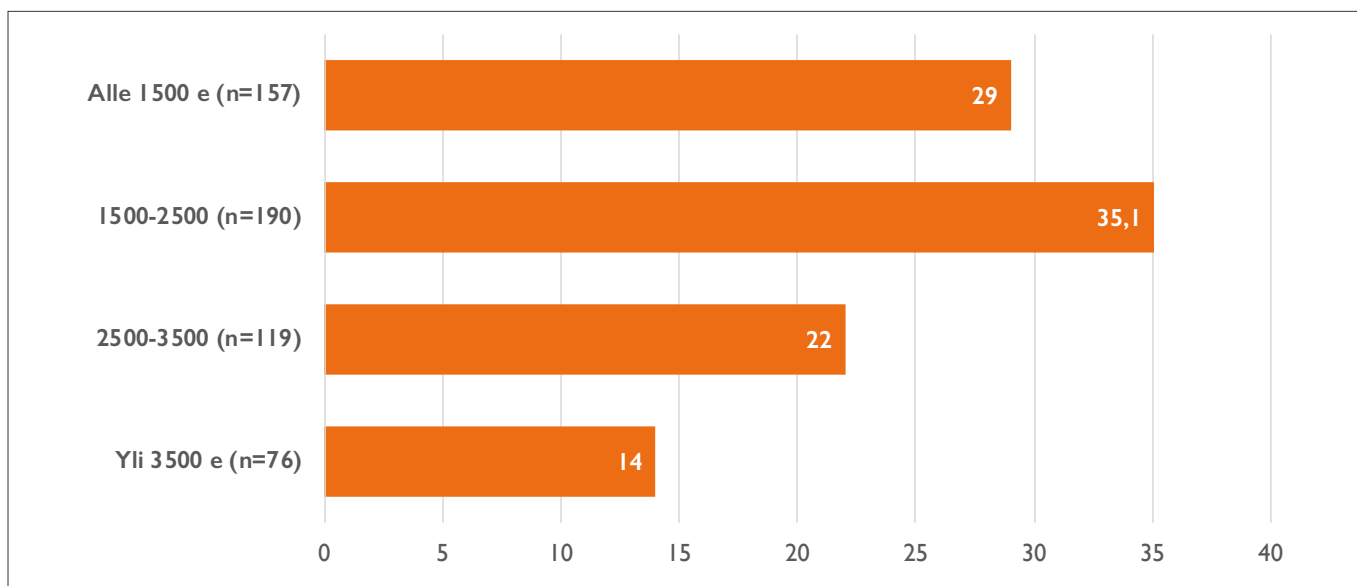
Kaavio 11. Tutkimukseen osallistuneet (prosenttia)

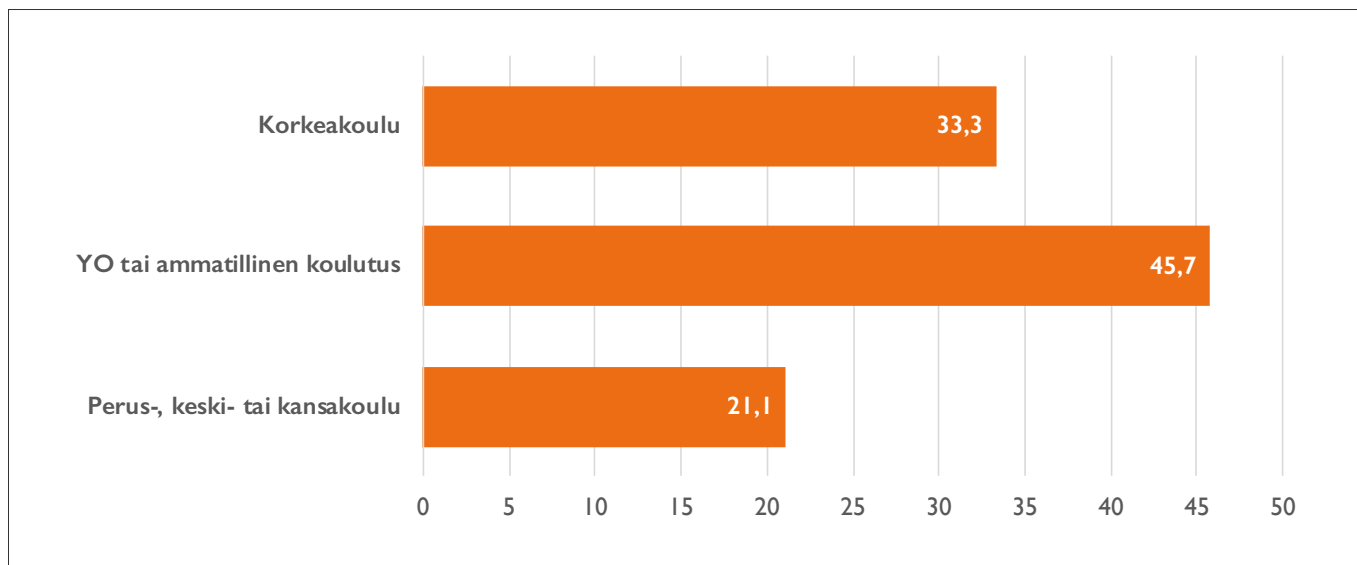
Kaavio 12. Vastausprosentti eri alueilla

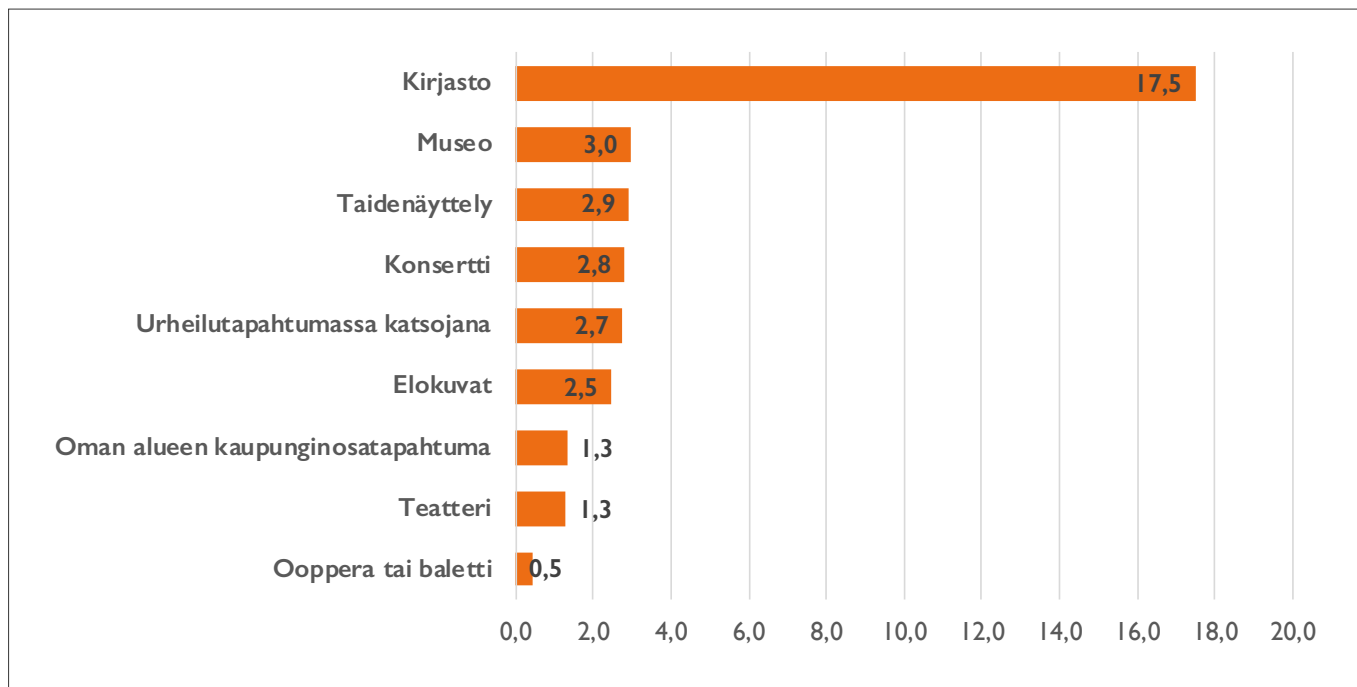
Kaavio 13. Tutkimukseen osallistuneet ikäluokittain

Kaavio 14. Bruttotulot (prosenttia)

Kaavio 15. Koulutus (prosenttia)

Kaavio 16. Kulttuurikäynnit (käyntikertojen keskiarvot)

4.2 Tapahtumien tunnettuus ja osallistuminen eri kaupunginosissa

Kaikki pilottitapahtumat keräsivät ainakin jonkin verran yleisöä. Ylivoimaisesti eniten yleisöä tapahtumista keräsi Vuosaaren valojuhlat tuhansilla katsojillaan. Tämän tutkimuksen mukaan vuosaarelaisista yli 12 prosenttia näki tapahtuman ja selvä enemmistö oli kuullut siitä. Keskimäärin tapahtumista oli ainakin kuullut joka viides vuosaarelainen.

Tämän tutkimuksen mukaan tekijänä osallistuttiin eniten teatterihankkeeseen ”Maunulan maisemat” (3 prosenttia maunulalaisista). Myös tanssitapahtumaan ”Kotimatalla” ja sirkustapahtumaan ”Carnaval” osallistui tekijänä muutamia kaupunginosien asukkaita. Muihin tapahtumiin ei osallistunut mitattavissa olevaa määrää tekijöitä.

Kaarelassa tunnetuin tapahtuma oli Carnaval, mutta Antinniityssä oli eniten osallistujia. Jakomäen teatteritapahtumat ”Pääroolissa Jakomäki” ja ”Suuri hiljaisuus” tunnettiin melko hyvin. Myös Maunulan ykköstapahtuma oli teatteritapahtuma, nimeltään ”Maunulan maisemat”.

Taulukko 5. Tapahtumien tunnettuus (kuullut tapahtumasta, prosenttia)

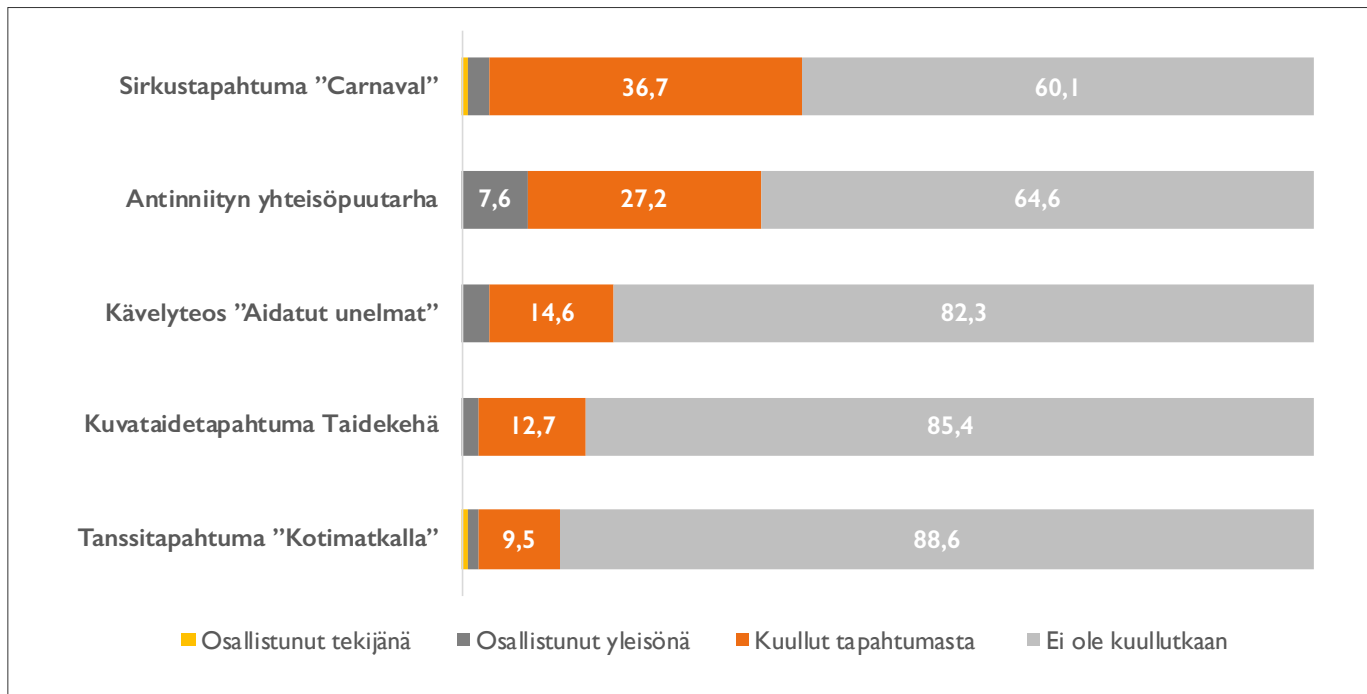
Vuosaaren Valojuhlat	62,9
Teatterihanke Maunulan maisemat	39,5
Sirkustapahtuma ”Carnaval”	36,7
Antinniityn yhteisöpuutarha	27,2
Pääroolissa Jakomäki	22,8
Avatar-vaikuttamispeli	19,3
Maunulan Toteemi -teos.	16,9
Vuosaari toisin sanoen - tapahtumasarja	16,7
Suuri hiljaisuus	14,8
Kävelyteos ”Aidatut unelmat”	14,6
Kuvataidetapahtuma Taidekehä	12,7
Psst Vuosaari -yleisötyöhanke.	12,1
Tanssitapahtuma ”Kotimatalla”	9,5
Teatterihanke Ääniviestejä.	9,1
Muumion sanomat -erikoisliite	8,4

Taulukko 6. Tapahtumiin osallistuminen yleisönä (prosenttia)

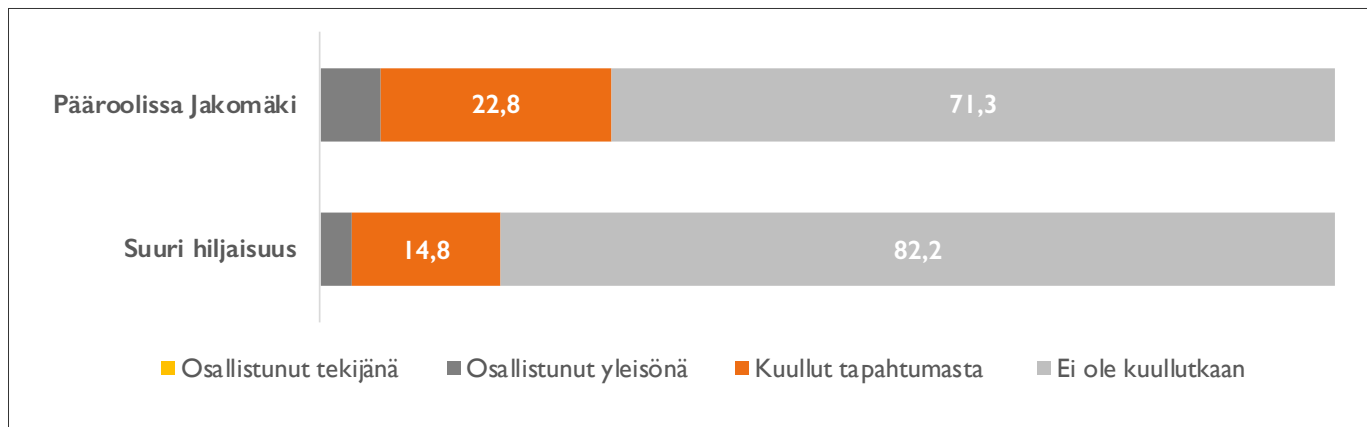
Vuosaaren Valojuhlat	12,1
Antinniityn yhteisöpuutarha	7,6
Pääroolissa Jakomäki	5,9
Muumion sanomat -erikoisliite	3,6
Maunulan Toteemi -teos	3,6
Teatterihanke Maunulan maisemat	3,6
Kävelyteos ”Aidatut unelmat”	3,2
Suuri hiljaisuus	3
Psst Vuosaari -yleisötyöhanke.	3
Vuosaari toisin sanoen - tapahtumasarja	3 3
Sirkustapahtuma ”Carnaval”	2,5
Kuvataidetapahtuma Taidekehä	1,9
Tanssitapahtuma ”Kotimatalla”	1,3
Teatterihanke Ääniviestejä.	0,8
Avatar-vaikuttamispeli	0,6

Taulukko 7. Tapahtumiin osallistuminen tekijänä (prosenttia)

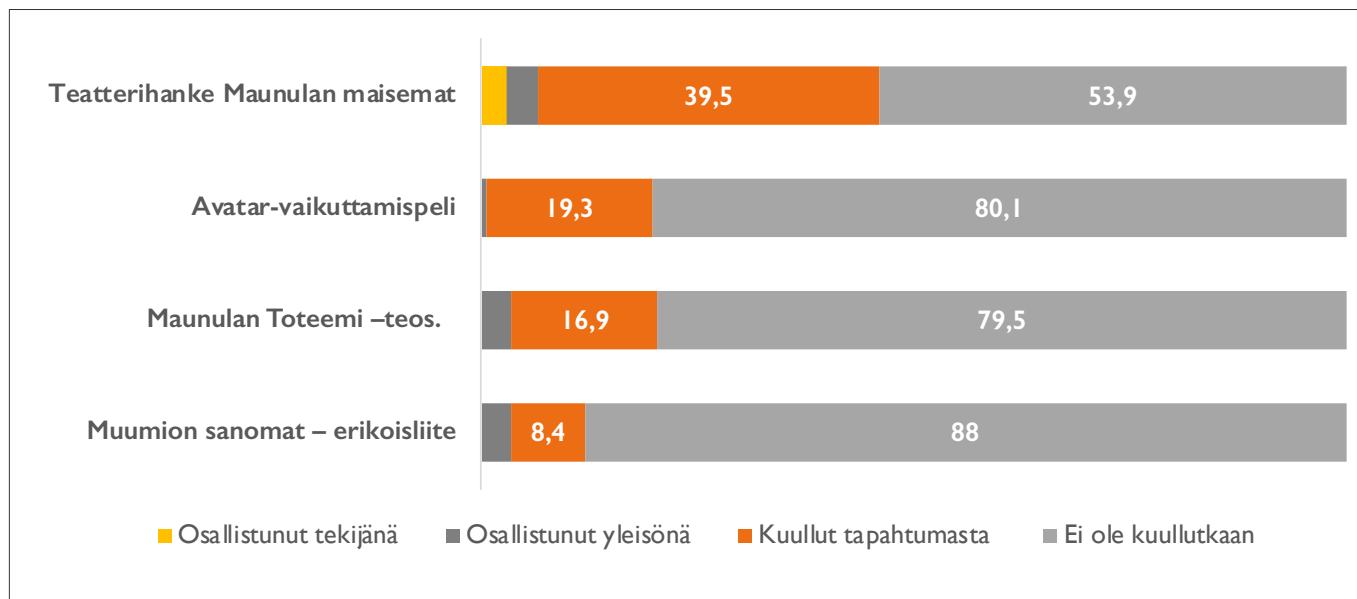
Teatterihanke Maunulan maisemat	3
Tanssitapahtuma ”Kotimatalla”	0,6
Sirkustapahtuma ”Carnaval”	0,6
Muut tapahtumat	0

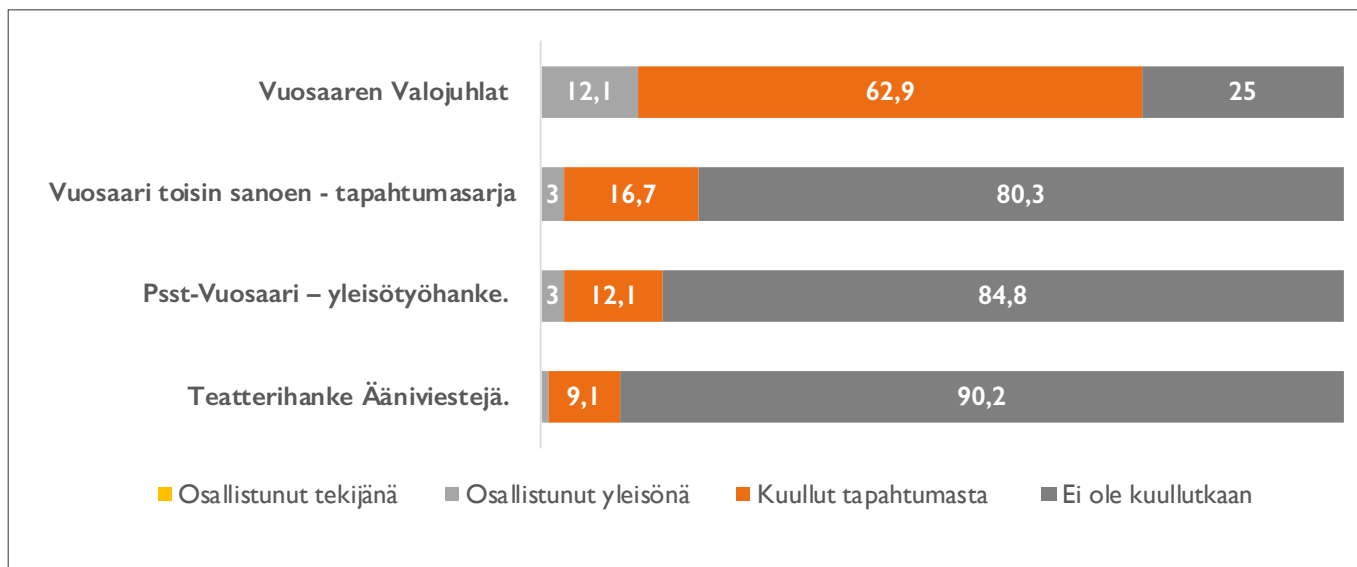
Kaavio 17. Kaarelan tapahtumien tunnettuus (prosenttia)

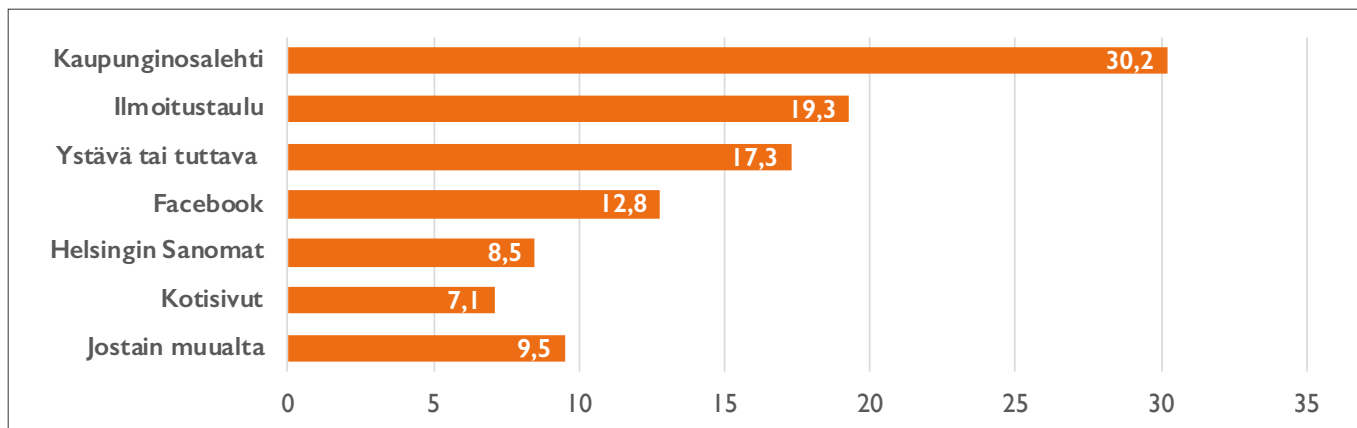
Kaavio 18. Tapahtumien tunnettuus Jakomäessä

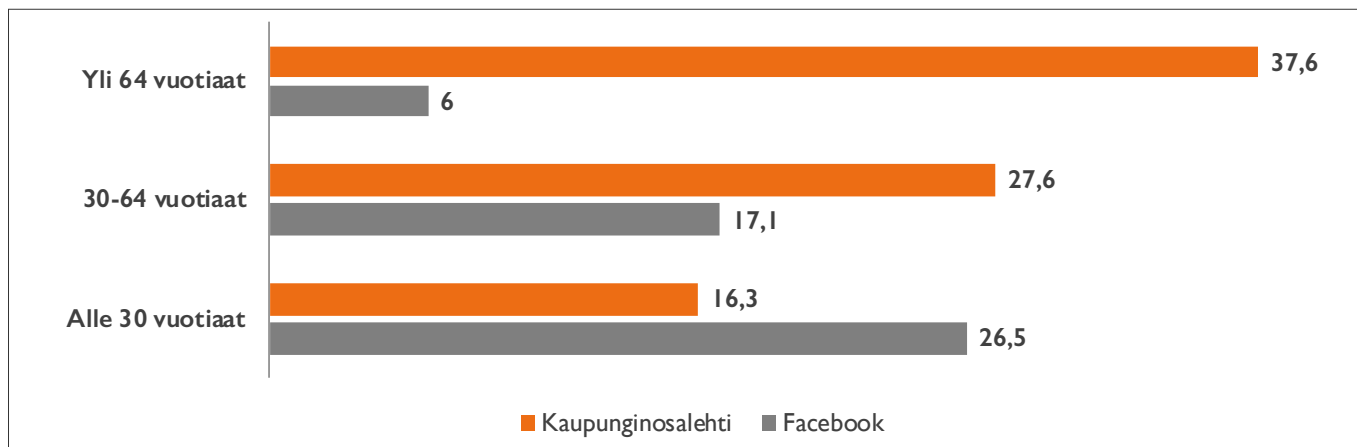
Kaavio 19. Tapahtumien tunnettuus Maunulassa (prosenttia)

Kaavio 20. Vuosaaren tapahtumien tunnettuus (prosenttia)

Kaavio 21. Mediat, joista saatu tietoa (prosenttia)

Kaavio 22. Tiedonsaantikanavat ikäluokittain (prosenttia) (p=0,000)

4.3 Tiedonsaanti tapahtumista

Tapahtuman markkinointi saattaa olla yleisesti lähiöissä erilaista kuin kantakaupungeissa. Sosiaalisella medially ei ole lähiöissä suurtakaan voimaa, kun taas painettu kaupunginosalehti tavoittaa ihmiset erittäin hyvin. Muukin "low tech" –markkinointi toimii lähiöissä hyvin: esimerkiksi kauppojen ilmoitustauluja ja julisteita seurataan

melko aktiivisesti. Useimmilla isoilla lähiöillä on oma Facebook-ryhmänsä, mutta näitä seurataan ja päivitetään yleensä laiskasti. (Lindholm & Pekkarinen 2018, 69.)

Myös tämä tutkimus vahvistaa havainnon painetun median voimasta lähiöissä: kaupunginosalehti oli ylivoimainen

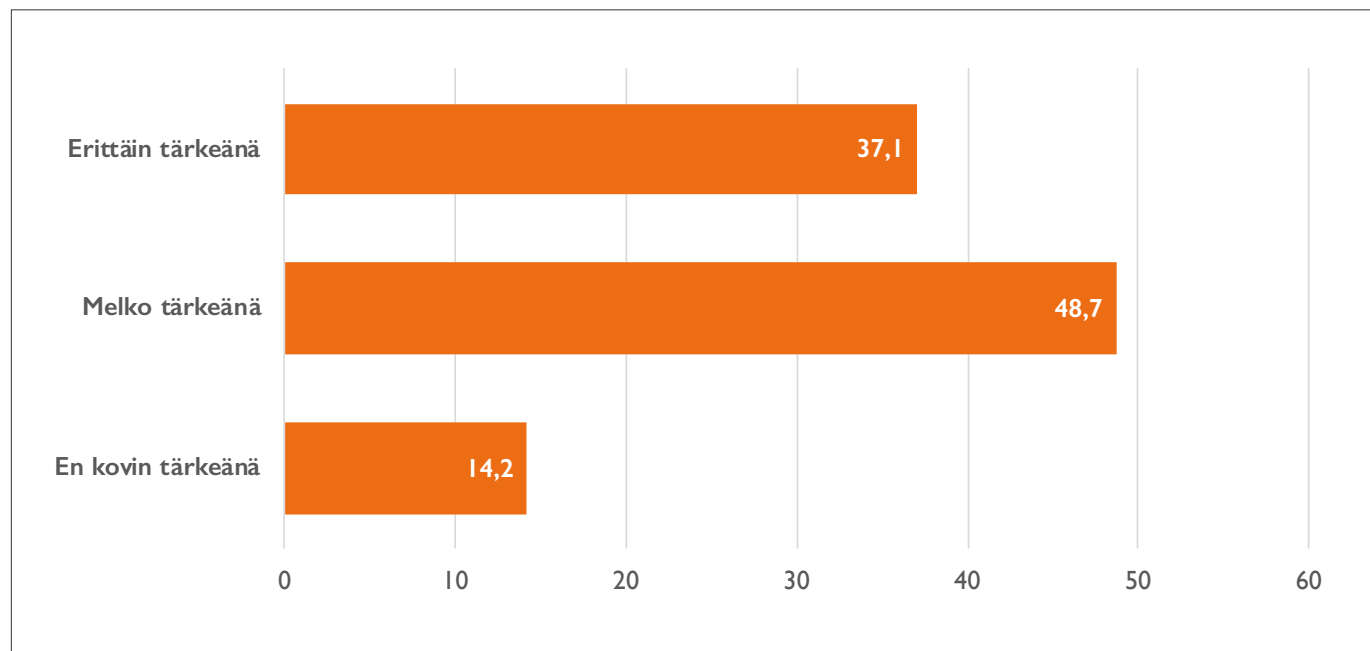
tiedonsaantilähde. Myös ilmoitustaulu oli tehokkaampi tiedonvälityskanava kuin sosiaalinen media. Luonnollisesti eri-ikäiset ihmiset saivat tietoa eri kanavista. Yli 64-vuotiaille Facebook ei ollut juuri minkäänlainen tiedonlähde, mutta alle 30-vuotiaille keskeinen.

4.4 Helsingin mallin tärkeys

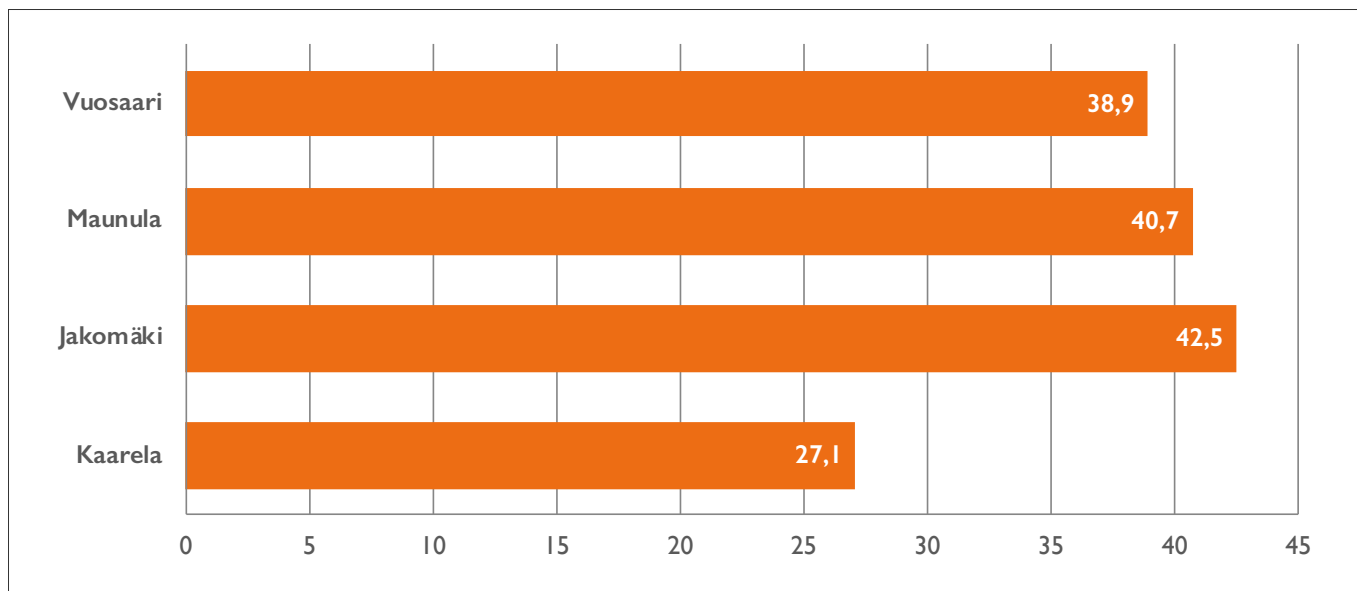
Helsingin mallia pidettiin pääasiassa melko tärkeänä. Tätä mieltä oli puolet tutkimukseen osallistuneista. Rungas kolmannes piti mallia erittäin tärkeänä ja vain 14 prosenttia ”ei kovin tärkeänä”. Jakomäkeläiset pitivät mallia tärkeimpänä ja kaarelalaiset vähiten tärkeänä. Sen sijaan ikä ei selittänyt mallin tärkeyttä millään tavoin, ehkä hie-

man yllättäen. Korkeakoulun suorittaneet pitivät mallia hieman tärkeämpänä kuin vähemmän koulutetut.

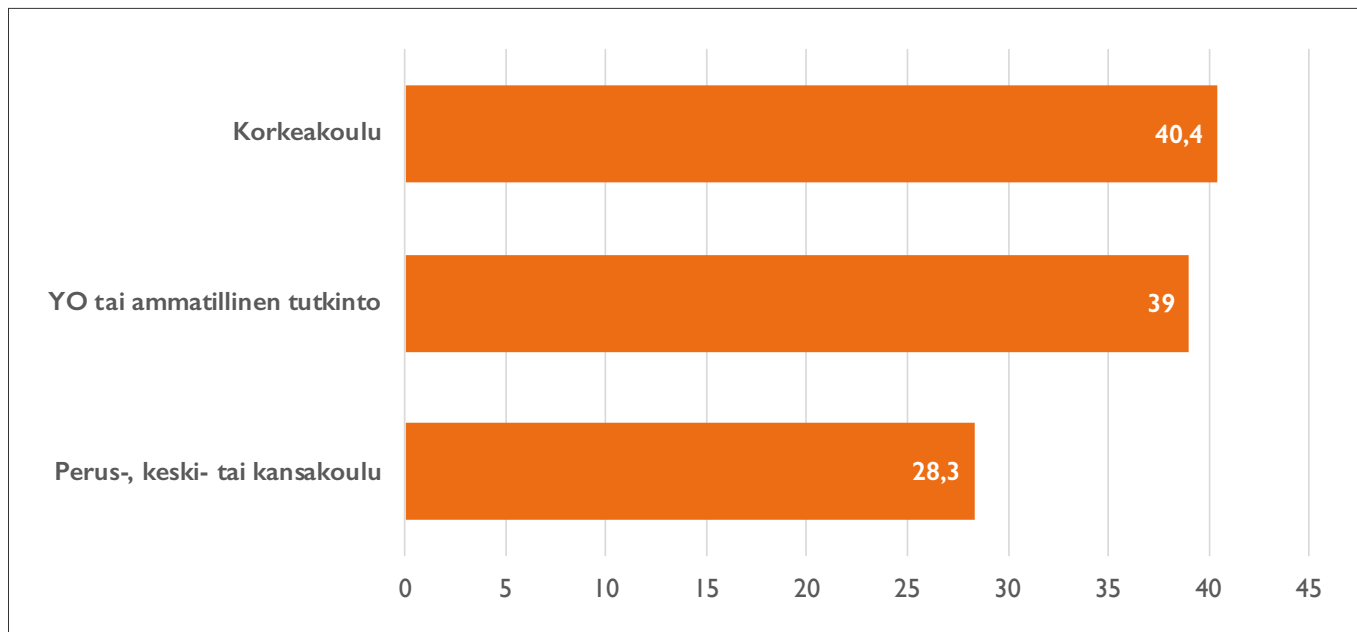
Entäpä onko Helsingin malli ja muu paikallinen kulttuuritoiminta onnistunut muuttamaan asuinalueita paremmiksi? Tutkimukseen osallistuneet jakoutuivat tämän kysymyksen osalta kahteen yhtä suureen leiriin: puolet vastanneista katsoi asuinalueensa muuttuneen paremmaksi. Nuorimmat (alle 30-vuotiaat) eivät kuitenkaan olleet tätä mieltä. Vaikka he pitivät Helsingin mallia yhtä tärkeänä kuin muut, he eivät kuitenkaan katsoneet siihen liittyvän paikallisen kulttuuritoiminnan muuttaneen asuinalueita miksikään. Naiset näkivät paikallisen kulttuuritoiminnan hieman tärkeämpänä kuin miehet. Erot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkityksellisiä ($p > 0,05$).

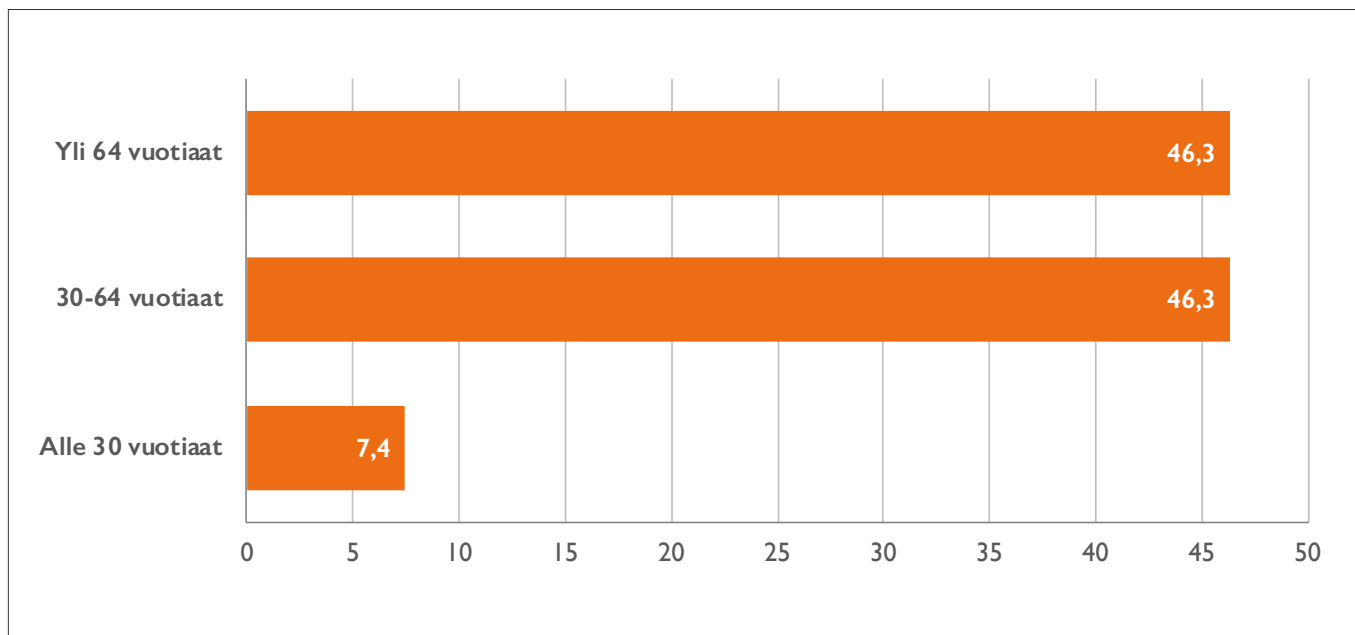
Kaavio 23. Helsinki-mallin tärkeys (prosenttia)

Kaavio 24. Helsinki-mallin tärkeys kaupunginosittain

Kaavio 25. Pitää Helsinki -mallia erittäin tärkeänä koulutuksen mukaan (prosenttia) (p=0,245)

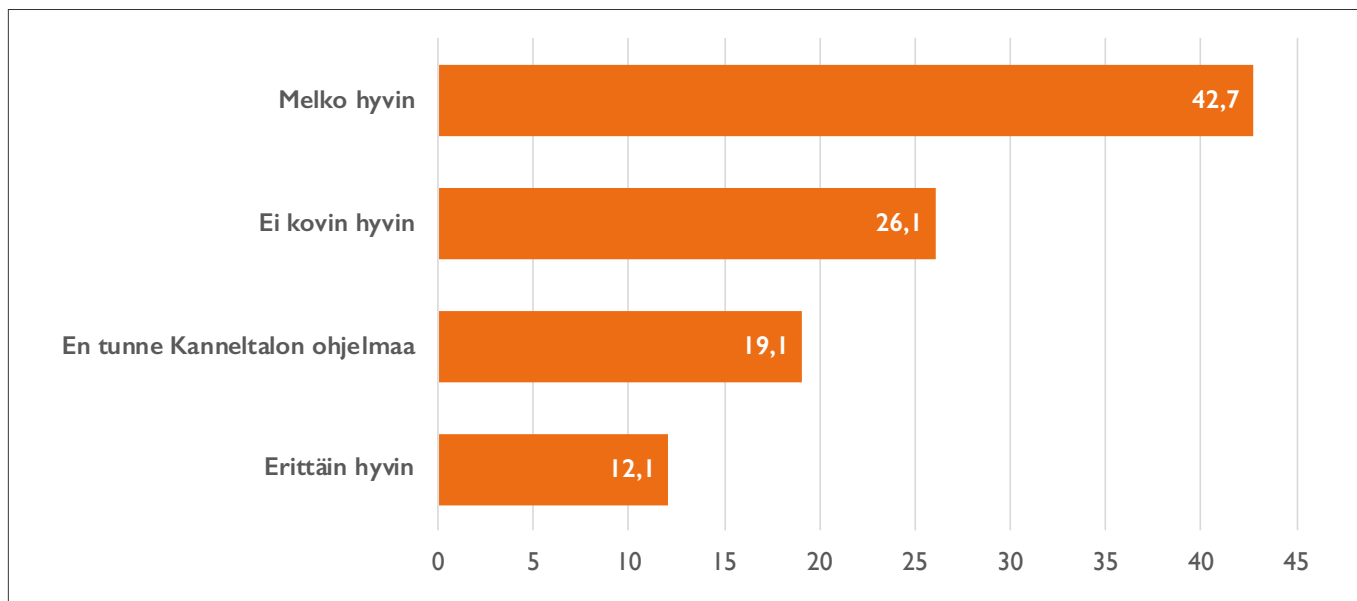
Kaavio 26. Kokemus asuinalueen muuttumisesta paremmaksi ikäluokittain (prosenttia) (p=0,183)

4.5 Aluetalojen merkitys paikallisille asukkaille

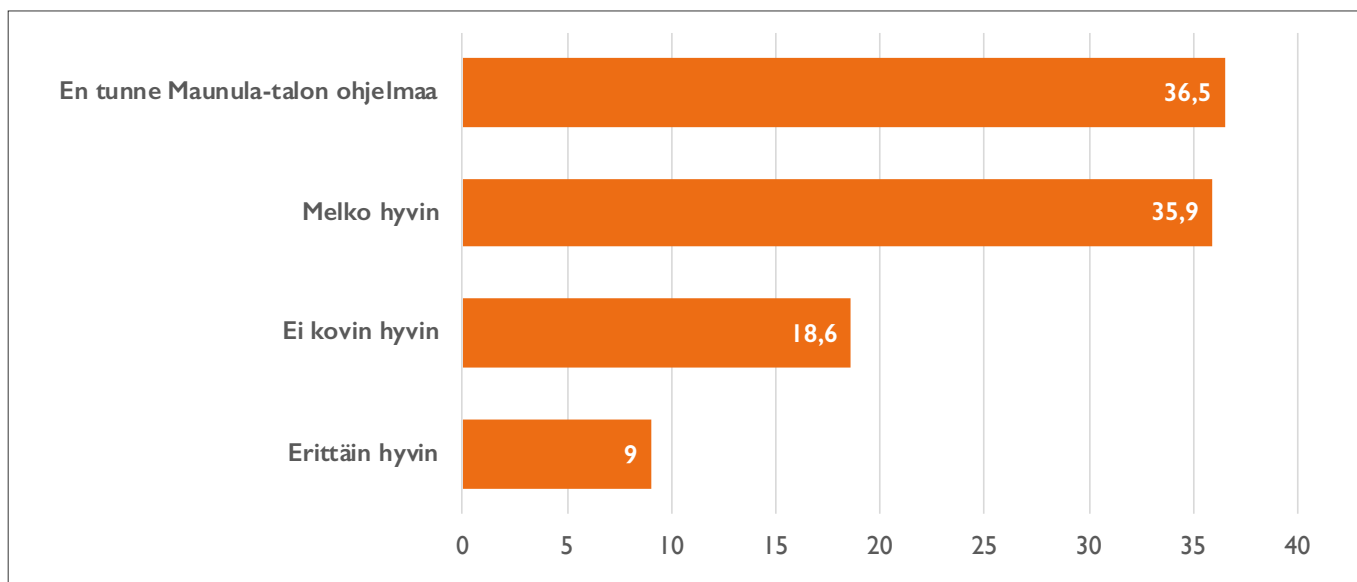
Helsingin mallin pilottialueista kolmessa on paikallinen kulttuurikeskus eli aluetalo. Nämä alueet ovat Maunula (Maunulatalo), Kannelmäki (Kanneltalo) ja Vuosaari (Vuotalo). Pilottialueista ainoastaan Jakomäessä ei tällaista aluetaloa ole. Tämä vaikuttaa taustalla siihen, että alueella ei ole samalla tavoin kulttuurituotannollisia perinteitä.

Aluetaloista Kanneltalo oli selvästi tunnetuin. Maunula-talo puolestaan oli jäänyt varsin tuntemattomaksi paikallisille asukkaille. Vuotalon katsottiin parhaiten pal-

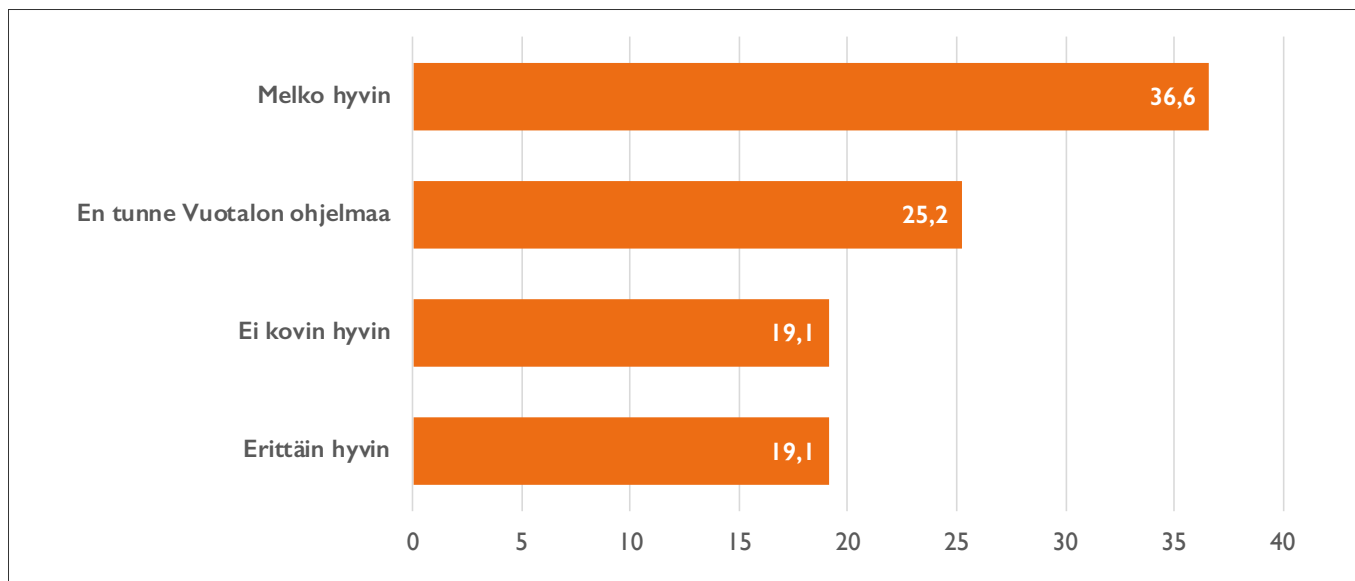
velevan asukkaiden tarpeita – kuitenkin vain joka viides vuosaarelainen katsoi Vuotalon palvelevan alueen tarpeita erittäin hyvin. Kannelmäessä ja Maunulassa tätä mieltä oli noin joka kymmenes tutkimukseen osallistunut.

Kaavio 27. Kanneltalon ohjelman palveleminen Kaarelan alueen tarpeita (prosenttia)

Kaavio 28. Maunula-talon ohjelman palveleminen Maunulan alueen tarpeita (prosenttia)

Kaavio 29. Vuotalon ohjelman palveleminen Vuosaaren alueen tarpeita (prosenttia)

4.6 Johtopäätökset

Tämä tutkimus osoitti, että paikalliset asukkaat arvostavat Helsingin mallia ja että sitä pidetään tärkeänä. Pilottiin osallistuneet taidelaitokset ovat selvästikin onnistuneet muodostamaan luottamukselliset suhteet alueiden asukasaktiiveihin. Monet tapahtumat ovat keränneet huomattavan yleisön. Tapahtumat tunnetaan alueilla myös yllättävänkin hyvin. Tutkimuksesta välittyy kuva, että pilottivaiheen taidetoimijat ovat jalkautuneet alueille suurella sydämellä ja erittäin onnistuneesti. Myös tapahtumista tiedottaminen on ollut tehokasta.

Tapahtumiin ei tämän tutkimuksen mukaan ole tekijänä osallistunut kovinkaan moni, lukuun ottamatta ”Maunulan maisemat” -teatterihanketta. Helsingin mallin eräs tavoite oli tuottaa korkeatasoista taidetta. On epäselvää, minkälainen taidehankkeen pitäisi olla, jotta se olisi sekä osallistava

että korkeatasoinen. Vaarana korkeatasoisuuden ehdottomassa vaatimuksessa on, että osallistuminen rajautuu vain harvoille, kaikkein kyvykkäimmille ja aktiivisimmille, eikä sittenkään täytä korkeatasoisuuden vaatimusta.

Humak on tämän tutkimuksen lisäksi tehnyt paljon osallistavia taide- ja kulttuurihankkeita Helsingin, Vantaa ja Turun lähiöissä, joskin paljon pienemmillä resursseilla. Nämä hankkeet ovat olleet samanlaisia ja erilaisia kuin Helsingin mallin projektit. Samaa on ollut läheinen yhteistyösuhde alueen paikallisiin toimijoihin. Erilaista puolestaan on ollut se, mitä hankkeilla on tavoiteltu. Humakin hankkeissa tärkein tavoite on ollut mahdollisimman suuri osallisuus, kun taas Helsingin mallissa on korostunut korkeatasoinen taide. Vaikka näiden kahden asian ei tarvitse olla keskenään ristiriitaisia, tämä kysymys tuntuu olevan Helsingin mallissa se, johon eniten tarvitaan selkeyttämistä.

Helsingin mallin pilottivaihe toteutettiin siinä mielessä varovasti, että kolmella neljästä alueesta oli aluetalo jo valmiina. Näin ollen pilottimalli ei vielä kovinkaan paljon tasoittanut pääkaupungin alueiden kulttuurista epätasa-arvoa. Tämä tutkimus osoittaa, että Jakomäen kaltaisilla asuinalueella on suurempi tarve osallistavaan kulttuuritoimintaan kuin niillä alueilla, joilla on jo valmiiksi organisoitua taide- ja kulttuuritoimintaa. Jakomäen kaltaiset kaupunginosat on tästäkin näkökulmasta hyvä huomioida jatkossa Helsingin mallin toteuttamisessa. Jakomäen kirjaston kirjastonjohtaja Leena Sallaksen kommentti väliraportista kuvaa kirjastotoimijan näkemystä tilanteesta: ”Helsingin malli on toiminut täällä suorastaan ällistyttävän hyvin”, mikä tukee käsitystä, että koska kilpailevia tuotantoja on vähän, niin tilausta pilottien kaltaisille tapahtumatuotannoille on olemassa (Kuusi 2016).

Kun tässä luvussa kuvattu tutkimus päättyi, Helsingin kulttuurikeskus avasi uuden hankehaun toiselle kolmi-vuotiskaudelle 2019-2021. Näistä avustuksista päätettiin vuoden 2018 lopussa. Humakin tekemä kartoitus aiempien pilottien ja tapahtumatuotantojen vaikuttavuudesta antoi myös tuleville toimijoille eväitä siihen, miten Helsingin mallin erilaisia toimintoja kannattaa jatkossa kehittää yhdessä tekijöiden, alueiden ja asukkaiden kanssa.

5 Helsingin malli laajenee: Tapulikaupungin alueen alkukartoitus (2019)

Riitta Kujanpää & Arto Lindholm

Helsingin malli laajeni Tapulikaupungin alueelle vuonna 2019. Viimeisimmässä vaiheessa teatteriyhdistys Tuike, Uuden tanssin keskus Zodiak, Pohjois-Helsingin bändikoulu ja Helsingin Kaupunginteatteri jalkautuivat Tapulikaupungin, Vuosaaren ja Kannelmäen seuduille vuosiksi 2019–21. Tämän tutkimuksen tekijä oli Humanistinen ammattikorkeakoulu (Humak) ja vastuullinen tutkija VTT Arto Lindholm. Tämän tutkimuksen tarkoitus oli toimia jalkautuville kulttuuritoimijoille alkukartoituksena. Tutki-

mustulosten avulla jalkautuvat taidetoimijat saivat tietoa Tapulikaupungin asenneilmapiiristä osallistavaa taidetoimintaa kohtaan. Lisäksi – kun Helsingin mallin meneillään oleva toimintakausi päättyy vuonna 2021 – on mahdollista arvioida jalkautumisten vaikuttavuutta vertaamalla tapulikaupunkilaisten näkemyksiä ja asenneilmapiiriä tämän alkukartoituksen tuloksiin. Tutkimuksen tilaajan, Helsingin kulttuurikeskuksen, edustajana toimi suunnittelija Ari Tolvanen. Tutkimushankkeen projektipäällik-

Kuva 1. Uuden tanssin keskus Zodiakin "Valokeilassa Koillinen" -hankkeessa Puistolan palvelutalon asukkaat ja Maatullin alakoulun oppilaat kohtasivat toisensa toukokuussa 2019 tanssin pyörteissä, eikä pyörätuolikaan ollut este yhteiselle tanssin kokemukselle. Kohtaamiset olivat molemmin puolin positiivisia, ja yhteistyö jatkui syyslukukaudella 2019. (Kuva: Annika Miettinen)

könä toimi kulttuurituottaja (YAMK) Riitta Kujanpää. Humakin opiskelijat muotoilivat Arto Lindholmin kanssa kyselylomakkeen sisällön Helsingin kulttuurikeskuksen toiveiden mukaisesti. Tutkimushankkeen aloituspalaveri pidettiin Kulken toimitiloissa 4.3.2019. Palaverissa sovittiin tavoitteista, aikataulusta ja käytännön toimenpiteistä.

Vuosaari ja Kannelmäki olivat mukana jo Helsingin mallin pilottikaudella vuosina 2016–2018. Tapulikaupunki otettiin mukaan Helsingin malliin, koska kaupunginosassa ei ollut alueellista kulttuurikeskusta eikä juuri muutakaan kulttuuritoimintaa kirjastoa lukuun ottamatta. Helsingin mallin esittelytilaisuus pidettiin 4.12.2018 Tapulikaupungin kirjaston aulassa. Tilaisuuteen osallistui hämmästyttävän paljon väkeä, noin sata henkilöä. Yleisömenestys osoitti, että tapulikaupunkilaiset ovat kiinnostuneita ja uteliaita Helsingin mallia kohtaan.

5.1 Tutkimuskysymykset ja aineisto

Tämän tutkimuksen tarkoitus oli kartoittaa 1) tapulikaupunkilaisten kulttuurin kulutusta, 2) tyytyväisyyttä Tapulikaupungin tapahtumatarjontaan, 3) tapulikaupunkilaisten näkemystä paikallisen taide- ja kulttuuritoiminnan merkityksellisyydestä, 4) Helsingin mallin koettua tärkeyttä ja 5) halukkuutta osallistua Helsingin mallin toimintoihin. Näihin kysymyksiin vastattiin kvantitatiivisella satunnaisotostutkimuksella.

Tutkimusaineiston keräsivät Humakin kulttuurituotannon ylemmän ammattikorkeakoulun opiskelijat puhelinhaastatteluilla. Tapulikaupungin postinumeroalueen (00750) satunnaisia puhelinnumeroita tilattiin Fonectalta riittävästi, jotta vähimmäistavoite, 200 onnistunutta puhelua, varmasti täyttyisi. Humakin opiskelijat ja yksi rekrytoitu henkilö soittivat kaikkiaan 1017 puhelua 1.3.2019–17.5.2019 välisenä aikana. Odotusten mukai-

sesti noin puolet (51,7 %) ei vastannut tuntemattomaan numeroon. Vastanneista 45,3 % eli 224 henkilöä osallistui tutkimukseen. Vastausprosentti oli hämmästyttävän tarkasti odotusten kaltainen.

Tutkimukseen osallistuneet olivat keskimäärin 51-vuotiaita. Keskimäinen ikä eli mediaani oli 53 vuotta. Rungas puolet oli 30–64 -vuotiaita, ja alle 30-vuotiaita oli 16 prosenttia vastanneista. Loput vastanneista olivat yli 65-vuotiaita. Yleensä nuoria on vaikeampi saada osallistumaan tutkimuksiin kuin vanhempaa väkeä, mutta tässä aineistossa nuoret eivät ole aliedustettuina. Alle 30-vuotiaita tapulikaupunkilaisista on 17 prosenttia eli sama määrä kuin aineistossamme. Muutenkin ikäjakauma vastaa varsin tarkasti Tapulikaupungin todellista ikäjakaumaa. (Ks. Tilastokeskus 2019.)

Naisia vastanneista oli 122 (60 %) ja miehiä 101. Tapulikaupunkilaisista 52 prosenttia on naisia (Tilastokeskus 2019), joten naiset ovat lievästi yliedustettuina aineistossa. Kaikilta kolmelta asuinalueelta saatiin riittävästi vastauksia alueiden vertailua varten: Tapulikaupungista 124 kappaletta, Ala-Tikkurilasta ja Puistolasta molemmista 49 kappaletta.

Ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon suorittaneita oli tutkimukseen osallistuneista noin puolet. Loput jakaantuivat melko tasan korkeakoulututkinnon (26,7 %) ja perus-, keski- tai kansakoulun suorittaneisiin (22,2 %). Yleensä korkeasti koulutetut vastaavat tutkimuksiin todennäköisemmin kuin muut, mutta tässä aineistossa korkeakoulututkinnon suorittaneet ovat vain lievästi yliedustettuina. Tapulikaupunkilaista korkeakoulututkinnon suorittaneita on 22,3 prosenttia (Tilastokeskus 2019).

Vastanneiden tulotaso ei ollut kovin korkea: vajaa kolmasosa tienasi alle 1500 euroa kuukaudessa, ja vain reilut kymmenen prosenttia ansaitsi yli 3500 euroa

kuukaudessa. Näitä lukemia ei ole mahdollista verrata todelliseen perusjoukkoon, mutta suurituloiset tuskin ovat yliedustettuina aineistossa.

Kaiken kaikkiaan tutkimusaineisto vaikuttaa varsin luotettavalta, koska mikään ryhmä ei ole selvästi yli- tai aliedustettu otoksessa. Tutkimusaineisto olisi toki voinut olla suurempi, jotta pientenkin ryhmien väliset erot olisi voitu selvittää tilastollisesti merkitsevällä tavalla. Tämäkin aineisto kuitenkin piirtää hyvän kuvan tapulikaupunkilaisten suhteesta taiteeseen ja kulttuuriin. Aineiston perusteella on mahdollista vastata riittävän luotettavasti kaikkiin tutkimuskysymyksiin.

5.2 Tapulikaupunki asuinympäristönä

Tapulikaupungin rakentaminen aloitettiin vuonna 1973. Rakennusliikkeet Palkki ja Polar rakensivat Helsingin kaupungin kanssa aluerakentamissopimuksella asuintaloja tiheästi tasaiselle savimaalle, ja taloista tuli yksitoikkaisia korkeita vuokra-asuntoja. (Kansalaismuisti 2000.) Kaupunginosaa alettiin pian haukkua ”slummiksi”, ja se leimattiin lehtien palstoilla Helsingin pahimmaksi ja ”epäinhimilliseksi lähiöksi”.

Asukkaat itse aktivoituivat jo 1980-luvulla protestoimaan tehorakentamista vastaan. He vaativat parempia palveluja ja viihtyisyyttä, esimerkiksi puistoja ja kasvillisuutta asuinalueelleen. Asukkaat vetosivat sisäasiainministeriön 10.9.1979 päivätyyn yleiskirjeeseen, jossa kehoitettiin välttämään yliaktiivista rakentamista ja epäviihtyisiä asuinympäristöjä. Toisaalta uuden kaupunginosan muuttuminen toimivaksi vie muutaman sukupolven ajan. Ihmiset kotiutuvat elinympäristöönsä vasta sitten, kun muistot ja merkitykset nousevat elämää kannatteleviksi elementeiksi. Rakentamisen virheet voivat kuitenkin estää

omaehtoisen kulttuurin kehittymisen, jos alueen levottomuus ja sosiaaliset ongelmat ovat hallitsevia. Silloisten sosiaaliviranomaisten ja poliisin mielestä oli tavanomaista, että uusi alue on aluksi rauhaton ja sen laantumisen kestää 10–15 vuotta. (Kansalaismuisti 2000.)

Lähiöiksi nimitetään yleensä kerrostalovaltaisista, erityisesti 1950–1980 -luvuilla rakennettuja alueita, jotka sijaitsevat kantakaupungin ulkopuolella. Ne ovat riippuvaisia keskustan työpaikoista, palveluista ja joukkoliikenteestä. Helsingin lähiöissä, myös Tapulikaupungissa, sosioekonomiset erot kasvoivat 1990-luvun laman aikana. Työttömyys kasautui ja alueen väestön tulo- ja koulutustaso heikkeni, mikä johti laajempiin yhteiskunnallisiin ongelmiin. (Stjernberg 2017, 14–20.)

Voiko Tapulikaupunkia sanoa segregoituneeksi lähiöksi, joka on ajautunut sosiaaliseen, taloudelliseen ja etniseen eriytymiskiarteeseen? Vastaus ei ole kovin yksinkertainen. Tapulikaupungissa on selvästi enemmän esimerkiksi työttömyyttä kuin Helsingissä keskimäärin, mutta eriytymiskehityksen tunnusluvut eivät ole yhtä ilmeisiä kuin vaikkapa Jakomäessä. Tapulikaupungin asukkaista vieraskielisiä on 20 prosenttia, ja vuokralla asuvia on 32 prosenttia asukkaista. Työttömiä on alueella 13,4 prosenttia ja ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneita on vähän yli kymmenen prosenttia. Taiteen, viihteen tai virkistykseen parissa työskentelee vajaa yksi prosentti alueella asuvista ihmisistä. (Tilastokeskus 2019.)

Nykyisin Tapulikaupungissa on omistusasuntoja, asunomisoikeusasuntoja, kaupungin vuokra-asuntoja ja muita vuokra-asuntoja sekä opiskelija-asuntoja. Asukkaita on vajaat yhdeksän tuhatta, ja asukasmäärän ennustetaan kasvavan noin sadalla hengellä vuosittain. Puistolan aseman länsipuolella on kerrostaloalue, ja itäpuolella on sekä uusia että vanhoja omakotitaloja. Lähivuosina kerrostaloalueelle on rakennettu nuorille tarkoitettu pien-

kerrostalo, senioritalo ja asumisoikeusrivitaloja. (Tapulikaupunki 2014.)

Paikallisjunalla Helsingin keskustaan pääsee 20 minuutissa, ja vuonna 2015 Puistolán asemalta mahdollistui myös junamatka lentokentälle. Melko hyvät palvelut ovat keskittyneet aseman tuntumaan, joskin moni liike on lopettanut toimintansa viime aikoina. Yrityksiä toimii Kehä III:n molemmin puolin. Julkisia palveluja tarjoavat päiväkodit, leikkipuisto, ala-asteen koulu, lukio, terveysasema, kirjasto, nuorisotalo, vanhusten palvelutalo, hammashoitola ja kotipalvelu. Lisäksi alueella on kolme jalkapallokenttää, luistinrata ja mailapelikeskus. Aseman seudulla on kaksi elintarvikemyymälää, joitakin ravintoloita ja kampaamoja. Lisäksi alueella on urheilupuisto, pieniä metsiköitä, viljelypalsta-alue ja erilaisia viheralueita. (Tapulikaupunki 2014.) .) Tapulikaupungin oman nimikkolaulun ”Tapu-

likaupunkiin” on levyttänyt Harri Saksala vuonna 1981 asuttuaan itse alueella (Tapulikaupunki 2019a).

Tapulikaupungin kotikaupunkipolku eli Maatullinkuja on 800 metrin pituinen urbaani jalankulkureitti, jonka varrella on palveluja terveysasemasta kappeliin. Se on esimerkki 1970-luvun suunnitteluihanteista ja nimetty Helsingin kaupungin arvoympäristöksi. (Tapulikaupunki 2019a.)

Tapulikaupunki tarjoaa asukkailleen enemmän liikunta-aktiviteetteja kuin kulttuuria. Lähin alueellinen kulttuurikeskus sijaitsee Malmilla, jonne Puistolasta on muutaman minuutin junamatka. Tapulikaupunkiseura järjesti toukuussa 2019 Suomen kuvanveistäjäliiton kanssa tapahtuman, jossa taiteilija Anna-Kaisa Ant-Wuorisen teos ”Autokulta” saapui Tapulikaupunkiin Ajourinaukiolle viipyen

Kuva 2. Taiteilija Anna-Kaisa Ant-Wuorisen teos ”Autokulta”. Tuhannet reiät riisutussa volkkarissa on tehty yhteistyössä kuvanveistäjän ja automaalamolla työkennelleiden maalareiden kanssa. (Kuva: Anna-Kaisa Ant-Wuorinen)

siellä kesäkuulle saakka. Sculpture Expanded – Liikkuva julkisen taiteen laboratorio -hanke toi Helsinkiin 10 eri taiteilijan teoksia. (Sculpture expanded 2019.)

Tapahtumaa juhlistettiin läheisen viljelypalstan raparpeista tehdyllä mehulla. Tapulikaupunki-seura toi myös toisen teoksen Puistolan vanhusten palvelutalon viereen kesäkuussa. Timo Heinon teos ”Sokea lauma” oli nähtävillä vain muutaman tunnin ajan. (Tapulikaupunki 2019b.)

Tapulikaupunki ja Tapanila ovat Pohjois-Helsingissä vie-reiset äänestysalueet, mutta viime eduskuntavaaleissa alueet äänestivät hyvin eri tavalla. Tapanilalaiset äänestivät eniten vihreitä (22 prosenttia äänistä) ja kokoomusta (17 prosenttia). Tapulikaupunkilaiset äänestivät eniten perussuomalaisia (20,1 prosenttia) ja SDP:tä (19,9 prosenttia). (Lång ym. 2019)

5.3 Tutkimustulokset

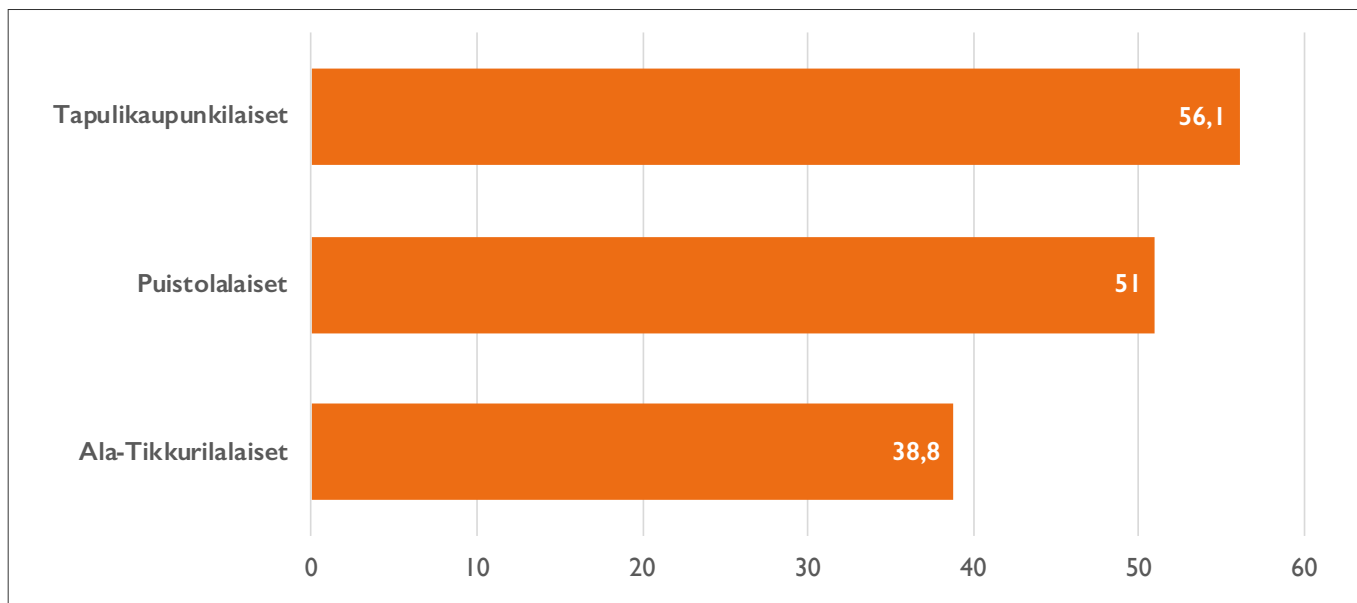
Tutkimusaineisto analysoitiin toukokuun loppupuolella 2019. Tutkimuksen tulokset esiteltiin 3.6.2019 tilaisuudessa, johon osallistui Helsingin kulttuurikeskuksen ja Tapulikaupunkiin jalkautuneiden taidelaitosten lisäksi Tapulikaupungin alueella toimivia vaikuttajia. Analyysit suoritettiin Humakin opiskelijat vastuullisen tutkijan johdolla.

Selittävinä tekijöinä analyyseissä käytettiin demografisia taustamuuttujia, kuten ikää, sukupuolta, tuloja, koulutusta ja asuinaluetta. Lisäksi aineistoa tarkasteltiin kulttuurinkultustyypien mukaan. Analyyseissä kiinnitettiin erityistä huomioita niihin eroihin, jotka olivat tilastollisesti merkitseviä. Rajaksi määriteltiin p-arvo .05 eli viiden prosentin riski siitä, että ero on syntynyt sattumalta. Analyysimenetelmänä käytettiin ristiintaulukointia, jota varten jatkuvat muuttujat (ikä ja kulttuuriin käytetty rahamäärä) luokiteltiin kolmeen ryhmään. Analyysit suoritettiin SPSS-ohjelmalla.

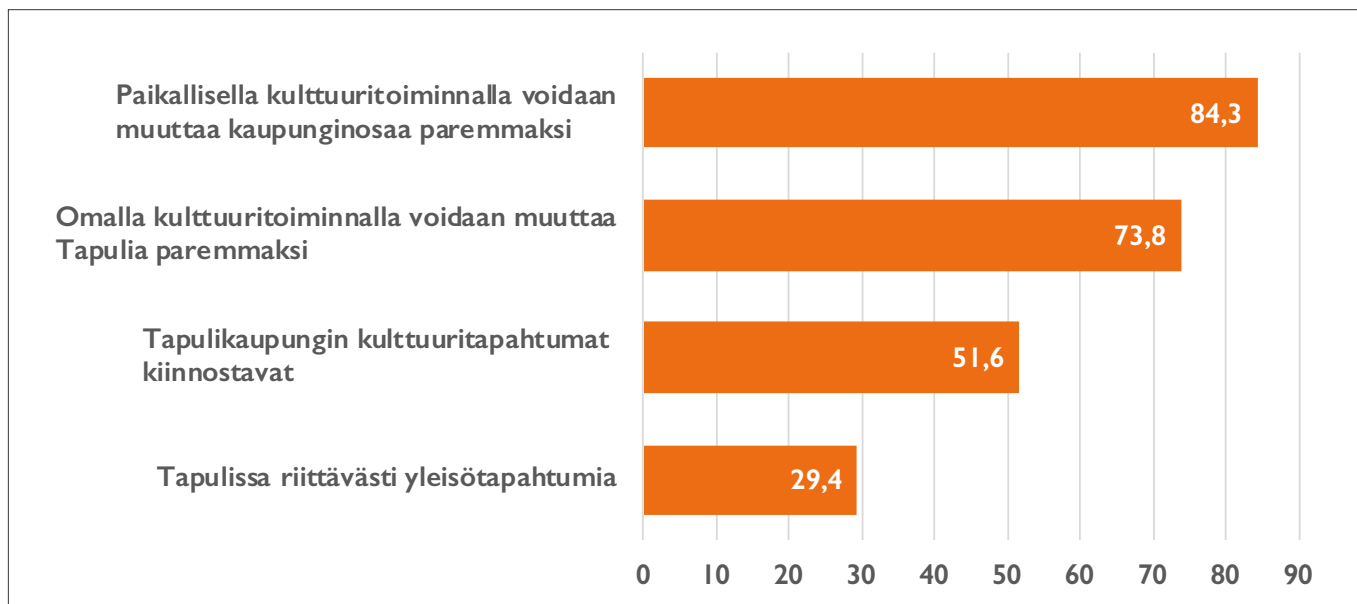
Tapulikaupunkilaiset naiset ovat paljon kiinnostuneempia kaupunginosan omista kulttuuritapahtumista kuin miehet. Naisista selvä enemmistö (61 %) on kiinnostunut Tapulikaupungin kulttuuritapahtumista, mutta miehistä selvä vähemmistö (39 %). Sukupuolten ero ei sinänsä ole yllättävä, koska sukupuoli selittää erittäin voimakkaasti lähes kaikkea kulttuurin kulutusta (esim. Purhonen ym. 2014). Sen sijaan yllättävää on, että vain puolet on kiinnostunut paikallisista kulttuuritapahtumista. Luultavasti osa tapulikaupunkilaisista ei ole kiinnostunut mistään kulttuurista, ja kulttuurin suurkuluttajat käyvät esimerkiksi keskustan kulttuuririennöissä.

Postinumeroalue 00750 sisältää varsinaisen Tapulikaupungin lisäksi Kehä III:n pohjoispuolella sijaitsevan Helsinkiin kuuluvan Ala-Tikkurilan ja radan itäpuolella sijaitsevan vanhan Puistolan. On luultavaa, että alatikkurilalaiset käyttävät ensisijaisesti Tikkurilan hyviä palveluita. Junarata puolestaan jakaa alueen sekä fyysisesti että sosiaalisesti: Puistolan puoleinen alue on arvostetumpaa aluetta, kun taas Tapulikaupungin puoli kantaa ongelma-alueen leimaa. Lisäksi kaupunginosien tapahtumat ovat usein hyvin paikallisia: edes alueellisiin kulttuurikeskuksiin ei tulla kaukaa, vaikka liikenneyhteydet olisivat hyvät. Näistä syistä oletimme, että Tapulikaupungin kulttuuritapahtumat kiinnostaisivat lähinnä vain tapulikaupunkilaisia. Kaupunginosien erot 00750-alueen sisällä olivat kuitenkin maltillisia.

Helsingin mallin kannalta on tärkeä kysymys, väheneekö asuinalueen eriytymiskehitys osallisuusmahdollisuuksia parantamalla ja yhteisöllisyyttä lisäämällä. Ainakin tapulikaupunkilaiset itse uskovat tähän. Tutkimukseen osallistuneista peräti 85 prosenttia arvioi, että kaupunginosaa voi parantaa paikallisella ja omaehtoisella kulttuuritoiminnalla. Luultavasti korkea prosenttiosuus kertoo siitä, että kaikenlaisen aktiivisuuden koetaan lisäävän alueen arvostusta ja viihtyisyyttä.

Kaavio 30. Tapulikaupungin kulttuuritapahtumien kiinnostavuus asuinalueen mukaan (prosenttia, $p=0,112$)

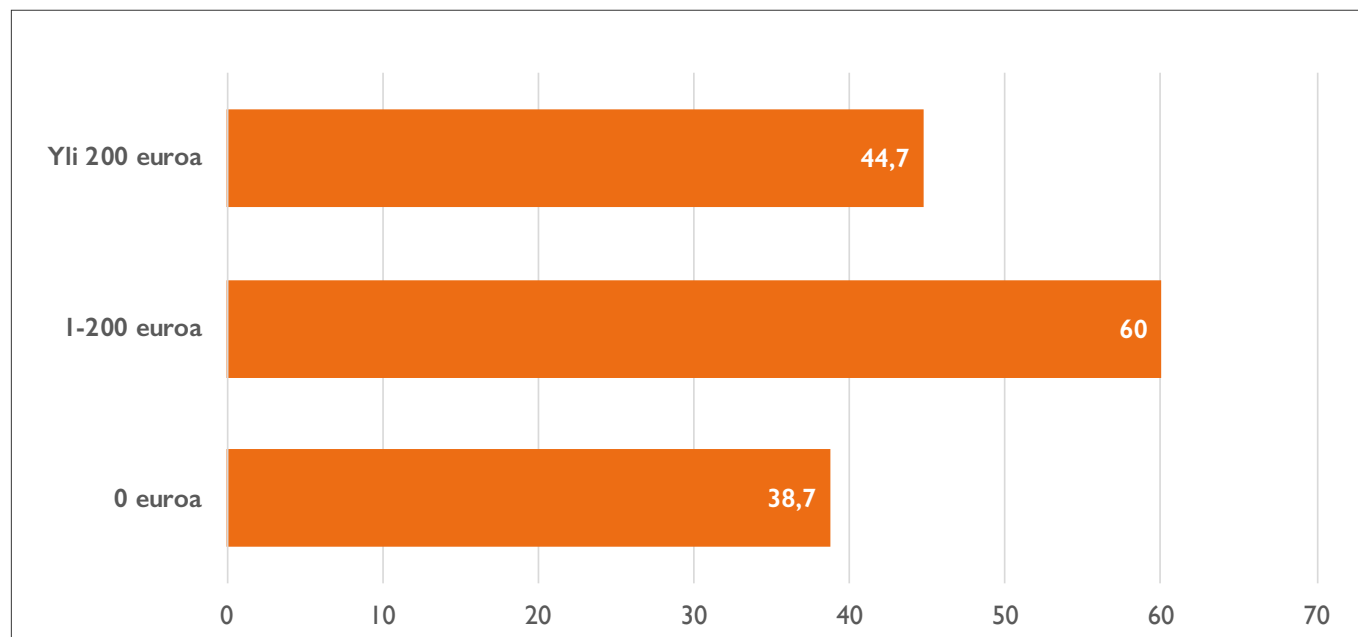

Kaavio 31. Suhtautuminen Tapulikaupungin tapahtumiin (prosenttia)

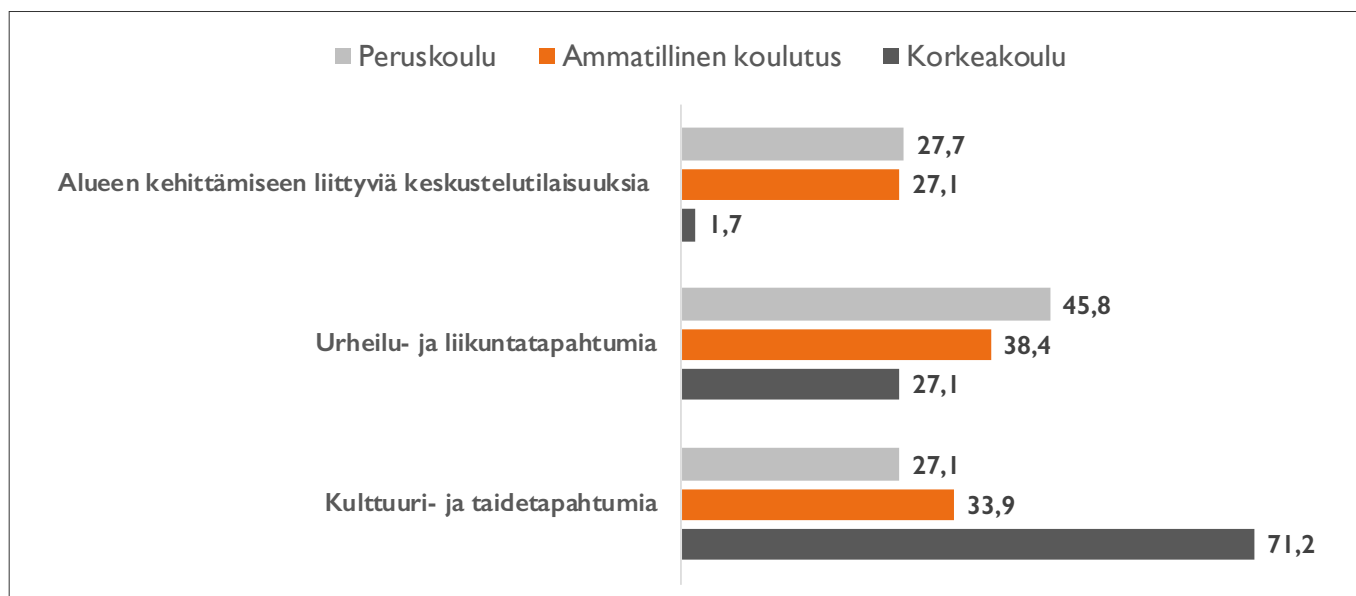
Olisi voinut luulla, että Tapulikaupungin kulttuuritapahtumat kiinnostavat eniten niitä, jotka muutenkin kuluttavat kulttuuria eniten. Jaoimme kulttuurin kuluttajat kolmeen ryhmään: niihin, jotka eivät käytä kulttuuriin euroakaan, alle 200 euroa kulttuuriin vuodessa käyttäviin ja yli 200 euroa vuodessa kulttuuriin kuluttaviin. Tapulin omat tapahtumat kiinnostivat hieman yllättäen eniten keskimäistä kulttuurinkulutusryhmää.

Luultavasti on niin, että kulttuuria paljon kuluttaville Tapulikaupungin kulttuuritapahtumat eivät ole riittävän kiinnostavia tai laadukkaita. Saattaa olla, että tämä ryhmä käy kulttuuritapahtumissa keskustassa tai lomamatkoilla ulkomailla. Nolla euroa kulttuuriin käyttävät puolestaan lienevät kulttuurin niin kutsuttuja ei-kävijöitä, joille kaikki taide- ja kulttuuritapahtumat ovat yhdentekeviä.

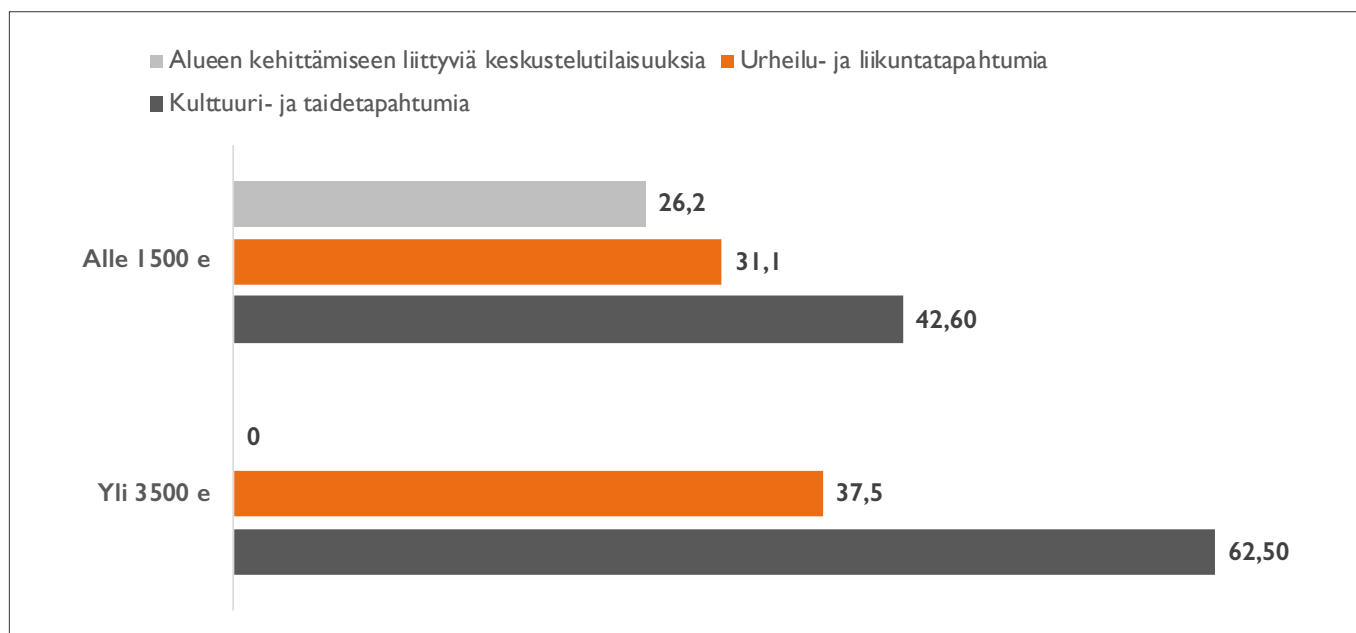
Vaikka vain puolet tapulikaupunkilaisista on kiinnostunut alueen omista kulttuuritapahtumista, niin silti Tapuliin halutaan hieman enemmän kulttuuri- ja taidetapahtumia kuin liikunta- ja urheilutapahtumia ja selvästi enemmän kuin alueen kehittämiseen liittyviä keskustelutilaisuuksia. Ikä, tulotaso ja koulutus selittivät voimakkaasti sitä, minkälaisia tapahtumia kaupunginosaan halutaan. Korkeakoulututkinnon suorittaneet halusivat kulttuuria ja taidetta. Keskustelutilaisuuksia haluttiin matalimmissa tulotasossa, mutta hyvätuloiset eivät kaivanneet niitä lainkaan. Nuoret puolestaan kaipasivat eniten urheilu- ja liikuntatapahtumia. Senioreilla toiveet jakaantuvat tasan kaikkien tapahtumien suhteen.

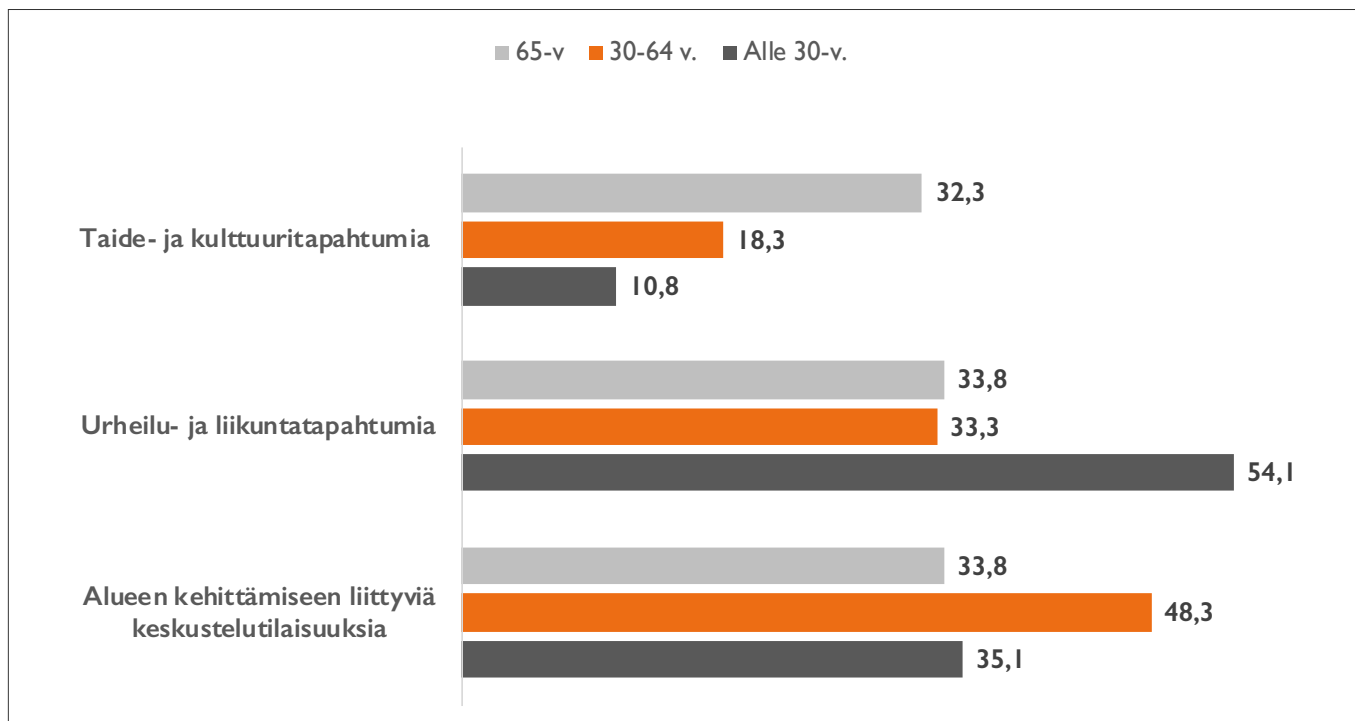
Kaavio 32. Tapulikaupungin kulttuuritapahtumien kiinnostavuus asuinalueen mukaan (prosenttia, $p=0,112$)

Kaavio 33. Halutut tapahtumat koulutuksen mukaan (prosenttia, p=0,000)

Kaavio 34. Halutut tapahtumat ylimmän ja alimman tuloluokan mukaan (prosenttia, p=0,000)

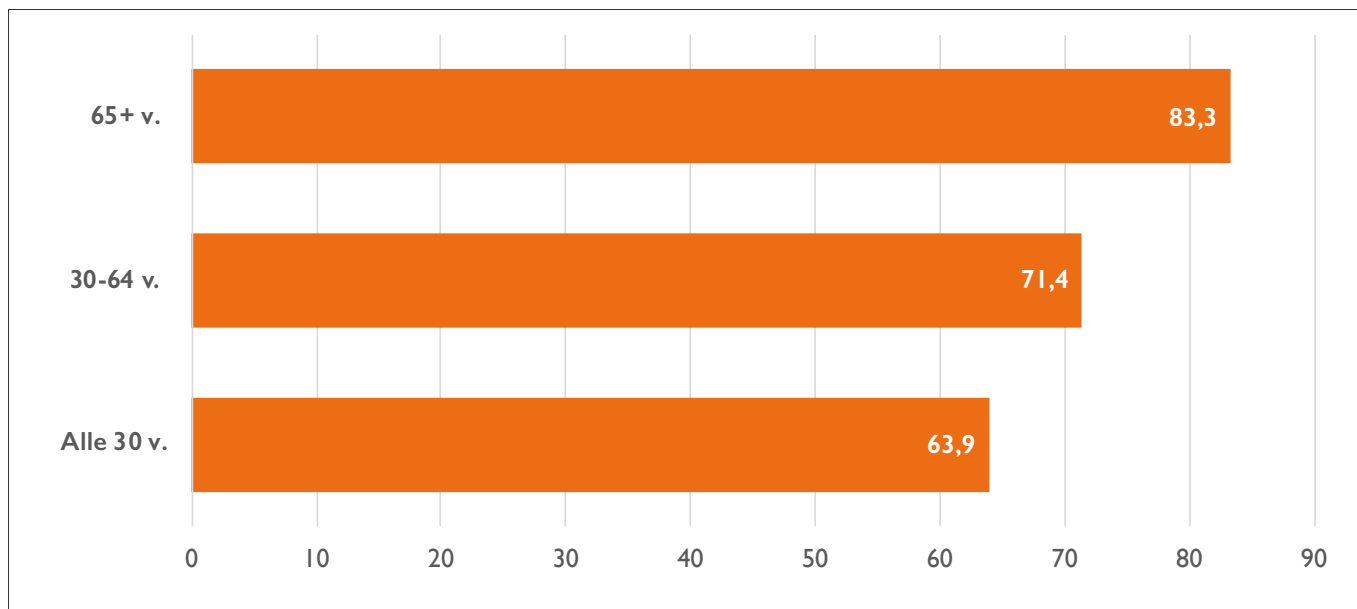
Kaavio 35. Halutut tapahtumat ikäluokan mukaan (prosenttia, p=0,016)

Yksi Helsingin mallin ydinkysymyksistä on, muuttavatko osallistavat kulttuuritapahtumat kaupunginosa viihtyisämmiksi, arvostetummiksi ja paremmiksi. Tämä tutkimus osoitti, että suuri enemmistö tapulikaupunkilaisista uskoo omien kulttuuritapahtumien parantavan kaupunginosaa. Seniorit uskoivat tähän erityisen vakaasti, mutta myös nuorilla ja työikäisillä näyttäyty vahva usko taitteen ja kulttuurin voimaan.

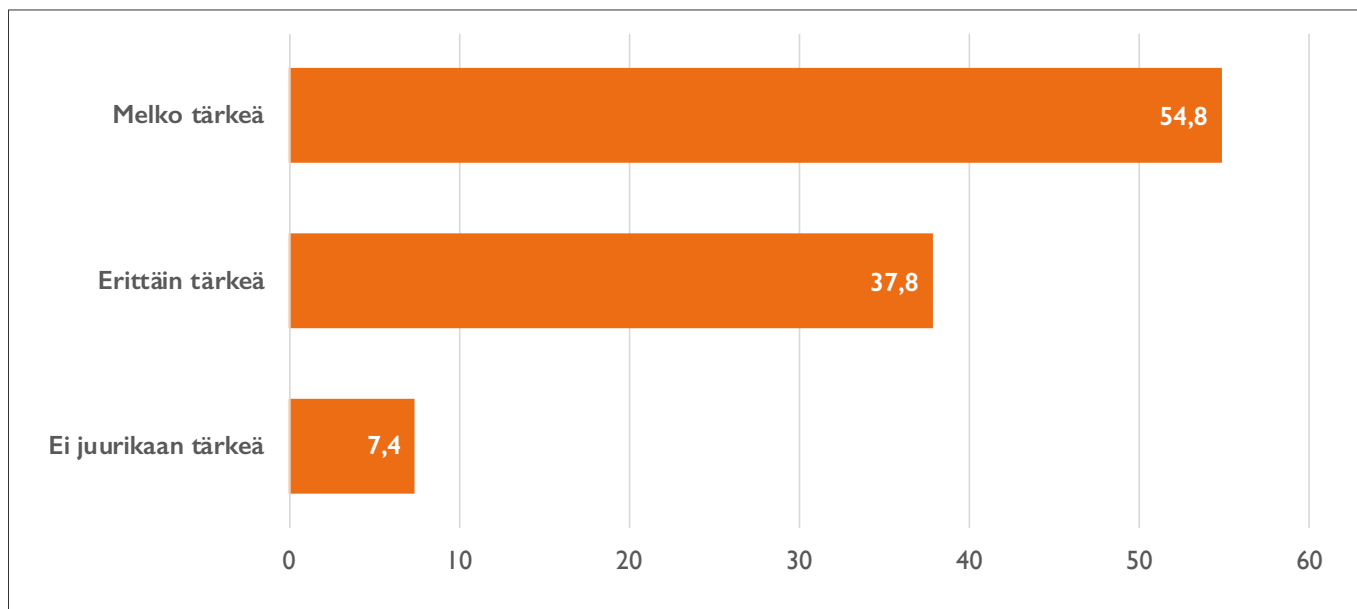
Helsingin mallia tuskin kannattaa jatkaa, jos kaupunginosien asukkaat eivät itse pidä sitä tärkeänä. Tästä ei kuitenkaan ole epäilystä: vain noin seitsemän prosenttia ei pidä mallia tärkeänä. Toisaalta enemmistö pitää Helsingin mallia ”vain” melko tärkeänä. Erittäin tärkeänä sitä pitää runsas kolmannes tapulikaupunkilaisista.

E erityisen voimakkaasti Helsingin mallin koettua tärkeyttä selitti sukupuoli. Naiset pitivät mallia paljon tärkeämpänä kuin miehet. Naisista mallia piti erittäin tärkeänä lähes puolet (45 %), mutta miehistä vain neljännes (27 %). Myös koulutus selitti mallin tärkeyttä suoraviivaisesti: mitä koulutetumpi vastaaja oli, sitä todennäköisemmin hän piti Helsingin mallia erittäin tärkeänä.

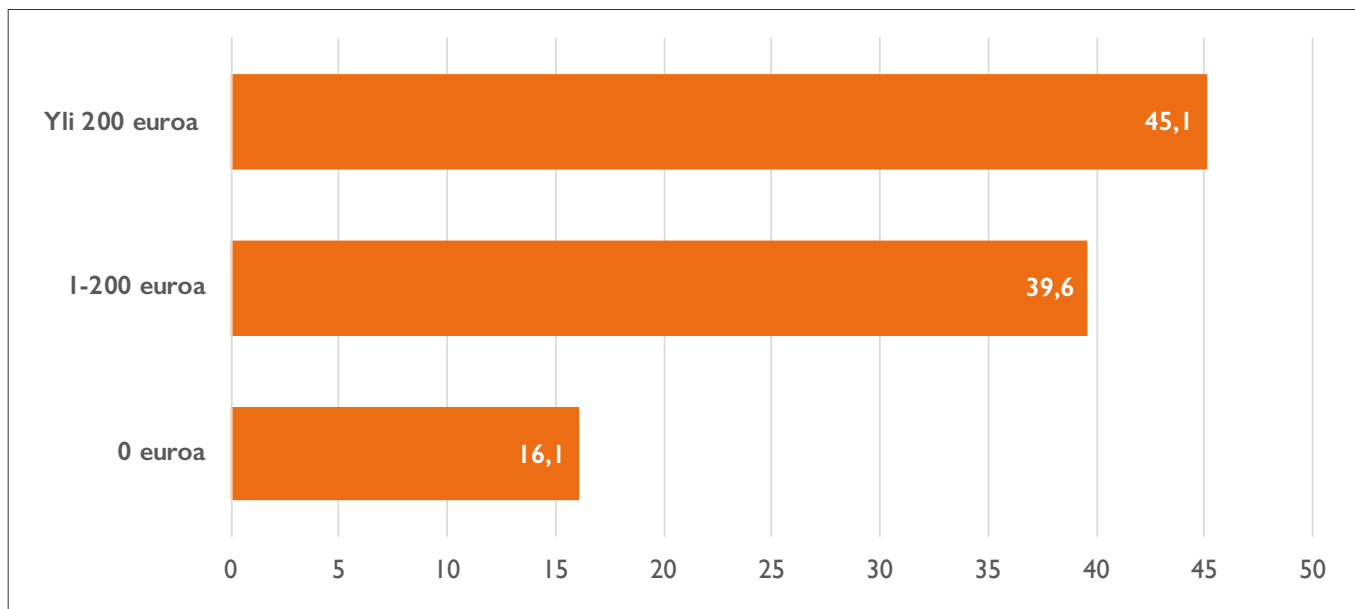
Ikä selitti mallin tärkeyttä hieman yllättävällä tavalla: työikäiset 30–64 -vuotiaat pitivät Helsingin mallia selvästi tärkeämpänä kuin nuoret tai seniorit. Jostain syystä puistolalaiset pitävät mallia selvästi vähemmän tärkeänä kuin tapulikaupunkilaiset ja alatikkurilalaiset.

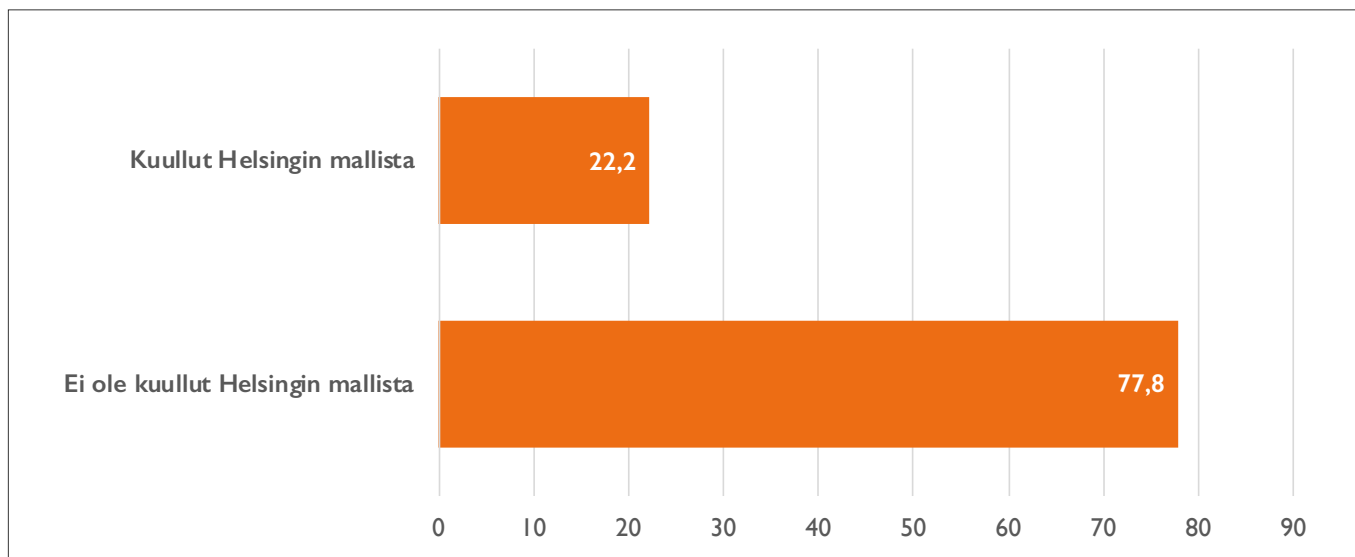
Kaavio 36. Aukkaiden usko siihen, että he voivat omalla taide- ja kulttuuritoiminnallaan muuttaa kaupunkinsa paremmaksi (prosenttia, $p=0,072$)

Kaavio 37. Helsingin mallin tärkeys (prosenttia)

Kaavio 38. Helsingin mallin tärkeys kulttuuriin käytetyn rahamäärän mukaan (prosenttia, p=0,000)

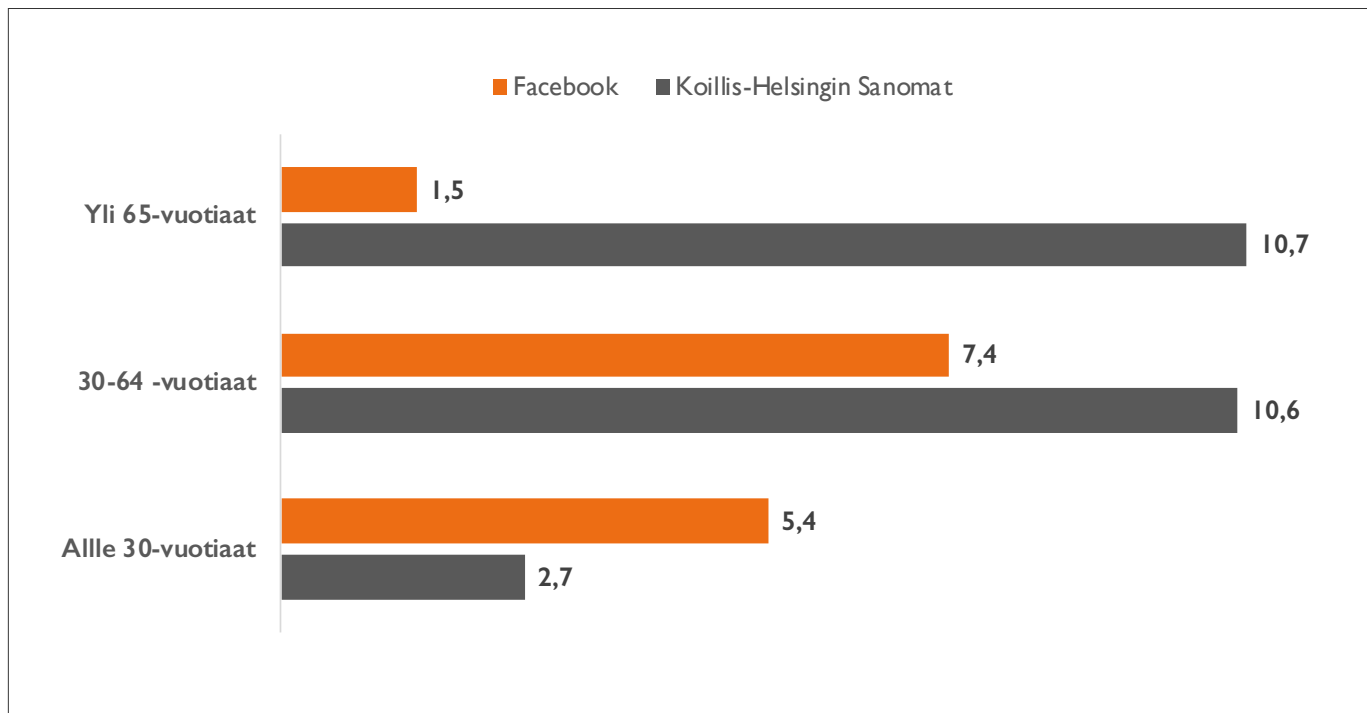
Kaavio 39. Helsingin mallista kuulleiden osuus (prosenttia)

Jalkautuminen Tapulikaupunkiin oli tutkimushetkellä vasta alkuvaiheessaan, joten odotetusti vain pieni osa kaupunginosan asukkaista oli siitä vielä kuullut. Tämän tutkimuksen mukaan runsas viidennes kuitenkin ilmoitti kuulleensa Helsingin mallista.

Tietokanavia olivat olleet Koillis-Helsingin uutiset (9,4 %) Facebook (5,4 %), ystävä tai tuttava (4,5 %) ja ilmoitustaulut (3,1 %). Ei ehkä ole yllättävää, että painettu ilmaisjakelulehti on paras tiedonsaantikanava, sillä yleensäkin lähiössä printtimedia tavoittaa asukkaat paremmin kuin sosiaalinen media (Lindholm 2018). Ikä toki selitti tiedonsaantia voimakkaasti: työikäinen ja yli 65-vuotias ikäluokka oli saanut eniten tietoa Koillis-Helsingin sanomista ja nuoret muita enemmän Facebookin kautta.

Helsingin malli on osallistavan kulttuurityön malli. Tämän tutkimuksen yksi tärkeimmistä ydinkysymyksistä on se, missä määrin tapulikaupunkilaiset ovat halukkaita osallistumaan jalkautuvien taidetoimijoiden tempauksiin. Tutkimustulosten mukaan kynnyks osallistumiseen on juuri niin korkea kuin sen voi kuvitellakin olevan. Harvempi kuin joka kymmenes voisi kuvitella osallistuvansa Helsingin mallin kaltaiseen toimintaan taiteen tekijänä. Tapulilaiset haluavat osallistua tekijöinä Helsingin malliin hieman nihkeämmin kuin vuosaarelaiset, kaarelalaiset ja maunulalaiset, mutta kuitenkin selvästi useammin kuin jakomäkeläiset (vrt. 4. luku tässä teoksessa).

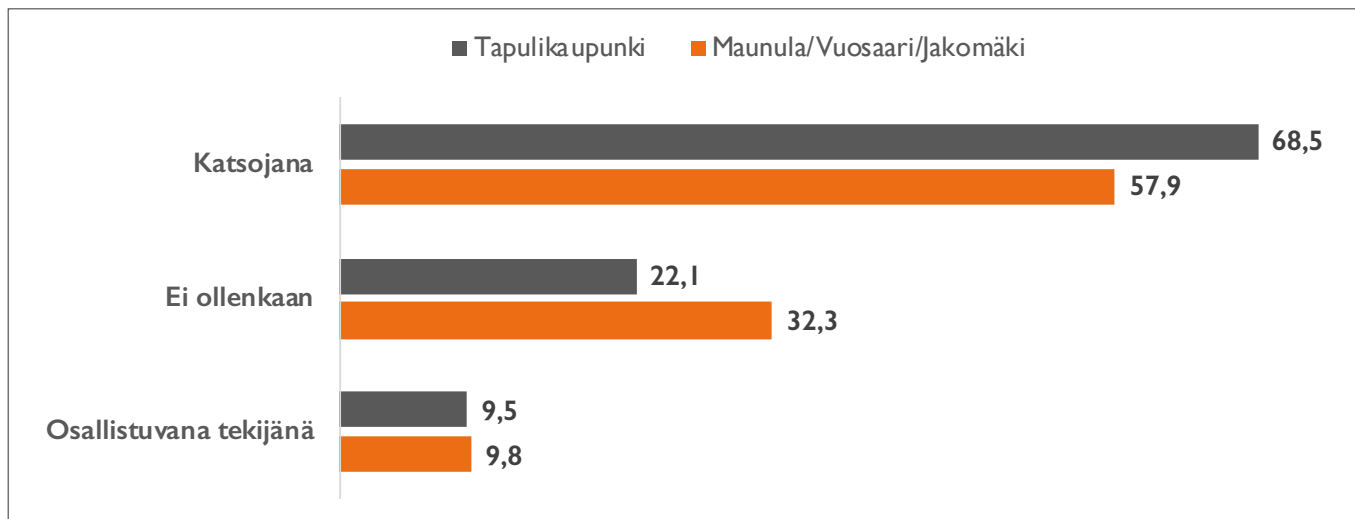
Vaikka vain harva haluaa osallistua Helsingin mallin toimintoihin tekijänä, niin kaksi kolmesta tapulilaisesta on

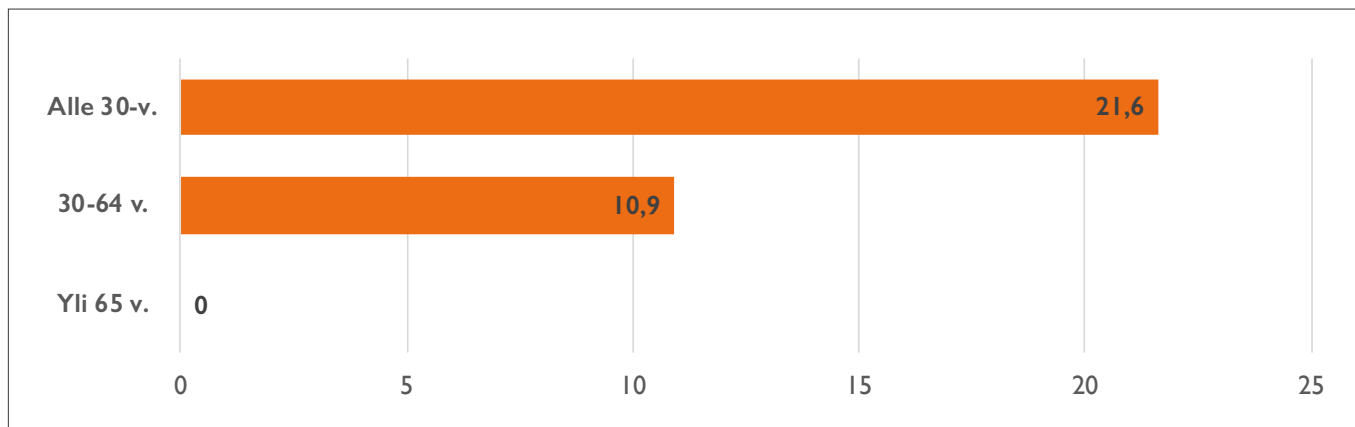
Kaavio 40. Tiedonsaanti ikäluokan mukaan (prosenttia, p=0,228 ja p= 0,313)

kiinnostunut tapahtumista katsojan roolissa. Tämä luku on selvästi suurempi kuin Vuosaarissa, Kaarelassa ja Jakomäessä keskimäärin. Ketkä sitten haluavat osallistua tekijöinä? Tätä tärkeää kysymystä selitti parhaiten ikä. Nuoret haluavat osallistua taidetoimintaan tekijöinä

(21,6 prosenttia vastanneista), kun taas yli 65-vuotiaat eivät halua lainkaan osallistua tekijöinä tapahtumiin. Toisin sanoen nuoret eivät välitä itse Helsingin mallista eivätkä pidä sitä tärkeänä, mutta juuri heidän joukostaan löytyvät potentiaalisimmat aktiiviset osallistujat.

Kaavio 41. Osallistumishalukkuus verrattuna muihin lähiöihin (prosenttia)

Kaavio 42. Halukkuus osallistua tekijänä ikäluokan mukaan (prosenttia p=0,000)

5.4 Johtopäätökset

Tämän tutkimuksen mukaan nuoret voisivat kuvitella osallistuvansa Helsingin mallin toimintoihin tekijöinä. Iso kysymys on, miten nämä nuoret tavoitetaan. Entä onko mahdollista rohkaista senioreja osallistumaan? Kyselyyn vastanneet iäkkäämmähän uskovat hyvin vahvasti mahdollisuuden muuttaa kaupunginosaansa paremmaksi taiteen ja kulttuurin keinoin.

Tarkoituksenmukaisella viestinnällä voisi kohdeyleisöjä tavoittaa paremmin. Esimerkiksi nuoret hyötyvät someviestinnästä, ja vanhempi väestö saa tietonsa paljolti printtimedian kautta. Myös erilainen sisältö kiinnostaa eri-ikäisiä asukkaita. Taiteen ja taidelähtöisten menetelmien käyttäminen ja hyödyntäminen eri toimialoilla ja yhteiskunnan eri sektoreilla on perusteltua, koska taide- ja kulttuuritoiminta edistää tutkitusti ihmisten kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä.

Yksi tärkeä kysymys on, miten tavoittaa muutkin kuin aktiiviset kansalaiset, jotta taiteen kuntouttava vaikutus saadaan enemmän keskiöön. Taidelaitoksille tulee myös antaa vapaus tehdä taidetta omista lähtökohdistaan käsin ja oman erityisosaamisensa perusteella. Tapuli kaupungin hankkeessa on eri alojen taiteen osaajia, mikä monipuolistaa tarjontaa.

Mitä tapahtuu hankkeen jälkeen vuonna 2021? Koska nuoret ovat tämän tutkimuksen mukaan potentiaalisin osallistujien ryhmä, voisiko heistä saada lipunkantajia tulevaisuuden projekteihin? Suuntaamalla oikeanaikaisia ja oikeanlaisia toimintoja saataisiin nuoria kenties enemmän taide- ja kulttuuriaktiiviteetteihin, jos sisältö ja tarjonta ovat oikein kohdistettuja.

Pelkkä vuokra- ja omistusasuntojen sekoittamispolitiikka ei riitä ratkaisemaan huono-osaisuuden kasautumis-

ta ja asuinalueisiin liittyviä ongelmia. Mats Stjernbergin väitöskirjatutkimus todentaa sen, että tarvitaan enemmän proaktiivista toimintaa ja nimenomaan panostusta varhaiskasvatukseen, nuoriin ja koulutukseen. (Stjernberg 2019.) Helsingin mallilla on potentiaalia, koska taidetyöskentelyn voimaannuttavat vaikutukset ovat moninaiset. On tutkitusti todennettu, että mitä enemmän kulttuuriaktiiviteetteja ihmisellä on ollut, sitä parempi hänen koettu terveydentilansa ja elämäntyytyväisyytensä ovat terveysindikaattoreilla mitattuina. Etenkin ahdistuneisuuden ja masentuneisuuden on todettu vähenevän kulttuurikokemusten myötä. (Houni 2018.)

Syrjäytymisen ehkäisy on Helsingin kaupungin lähivuosisien yksi tärkeistä ydinteemoista. Taideperustaisella jalkautuvalla toiminnalla voitaisiin päästä ongelmien äärelle ja parempaan dialogiin alueen lasten ja nuorten asukkaiden kanssa. Olisiko mahdollisuus saada myös lähiöiden negatiivinen maine kääntymään positiivisemmaksi?

5.5 Tekijöiden pohdintaa

On kyseenalaista ajatella, että lähiöihin pitää tuottaa yhteisöllisyyttä, koska lähiöt ovat jo yhteisöllisiä omalla tavallaan. Vaikka näissä yhteisöissä on ongelmia ja ristiriitoja, kaupunginosat olivat asukkaille hyvinkin merkityksellisiä paikkoja ja esimerkiksi naapuriapua oli helposti saatavilla. (Junnilainen 2019.) Asumispaikka vaikuttaa ihmisten elämään ja tätä tulee ymmärtää alueista ja erityisesti ihmisistä käsin. Niukkuus ja selviytyminen ovat monelle arkipäivää, mutta ihmisiin vaikuttaa myös se, miten ulkopuoliset määrittelevät alueen. Omintakeisen yhteisöllisyyden merkitys on asukkaille todellinen, vaikka elämä ja tulevaisuus olisikin epävarmaa. Monille lähiöissä asuville on tärkeää se, ettei kukaan naapuri katso toisia alaspäin. Vaikeudet ja haasteet ovat samankaltaisia kaikilla. (Junnilainen 2019.)

Alueella toimiva yhdyskuntatyöntekijä Soile Atacocugu kertoi puhelinhaastattelussa 4.6.2019, että paras tapa kehittää alueen toimintaa on tutustua ihmisiin ja verkostoitua. Kaikilla asukkailla on osaamista ja myös halua olla mukana. Yhteiset kohtaamiset tuovat merkityksiä, ja sitä kautta sosiaalinen pääomakin kasvaa. Pienet luovat hetket ja kokemukset antavat yllättävän paljon merkitystä asukkaille ja aiheuttavat voimaantumisen kokemuksia. Taidelaitokset tuovat lisäarvoa alueelle ja voivat toimia herättelijöinä. Asukkaiden ja toimijoiden on hyvä tutustua toisiinsa pikkuhiljaa. Aikaisempi vastaava hanke Jakomäessä oli erittäin hyvä kokemus, joten Atacocugu haluaa olla vahvasti mukana Tapuli-kaupungin hankkeessa. Tapuli-kaupunki on hänen mielestään ollut ”katveessa” 25 vuotta, mutta viime aikoina elpymistä on alkanut tapahtua. Alueella on esimerkiksi järjestetty pihakilpailuja, ja Maatullinkuja on tullut asukkaille merkittäväksi yhteisölliseksi bulevardiksi.

Atacocugu painotti verkostojen tärkeyttä ja synergia-etua. Alueella on virinnyt myös yritysluotsi-toimintaa, jonka avulla yrittäjät ovat näyttävästi esillä, ja asukkaiden toivotaan käyttävän enemmän paikallisia palveluja. Alueella toimivat myös kaupungin virkamiehistä muodostuva Tapulihuki-ryhmä sekä Tapulin talkoot-ryhmä, joka koostuu alueen asukkaista. Lisäksi Helsingin kaupungin Stadiluotsi aktivoi jokavuotisella osallistuvalla budjetoinnilla alueen asukkaita ja kaupungin työntekijöitä tekemään ehdotuksia hankkeista alueensa hyväksi (Helsingin kaupunki 2019). Pystytäänkö näillä saamaan yhdessä aikaan toiminnallisia muutoksia?

3.6.2019 järjestetyssä tutkimuksen esittelytilaisuudessa syntyi mielenkiintoinen keskustelu polarisaatiosta ja etenkin siitä, ettei sitä saisi mitenkään puheessa vahvistaa. Soile Atacocugun mielestä taiteen ja etenkin osallistavan taiteen kautta kohtaamme ihmisen ihmisenä, mikä auttaa meitä kaikkia vähentämään segregatioajattelua. Tulee tarjota erilaisia mahdollisuuksia erilaisille ihmisille.

Kulttuurikeskuksen suunnittelijan, Ari Tolvasen, mielestä Helsingin mallin hankkeessa tärkeintä on yhdistää erilaisten taidelaitosten osaaminen ja dialogin perustuva ymmärryksen rakentaminen työntekijöiden ja asukkaiden kesken. Yhteiset projektit ovat olleet sekä ilmaisullisesti että teknisesti hienoja, ikään kuin *alueen ääniä*. Paikallisuus kiinnostaa, mikä antaa mahdollisuuden osallistuttaa asukkaita.

6 Loppusanat – Helsingin mallin tulevaisuus ja tutkitun tiedon merkitys?

Laura Päiviö-Häkämies

Helsingin kaupunki tilasi Humakilta vuosien 2016-2019 aikana kolme erillistä tutkimuskokonaisuutta liittyen Helsingin malliin. Jokainen erillinen tutkimuskokonaisuus toteutettiin laajana puhelinhaastatteluna, ja jokaista tutkimusta analysoitiin tilaajalle tarpeellisen laajasta näkökulmasta myös laadullisen tutkimuksen menetelmin. Tutkimusten tilaaja sai kunkin tutkimusraportin itselleen omaan käyttöön, mutta yksittäisiä tutkimuksia ei ole julkaistu ennen tätä käsillä olevaa laajempaa julkaisua.

Humakin toteuttamissa tutkimuksissa etsittiin vastauksia kysymyksiin mallinnuksen rakentamisen eri vaiheissa. Miten Helsingin mallin pilottivaiheen alkukartoituksissa (2016) alueiden ihmiset kokivat oman asuinalueensa ja tarpeensa suhteessa Helsingin malliin? Minkälaisia olivat yhtäältä taidelaitosten ja toisaalta asukasaktiivien näkökulmat ja toiveet pilottien käynnistyessä? Pilottivaiheen päättyessä Humak tutki (2018) sitä, miten vaikuttavia hankkeet ja tapahtumat olivat alueiden asukkaiden mielestä. Kolmas tutkimus (2019) sisälsi alku- ja tarvekartoituksen Tapuli-kaupungin alueen ihmisten kokemuksista omasta alueestaan ja toiveistaan sekä avustusta saaneiden tekijöiden kohtaamisesta Helsingin mallin laajentuessa Tapuli-kaupunkiin.

Helsingin mallin tulevaisuus?

Helsingin malli on tällä hetkellä osa kaupungin kulttuuripalvelujen laajaa kokonaisuutta. Mallin tavoitteena on Helsingin kaupungin kulttuuripalvelujen internetsivujen mukaan (2020) tasapainottaa ja monipuolistaa kaupunginosien taide- ja kulttuuritarjontaa. Kulttuuri halutaan tuoda kaikkien helsinkiläisten arjen ulottuville. Helsingin mallissa taidelaitoksia ja taiteen ammattilaisryhmiä kannustetaan toimimaan seinensä ulkopuolella eri kaupunginosissa yhteistyössä alueen asukkaiden ja yhteisöjen kanssa. Toisaalta kaupunginosien taide- ja kulttuuritoimintaa vahvistetaan luomalla alueen toimijoiden ja taidelaitosten kanssa uusia toimintamalleja. Asukkaita ja yhteisöjä rohkaistaan näkijöistä tekijöiksi eli osallistumaan taiteen ja kulttuurin tekemiseen. Malmitalo, Kanneltalo, Stoa ja Vuotalo toimivat alueidensa asukkaiden ja toimijoiden aktiivisina verkottajina ja tarjoavat tilojaan ja osaamistaan osallistavaan taide- ja kulttuurityöhön. Helsingin mallin tavoitteena on vahvistaa kaupunginosien yhteisöllisyyttä ja myönteistä profiloitumista sekä asukkaiden kulttuurista osallisuutta. Samalla taideorganisaatiot tavoittavat uusia yleisöjä. (Helsingin kaupungin internetsivut, viitattu 20.5.2020)

Tämä käsillä oleva tutkimuskokonaisuus antaa yksittäistä kyselytutkimusta laajemmin tietoa Helsingin kaupungin lähiöiden erityispiirteistä, niiden asukkaiden toiveista sekä kulttuurituottajien ja asukasaktiivien näkökulmista

suhteessa Helsingin mallin tavoitteisiin. Tutkimus antaa myös tietoa muun muassa siitä, miten asukkaat parhaiten tavoitettiin ja minkälaiset hankkeet onnistuivat eri mitareiden näkökulmista parhaiten. Ari Tolvanen Helsingin kulttuuriasiainkeskuksesta toteaaakin tämän julkaisun esipuheessa tilaajan näkökulmasta sen, että tavoitteiden mukainen mallinnus on vielä alussa, mutta Humakin tekemät selvitykset ovat antaneet tärkeää tietoa ihmisten toiveista alueilla sekä erilaisten toimenpiteiden onnistumisesta. Monet tässä julkaisussa kuvatut havainnot tukevat aiempia alan kulttuuripoliittisia selvityksiä siitä, miten monissa kaupungeissa kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluja pyritään uudistamaan niin, että niissä huomioidaan ihmisten yksilöllistyvät tarpeet mahdollisimman hyvin (mm. Saukkonen 2014, Sokka & Kangas 2014). ”Mahdollisimman hyvin” tarkoittaa usein resurssien käytön viisautta, sillä tarpeita ja toiveita on yleensä aina enemmän kuin resursseja.

Humakin tekemä tutkimuskokonaisuus antaa varsin konkreettisella tavalla Helsingin mallin jatkoa valmisteleville henkilöille tietoa tutkimusten kohteena olleiden lähiöiden samankaltaisuuksista tai eroavaisuuksista. Sama mallinnus ei useinkaan sovi monistettavaksi sellaisenaan. Yksityiskohtaiset tulokset eri puhelinhaastattelujen osalta osoittavat, että kaupungin sisällä ja toisaalta myös yksittäisten lähiöiden sisällä kaupunkilaisten toiveet ja tarpeet kulttuuripalvelujen sisällöstä ovat moninaisia. Yksi kiinnostava näkökulma eri lähiöiden asukkaiden kuulemiseen ja menestyksellisten valintojen tekemiseen voi jatkossa olla osallistava budjetointi, joka on noussut esiin samaan aikaan kun Humakin tutkijat ovat viimeistelemässä tätä julkaisua: Helsingin kaupungin päätöksenteossa on jo kokeiltu osallistavaa budjetointia, joka saataisi sopia kokeilumielessä hyvin myös Helsingin mallin hankevalintoihin ja avustuksiin liittyväksi päätöksenteon apuvälineeksi aluekohtaisesti. (Helsingin kaupungin osallistavasta budjetoinnista lisää Barbato & Sarpio 2020.)

Tutkimuksen aikana Humakin tutkijat ja mukana olleet opiskelijat pohtivat paljon keskeistä sisällöllistä dilemmaa, joka Helsingin kulttuuripolitiikan päättäjillä on näiden raporttien pohjalta määriteltävänä tulevan osalta vielä selkeämmin, jotta jokainen ymmärtää mallin tavoitteen samansuuntaisesti: onko Helsingin mallin hankkeissa kyse enemmän osallistavasta toiminnasta ja hyvinvoinnin lisäämisestä taide- ja kulttuuritoiminnan avulla vai onko ennemminkin kyse alueilla toteutettavien kulttuurihankkeiden korkeatasoisesta taidesisällöstä? Nämä eivät välttämättä ole toisiaan poissulkevia näkökulmia. Kuitenkin selvyyden vuoksi hieman selkeämmän linjauksen tekeminen olisi mielestämme tärkeä konkretisointi, jotta kaikkien osapuolten – päättäjien, tuottajien, asukkaiden ja muiden osallisten - yhteinen ymmärrys kirkastuisi. On ymmärrettävää, että pilotointivaiheessa kaikki ei olekaan selvää, vaan pilottien merkitys lieneekin juuri antaa tietoa ja lisätä ymmärrystä.

Helsingin mallin pilottien laajempi merkitys suomalaiselle kaupunki- ja kuntakentälle?

Helsingin malliin liittyvä avoin päätöksentekoprosessi sekä tämän julkaisun tutkimustieto voivat jatkossa toimia yhtenä tietopohjana muiden kaupunkien kehittämistyölle näiden omissa mallinuksissa. Helsingin mallin pilotit ja niihin liittyvät tutkimukset ovat tärkeää tietoa koko kaupunki- ja kuntakentälle myös siitä näkökulmasta, että osallisuutta lisäävä toiminta korostuu keväällä 2019 uudistetussa kuntien kulttuuritoimintalaissa voimakkaasti. (Kuntien kulttuuritoimintalaki 166/2019.) 1.3.2019 voimaan astunut laki vahvistaa kulttuurin roolia kunnan toiminnassa sekä perustelee kulttuurin merkitystä ja asemaa kunnan peruspalveluna. Uudistetun lain tavoitteena on entistä paremmin tukea ihmisten

mahdollisuuksia luovaan ilmaisuun ja toimintaan sekä kulttuurin ja taiteen tekemiseen ja kokemiseen. Laki edistää kaikkien väestöryhmien yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja osallistumista kulttuuriin, taiteeseen ja sivistykseen.

Toteutuessaan lakisisältö vahvistaa väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä osallisuutta ja yhteisöllisyyttä kulttuurin ja taiteen keinoin. Lisäksi tavoitteena on luoda edellytyksiä paikallisen ja alueellisen elinvoiman kehittymiselle ja sitä tukevalle luovalle toiminnalle. Tämän käsillä olevan tutkimustiedon perusteella voi todeta, että Helsinki toteuttaa kulttuuritoimintalain sisältöjä omaehtoisesti luomallaan Helsingin mallilla, jonka pyrkimykset ovat hyvin samankaltaiset kuin lakisisältö.

Monet kaupungit ja kunnat ovat eri kumppanien kanssa jo pitkään toteuttaneet erilaisia lähiö- ja osallisuus-hankkeita, eli se ei sinänsä ole uutta. Helsingin tekemässä työssä eräs olennainen ja monilta muilta kaupungeilta vielä puuttuva näkökulma on kuitenkin suunnitelmallisuus ja oman mallin luominen pitkälle tulevaan. Lyonin mallista on puhuttu, mutta Helsingin toteuttamat pilotit osoittavat, miten kuuluisaa Lyonin toteutusmallia voi soveltaa suomalaisessa kontekstissa.

Humakin tutkijoilla ja opiskelijoilla on ollut ilo olla mukana tutkimusyhteistyössä Helsingin kaupungin kanssa. Julkaisumme *Helsingin malli – taidetta ja osallisuutta lähiöihin. Miten pilottikauden hankkeet tavoittivat alueiden asukkaat v. 2016-2019?* on informaatiopaketti tutkimustyön tilaajalle ja tutkimuksiin osallistuneille tahoille, mutta sen lisäksi tätä julkaisua voi suositella myös laajemmalle lukijakunnalle, kuten kaikille suomalaisille kaupungeille, kunnille, kulttuurin tuottajille ja alan opiskelijoille.

LÄHTEET

Barbato Belinda ja Sarpio Antti 2020. Osallisuutta parhaimmillaan? Helsingin osallistuvan budjetoinnin tapahtumat osallisuuden kokemuksen vahvistajana. Humanistisen ammattikorkeakoulun YAMK opinnäytetyö.

Finlex, Kuntien kulttuuritoimintalaki 166/2019.

Helsingin kaupunki 2020. Helsingin malli. Viitattu 4.6.2020. <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/helsingin-malli/helsingin-malli>.

Helsingin kaupunki 2019. Kaupunginosien stadiluotsit. Viitattu 16.6.2019. <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/osallistu-ja-vaikuta/vaikuttamiskanavat/osallisuus-ja-vuorovaikutusmalli/Stadiluotsit/>

Helsingin kaupunki, Kulttuuri- ja vapaa-aika, internetsivut. Viitattu 20.5.2020. <https://www.hel.fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/fi/tietoa-meista/kulttuurin-palvelukokonaisuus/helsingin-malli/helsingin-malli>

Helsingin kulttuurikeskus 2019. Toisenlainen taidemaailma. Taidelaitokset lähiöissä vuosina 2016-2018 Helsingin osallistavassa kulttuurityön mallissa. Viitattu 7.7.2019. https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/KuVa/julkaisut/toisenlainen%20taidemaailma%20sivuittain_nettiin.pdf.

Houni, Pia 2017. Taide tulee työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia. Viitattu 28.6.2019. <https://www.ttl.fi/tutkimus-taide-tukee-tyontekijoiden-terveytta-ja-hyvinvointia/>

Junnilainen, Lotta 2019. Lähiökylä. Tutkimus yhteisöllisyydestä ja eriarvoisuudesta. Helsingin yliopiston valtiotieteellinen tiedekunta, väitöskirjatutkimus. Viitattu 8.6.2019. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/298429>

Kansalaismuisti 2000. Matapupu. Tapulikaupunki lehtien palstoille. Viitattu 10.6.2019. http://www.helsinki.fi/kansalaismuisti/matapupu/tapuli/Tapulikaupunki_lehtien_palstoille.htm

Kuusi Sara ja Tolvanen Ari (toim. 2011). Lyonin kulttuurityön malli – toimisiko se Helsingissä?

Kuusi Sara (toim. 2016). Kohti tasa-arvoisempaa kulttuuri-Helsinkiä. Helsingin malli – väliraportti.

Laakso, Mari ja Turunen, Pekka 2019. Osallisuus osana taidelaitosten yleistyötä lähiöissä. Helsingin mallin kokemuksia. Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyö.

Lindholm Arto (toim. 2015). Ei-kävijästä osalliseksi. Osallistuminen, osallistaminen ja osallisuus kulttuurialalla. Helsinki: Humak.

Lindholm Arto (toim. 2018). Lähiöiden osallisuuskirja. Helsinki: Humak.

Lindholm, Arto ja Pekkarinen, Jenni 2018. Osallistamisen mahdollisuudet, rajoitukset ja ohjenuorat. Teoksessa Lindholm, Arto (toim. 2018). Lähiöiden Osallisuuskirja. Helsinki: Humak, 64-70.

Lång, Linus ja Martti, Eemeli ja Peiponen, Pasi ja Rissanen, Juha ja Toivonen, Janne 2019. Viitattu 10.6.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-10734540>

Luhtakallio, Eeva ja Mustranta, Maria 2017. Demokratia suomalaisessa lähiössä. Helsinki: Into Kustannus.

Purhonen, Semi ja Gronow, Jukka ja Heikkilä, Riie ja Kahma, Nina ja Rahkonen Keijo ja Toikka, Arho 2014. Suomalainen maku. Kulttuuripääoma, kulutus ja elämäntyylien sosiaalinen eriytyminen. Helsinki: Gaudeamus.

Räisänen, Petteri 2014. Taide keskittyy keskustaan. Helsingin kulttuuri- ja kirjastolautakunnan avustusten alueellinen jakautuminen vuonna 2013.

Saukkonen Pasi 2014. Vankka linnake, joustava sopeutuja vai seisova vesi? Suomalaisen kulttuuripolitiikan viimeaikainen kehitys. Cuporen verkkojulkaisu 23/2014.

Sokka, S., Kangas, A, Itkonen, H., Matilainen, P. ja Räisänen, P. 2014. Hyvinvointia myös kulttuuri- ja liikuntapalveluista. Kunnallisanalyytiikan kehittämissäätiö. Tutkimusjulkaisu-sarjan julkaisu nro 77

Sculpture expanded 2019. Liikkuva julkisen taiteen laboratorio. Viitattu 9.6.2019. <https://www.sculptureexpanded.com/>

Stjernberg, Mats 2017. Helsingin seudun 1960- ja 1970-lukujen lähiöiden sosioekonominen ja demografinen kehitys vuoden 1990 jälkeen. Viitattu 9.6.2019. https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_06_07_Tutkimuksia_1_Stjernberg.pdf

Stjernberg, Mats 2019. Suburban housing estates and socio-spatial differentiation in Finland. Helsingin yliopiston matemaattis- luonnontieteellinen tiedekunta, väitöskirjatutkimus. Viitattu 10.6.2019. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/298429>

Tapulikaupunki 2014. Tapulikaupunki tänään. Viitattu 10.6.2019. <https://kaupunginosat.net/tapulikaupunki/component/content/featured>

Tapulikaupunki 2019a. Tapulikaupungin kotikaupunkipolku. Viitattu 9.6.2019. <https://kaupunginosat.net/tapulikaupunki/tapulikaupungin-kotikaupunkipolku?poi=20>

Tapulikaupunki 2019b. Autokultaa juhliittiin. Viitattu 10.6.2019. <https://kaupunginosat.net/tapulikaupunki/etusivu/ajankohtaista/337-autokultaa-juhliittiin>

Tilastokeskus 2019. Paavo-tietokanta. Viitattu 27.6.2019. <https://www.stat.fi/tup/paavo/index.html>.

Tilastokeskus 2015. Postinumeroalueittainen avoin tieto.

Haastattelut

I Puhelinhaastattelututkimus - Pilottivaiheen kvantitatiivinen alkukartoitus Kaarelan, Jakomäen ja Vuosaaren alueilla (2016):

- Tilattiin 3200 satunnaista numeroa alueilta (800/alue): Maunula 00630; Kaarela 00410, 00420, 00430; Jakomäki 00770 ja Vuosaari 00980. Soitettiin 2765 numeroon. Puheluun vastasi 1394 henkilöä ja heistä tutkimukseen osallistui 640 henkilöä.

II Puhelinhaastattelututkimus - Tutkimus Helsingin mallin pilottihankkeiden vaikuttavuudesta (2018):

- Tilattiin 3200 satunnaisesti valikoitunutta puhelinnumeroa alueittain neljältä alueelta kuten ensimmäisessä haastattelussa (Maunula, Kaarela, Jakomäki, Vuosaari). Puheluun vastasi 1565 henkilöä, joista 602 henkilöä osallistui tutkimukseen.

III Puhelinhaastattelututkimus - Toiminta laajenee, Tapuli-kaupungin alueen alkukartoitus (2019):

- Tapuli-kaupungin postinumeroalueen (00750) satunnaisesti puhelinnumeroihin soitettiin 1017 puhelua. Puheluun vastasi 494 henkilöä, joista 224 henkilöä osallistui tutkimukseen.

Muut haastattelut

Taidelaitosten ja asukasaktiivien näkökulmat Helsingin malliin (2016), hankehaastattelut seuraavien hankkeiden toteuttajien kanssa:

- Helsingin kaupunginteatteri/ Estradilla Jakomäki
- Pohjois-Helsingin bändikoulu / Jakis-musikaali (Jakomäki)
- Kansallisteatteri / Maunulan maisema
- Mediakulttuuriyhdistys M-Cult ry / Osallistavan yhteisötaiteen residenssit (Maunula)
- Zodiak / Minun nimeni on (Kaarela)
- Helsingin taiteilijaseura ry / Taidekehä I (Kaarela)
- Q-teatteri ry / Kaupungin huminaa Kaarelassa
- Suomen valokuvataiteen museo / Toisin sanoen – Vuosaari
- KOM-teatteri / Ääni - viestejä Vuosaaresta
- Klockriketeatern / Vuosaari-projekti
- Teatterimuseo / Kohtaamisia voimaannuttavan taiteen äärellä (Itä-Helsinki)
- Tanssiteatteri Hurjaruuthin kannatus ry / Sirkus saapuu kaupunkiin (Ruoholahti ja Jätkäsaari)

Haastattelu liittyen Helsingin mallin laajenemiseen Tapuli-kaupunkiin:

Atacocugu, Soile 2019. Yhdyskuntatyöntekijä, Sosiaali- ja terveystoimiala, Helsingin kaupunki. Puhelinhaastattelu 4.6.2019. Espoo. Kujanpää, Riitta.

HUMANISTINEN
AMMATTIKORKEAKOULU